T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
ÇİN DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

ÇİN EDEBİYATINA PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ: LU XUN'ÜN "BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ" ve YU DAFU'NUN "BATIŞ" ADLI ESERLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Hazırlayan
Gizem KARAAĞAÇ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

Yüksek Lisans Tezi

Kasım 2019
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
ÇİN DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

ÇİN EDEBİYATINA PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ: LU XUN'ÜN "BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ" ve YU DAFU'NUN "BATIŞ" ADLI ESERLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Gizem KARAAĞAÇ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

Kasım 2019
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı – Soyadı: Gizem KARAAĞAÇ
İmza:

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Başlığı: **ÇİN EDEBİYATINA PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ: LU XUN'ÜN "BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ" ve YU DAFU'NUN "BATIŞ" ADLI ESERLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam … sayfalık kısmına ilişkin …/…/2019 tarihinde ***Turnitin*** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % ….' tir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Giriş dahil
2- Ana Bölümler dahil
3- Sonuç dahil
4- Alıntılar dahil/hariç
5- Kapak hariç
6- Önsöz ve Teşekkür hariç
7- İçindekiler hariç
8- Kaynakça hariç
9- Özet hariç
10- Yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. …/…/2019

Adı Soyadı	: Gizem KARAAĞAÇ
Öğrenci No	: 4033331705
Anabilim Dalı	: Doğu Dilleri ve Edebiyatları
Bilim Dalı	: Çin Dili ve Edebiyatı
Program Adı	: Yüksek Lisans

Danışman: Adı/İmza
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

Öğrenci Adı/İmza
Gizem KARAAĞAÇ

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

"Çin Edebiyatına Psikanalitik Bir Bakış: Lu Xun'ün "Bir Delinin Günlüğü" ve Yu Dafu'nun "Batış" Adlı Eserleri Üzerinden Bir İnceleme" adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Gizem KARAAĞAÇ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

Çin Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

KABUL ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Kalkır danışmanlığında Gizem Karaağaç tarafından hazırlanan **"Çin Edebiyatına Psikanalitik Bir Bakış: Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü ve Yu Dafu'nun Batış Adlı Eserleri Üzerinden Bir İnceleme"** adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü **Çin Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

04/12/2019
(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

JÜRİ:

Danışman :Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Kalkır

Üye :Doç. Dr. İnci İnce Erdoğdu

Üye :Dr. Öğr. Üyesi Aylin Yonca Gençoğlu

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun .9.../12./.2019.tarih ve ..50..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

9 / 12 / 2019

Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Sigmund Freud tarafından insanların psikolojisini incelemek üzere geliştirilen ve sonrasında sanatçının yaratım sürecini açıklamak üzere de kullanılan psikanaliz kuramı, aslında klinik bir tedavi yöntemidir. Psikanalizin edebiyat biliminde hem yorumlama hem de eleştiri yöntemi olarak kendini göstermesi, Sigmund Freud'un bilinçdışısal olguları yazarın yaratım süreci ile ilişkilendirmesi sonucunda başlamıştır. Böylece edebiyat ve psikolojinin bağlantılı olmasından yola çıkılarak Çin edebiyatının önemli iki ismi olan Lu Xun'ün (Lǔ Xùn 鲁迅) Bir Delinin Günlüğü (Kuángrén Rìjì 狂人日记) ve Yu Dafu'nun (Yù Dáfū 郁达夫) Batış (Chénlún 沉沦) adlı eserlerindeki psikanalitik öğelerin incelenmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda psikoloji ve edebiyat biliminin birbirine olan katkıları seçilen Çin edebi metinlerinde incelenmiş ve yazarların bilinçdışının izleri söz konusu eserlerde gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışma esnasında literatür taraması yapılmış, Çince kaynaklar başta olmak üzere İngilizce kaynaklardan faydalanılmış, konuyu anlatma açısından Türkçe kaynaklar da değerlendirilmiştir. Birinci bölümde çoğunlukla Türkçe kaynaklardan elde edilen bilgilerle konunun anlaşılması açısından psikanalizin ne olduğu, oluşum süreci ve temel kavramları ele alınmıştır. İkinci ve üçüncü bölümde Çin edebiyatında yapılan inceleme sonucu seçilen öyküler Türkçeye çevrilerek, birinci bölümde verilen teorik bilgiler ışığında öykülerin derinlikli incelemesi yapılmıştır. Bu bağlamda edebiyat ve psikolojinin birbirleriyle olan ilişkisi kapsamlı bir şekilde araştırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tez yazım sürecinde ve sorunların çözümünde yardım ve desteğiyle yön veren danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Kalkır'a, bölüm dışından değerli yorumlarıyla katkıda bulunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Aylin Yonca Gençoğlu'na teşekkürlerimi sunarım. Çalışmam esnasında ihtiyacım olan her konuda desteğini eksik etmeyen Alican Can'a teşekkür ederim.

ÇİN EDEBİYATINA PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ: LU XUN'ÜN "BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ" ve YU DAFU'NUN "BATIŞ" ADLI ESERLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Gizem KARAAĞAÇ

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2019
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

ÖZET

Bu çalışmada edebiyat ve psikanalizin birbirlerine olan ortak katkıları, seçilen Çin edebi metinlerinde ortaya konulmaya çalışılmış ve yazarların bilinçli olduğu kadar bilinçdışında bastırdıkları ifadeler Freudyen kavramlar doğrultusunda araştırılarak psikanalitik bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, Çin edebiyatında psikolojik süreçlerin yoğun olarak işlenildiği Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü ve Yu Dafu'nun Batış adlı eserleri seçilerek psikanalitik bir analize tabi tutulmuştur.

Asıl olarak Sigmund Freud ile başlayan edebiyat ve psikanaliz ilişkisi, insanın kişilik gelişimini açıklamaya çalışarak yazarın yaratım sürecine etki eden olguları ve kurguladığı karakterler ile bağlantısını incelemeye çalışır. Freud, açıklanabilen insan davranışlarını bilinçli olarak addederken, açıklanamayan davranışların bilinçdışında bastırılan ve bir şekilde bilinç düzeyine çıkmaya çalışan düşünceler olduğu sonucuna varmıştır. Bilinçdışı bireyin bastırdığı arzularından oluşan gizli bir dünyadır. Bireylerin günlük yaşamda farkında olmadıkları bu dünya, onların rüyalarında, gündüz düşlerinde karşılarına çıkmaktadır. Freud'a göre yazar, tıpkı oyun oynayan bir çocuk gibi kurmaca bir dünya yaratır. Bundan dolayı Freud, yazarın yaratım sürecini bilinçdışının bir yansıması olarak görmektedir. Dolayısıyla her edebi eser, bir anlamda yazarının bilinçdışı süreçlerini ihtiva etmekte ve bu süreçler edebiyat çalışmaları açısından analize tabi tutulması gereken önemli bir boyutu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, hem metin içinde oluşturulan kurgusal dünya hem de yazarın bireysel dünyası, bastırılan birtakım dürtüler, yazarların yaşadığı sosyal çevre, metnin psişik yapısı, ego ve süperego çatışmaları eserlerde araştırılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yazarın sosyal ve psikolojik durumu metnin satırlarının ardını görebilmede önemli rol oynar. Lu Xun ve eseri Bir Delinin Günlüğü'nde deli karakteri üzerinden kitlesel bir nevroz öykünün satırlarında kendini belli etmektedir. Yu Dafu ve eseri Batış'da karakterin ve yazarın yaşamlarının benzerliği tespit edilmiş; karakterin yaşadığı id, ego ve süperego çatışmaları tüm öykü boyunca gözlemlenmiştir. Çalışmanın kapsamını oluşturan iki eserde de bilinçdışısal olgulara rastlanmış ve yazarların yaşamlarının izdüşümlerine ulaşılmıştır. Sonuç olarak yazarların, edebi metni oluştururken bireysel psikolojisinden soyutlayamadığı kurgusal dünyasında, kendi bilinçdışının izleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lu Xun, Yu Dafu, Psikanaliz, Çin Edebiyatı

A PSYCHOANALYTIC VIEW OF CHINESE LITERATURE: AN ANALYSIS ON LU XUN'S "MADMAN'S DAIRY" AND YU DAFU'S "SINKING"

Gizem KARAAĞAÇ

Erciyes University, Social Sciences Institute,
Master's D. Thesis, November 2019
Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KALKIR

ABSTRACT

In this study, the common contributions of literature and psychoanalysis were tried to be revealed in selected Chinese literary texts and a psychoanalytic review was conducted by investigating the expressions that authors consciously and unconsciously repressed in line with Freudian concepts. The relationship between literature and psychoanalysis, which originally began with Sigmund Freud, attempts to and to examine the phenomena affecting the author's creation process and the connection with the characters the author fictionalized by trying to explain the personality development of human beings. Freud concluded that while he regarded human behavior as conscious, unexplained behaviors are thoughts that are suppressed unconscious and somehow try to rise to the level of consciousness. It is a secret world composed of the desires of the unconscious. This world, which individuals are not aware of in daily life, appears in their dreams and daydreams. According to Freud, the Author created a world of fiction just like a child playing games. Therefore, Freud sees the author's process of creation as a reflection of the unconscious. In the light of this information, the first part of our study contains the basic concepts about what psychoanalysis is and Freudian concepts are examined through selected works.

Both the fictional world created within the text and the individual world of the author, some repressed impulses, the social environment in which the authors live, the psychic structure of the text, ego and superego conflicts were investigated and tried to be revealed in the works. The author's social and psychological status play an important role in understanding the background of the lines of the text. Lu Xun and in his work, Madman's Diary, a massive neurosis through the insane character manifests itself in the

lines of the story. Yu Dafu and in his work, Sinking, found a similarity between the character and the lives of the author; the id, ego and superego conflicts that the character lived in were observed throughout the story. Unconscious phenomena were found in two works that constitute the scope of the study and the projections of the lives of the authors were reached. As a result, traces of his own unconscious have been seen in his fictional world, where the author was unable to isolate himself from his individual psychology when creating the literary text.

Key Words: Lu Xun, Yu Dafu, Psychoanalysis, Chinese Literature

İÇİNDEKİLER

ÇİN EDEBİYATINA PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ: LU XUN'ÜN "BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ" ve YU DAFU'NUN "BATIŞ" ADLI ESERLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ..... **i**
TEZ İNTİHAL FORMU ..... **ii**
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI ..... **iii**
ONAY ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **iv**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xi**
GİRİŞ **1**

1. BÖLÜM

FREUDYEN PSİKANALİZ

1.1. Psikanalizin Doğuşu 5
1.2. Oidipus Kompleksi 12
1.3. Narsisizm 15
1.4. Psikanaliz ve Edebiyat İlişkisi 17
1.5. Psikanalizin Çin'e Girişi 27

2.BÖLÜM

LU XUN ve BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ ÜZERİNDEN PSİKANALİTİK BİR İNCELEME

2.1. 4 Mayıs Yeni Kültür Hareketine Genel Bir Bakış 32
2.2. Lu Xun 36
2.3. Bir Delinin Günlüğü 44
2.4. Eserin Psikanalitik İncelemesi 47
2.5. Lu Xun'ün Kişiliğine Psikanalitik Bir Yaklaşım 64

3.BÖLÜM

YU DAFU ve BATIŞ ADLI ÖYKÜSÜ ÜZERİNDEN PSİKANALİTİK BİR İNCELEME

3.1. Yu Dafu.....67
3.2. Batış.....68
3.3. Eserin Psikanalitik İncelemesi.....71
3.4. Yu Dafu'nun Kişiliğine Psikanalitik Bir Yaklaşım.....85
SONUÇ.....90
KAYNAKÇA.....96
ÖZ GEÇMİŞ.....104

KISALTMALAR LİSTESİ

s. : Sayfa

Bkz. : Bakınız

Vol. : Volume

No. : Number

GİRİŞ

Kültürel hayatın en temel unsurlarından birini oluşturan edebi metinler, insan psikolojisinin derinliklerine ışık tutan bir projektör gibi düşünülebilir. Çünkü her kültür onu inşa eden insanların bir ürünü olarak psikolojik süreçleri de kapsamaktadır. Dolayısıyla insanı gerçek anlamda anlayabilmek ve onu içinde yaşadığı kültürle birlikte değerlendirebilmek için edebi metinlerin psikolojik teoriler üzerinden incelenmesi büyük önem taşır. Bu nedenle çalışmanın konusu Çin kültürüne ve insan anlayışına bir ışık tutmak amacıyla, Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü adlı öyküsü ve Yu Dafu'nun Batış adlı öyküsü üzerinden psikanalitik bir analiz olarak belirlenmiştir. Amacı; genel hatlarıyla edebiyat ve psikoloji biliminin bağlantısını, seçilen Çin edebi eserlerinde ortaya koyarak, okuyucuya ve araştırmacılara derinlikli bir metin incelemesi sunmaktır. Zira psikanalitik edebiyat kuramları ile gerçekleştirilen bilimsel çalışmalara Çin edebiyatında rastlamak oldukça güçtür. Ayrıca Türkiye'deki literatürde de bu tür araştırmalar oldukça azdır. Dolayısıyla çalışma aynı zamanda Türkçe literatüre de bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedefler doğrultusunda, araştırmanın kapsamını oluşturan iki öykü, Çin edebiyatına yönelik yoğun bir literatür okuması sonucunda belirlenmiş ve Türkçeye çevrilmiştir. Söz konusu eserler Çin'in siyasi ve toplumsal arka planını yansıtmanın da ötesine geçerek, dönemin insanını, kültürünü ve yazarın bilinçdışını[1] inceleyebilmeye olanak verme potansiyelleri nedeniyle tercih edilmişlerdir.

Psikolojinin ve edebiyatın sanata ortak katkıları vardır. Her ikisi de insanın bireysel çeşitliliğini yansıtır, dolayısıyla sanatçının ürünü onun bireysel psikolojisinden soyutlanamaz. Edebi eserlerin psikolojik teoriler çerçevesinde analizinde psikanalizin özel bir konumu bulunmaktadır. Günümüzde bile hala gelişmeye devam eden psikoloji bilimi kendi içinde genel psikoloji, klinik psikoloji, Gestalt psikolojisi ve psikanaliz gibi alt prensiplere ayrılmıştır. Bu alt dallardan farklı olarak psikanaliz, insanın bilinçdışıyla

[1] Bilinçdışı, bilinçaltı ile aynı anlamda kullanılır, bu çalışmada bilimselliğe daha uygun olması bakımından bilinçdışı teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

ilgilenmiş, bu yüzden kimi uzmanlar psikanalize "bilinçdışının psikolojisi" ya da "derinlikler psikolojisi" demişlerdir. Psikanaliz kuramı ya da başka bir deyişle derinlikler psikolojisi her şeyin merkezinde insanı tutar; bir yandan insani dürtüleri su yüzüne çıkmaya çalışırken, öte yandan toplumun benimsediği örf ve adetler, din gibi çevresel faktörler bu dürtüleri bastırmaya çalışırlar. Dolayısıyla bilinçdışı bastırılmış ve bilinç düzeyine çıkmaya çalışan güdülerle doludur.[2]

Bilinçdışı bilimi olarak da bilinen psikanaliz, edebi metinleri derinlikli incelemenin yanı sıra yazarın psikolojik durumunu da göz önünde bulundurarak gizli kalmış düşünceleri, bastırılmış duyguları satır aralarından gün yüzüne çıkarmayı kendine görev bilmiştir. Psikanaliz bu nitelikleri ile psikanalitik edebiyat kuramlarına da kaynaklık etmiştir. Psikanalitik edebiyat kuramları sanatçı, eser ve psikoloji arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik olarak geliştirilmiş, bu bağlamda eserde örtük kalan psikolojik süreçleri ve bu süreçlerin altında yatan anlam kodlarını odağına alan güçlü açıklama çerçeveleri olarak edebiyat kuramları arasında ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.

Bu bağlamda edebi eserler üzerinden insan psikolojisini en iyi değerlendiren isimlerden biri kuşkusuz psikanalizin kurucusu ve en önemli teorisyeni olan Sigmund Freud'dur. Freud insan zihnini bir buzdağına benzetmiş, "bilincin bir buzdağında olduğu gibi zihnin tümünün sadece ince bir dilimi olduğunu ve geriye kalan büyük bölümünün ise normalde fark edilenlerin altında kaldığını belirtmiştir."[3] Burada buzdağının altında kalan yani görünmeyen kısmından kasıt bilinçdışıdır. Freud'a göre tatmin edilemeyen duygular bir şekilde baskılanır ve bilinçdışında varlığını devam ettirir. Kişinin egosu, mantıkla (bilinç) ve mantıksızlık (bilinçdışı) arasında bocalayıp duran bir çatışma halindedir. Genelde bu çatışma olumsuzlukla sonuçlanır ve bireyde nevroz yani ruhsal sıkıntılar görülmeye başlanır. [4]

Freud, insan doğasının derinliklerini incelerken sadece klinik ortamdan faydalanmamış, bununla birlikte insanların elinden çıkan yazılı eserleri inceleyerek insan ruhunun derinliklerinde kalanları keşfetmeyi amaçlamıştır. Böylece Freud, edebi eserlerin

---

2 Ataman Tangör, "Freud'culuğun Sanata Yansıması ve Eleştirisi", *Yazko Edebiyat Dergisi*, Sayı 7, Mayıs 1981, s. 84-85.

3 Calvin S. Hall, *Freudyen Psikolojiye Giriş* (Çev. Ersan Devrim), Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999, s. 67.

4 Tangör, s. 84-85.

incelemesini yaparak kuramlarını desteklemiştir. Örneğin, Sopholeks'in Kral Oidipus isimli tiyatro metni Freud'a ilham olmuş ve ünlü kuramlarından biri olan Oidipus Kompleksi'ni bu metin sayesinde keşfetmiştir. Dolayısıyla Freud'un psikanalitik yaklaşımının, edebi eserlerin psikanalitik analizine en uygun yaklaşımlardan biri olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu tez çalışmasında analitik yaklaşım olarak Freudyen bir bakış açısı üzerinden bir analiz gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede tez çalışmasına başlanırken öncelikle derinlemesine bir literatür araştırması yöntemine başvurulmuştur.

Edebiyat ve psikoloji ilişkisi hakkında yapılan teorik çalışmalar doğrultusunda incelenen kaynaklar olan; Oğuz Cebeci "Psikanalitik Edebiyat Kuramı", Ahmet Sarı "Psikanaliz ve Edebiyat", Sigmund Freud "Sanat ve Edebiyat", Calvin S. Hall "Freudyen Psikolojiye Giriş" ve Octave Mannoni, "Freud" gibi eserlerden psikanalizin ne olduğu, nasıl geliştiği ve edebiyat alanına ne tür katkılar sağladığı kapsamlı şekilde incelenmiştir. Psikanalizin temel kavramları olan oidipus kompleksi, narsisizm gibi psikanalizin temel kavramları bahsi geçen eserlerden araştırılmıştır.

Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü adlı öyküsü Türkçeye çevrilirken öykünün psikanalitik incelenmesine uygun olan analiz çerçevesinin özellikle Freud'un "Kitle Psikolojisi" eserinde bulunabileceği keşfedilmiştir. Freud bu eserde toplumsal süreçlerin insan psikolojisine etkileri ve bunların nevrotik sonuçları üzerinde durmaktadır. Lu Xun'ün öyküsü de kurgulanan deli karakteri üzerinden kitlesel bir nevrotik travmayı ortaya koymaya çalışmaktadır.

Yu Dafu'nun Batış adlı öyküsünde karakterin psikolojik durumunun analizi incelenirken başvurulan kaynaklardan birisi Sigmund Freud'un "Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası" adlı eseridir. Freud bu eserde narsisizmin oluşum sürecine ve vaka üzerindeki etkilerine değinmiştir. Yu Dafu'nun öyküsünde kurguladığı isimsiz karakter de büyük ölçüde narsistik özellikler sergilemektedir. Bu durum öykünün yazarı Yu Dafu ile de özdeşleştirilebilir. Benzer şekilde karakterin Freudyen psikanalizde önemli kavramlardan biri olan oidipus kompleksine sahip olduğu da tespit edilmiştir. Aynı durum öykünün yazarı Yu Dafu için de geçerlidir. Zira Yu Dafu, babasını çok erken yaşlarda kaybetmiş ve bu durum eserinde kurguladığı karakterde de izleri sürülen

bilinçdışısal bir olgunun oluşumuna zemin hazırlamıştır. Karakterin ve yazarın oidipus kompleksine sahip olması dolayısıyla, narsisizm ve oidipus kavramları üzerinden bir analizin yapılmasına karar verilmiştir.

Çin edebiyatından seçilen eserlerin incelenmesi metnin yazılmasına etki eden olaylar ve yazarların hayatlarına dair ulaşılabilen bilgilerden hareketle metinlerin psikanalitik çözümlemesi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bununla beraber, yazarın sosyal ve psikolojik yaşantısı, içsel dünyası, bilinçdışında saklı kalan düşünceleri edebi metnin neden yazıldığı ve/veya edebi metnin asıl anlamını ortaya çıkarması bakımından son derece önemlidir. Metnin olay örgüsü, karakterlerin tutum ve söylemleri, bunların nedenleri, duygusal ve psikolojik nedenler, psikanalitik incelemeye ışık tutar. Başka bir deyişle, metnin içeriğine, anlamına ulaşabilmek adına yazar ve eser arasındaki bağlantının açıklanabilmesi açısından psikanaliz gereklidir. Çalışmada yukarıda geçen sorunsallara yanıt aranmış ve bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

FREUDYEN PSİKANALİZ

1.1. Psikanalizin Doğuşu

Psikanalizin köklü bir tarihi olmasa da zamanla pek çok teorisyen ve kendilerine özgü kuramları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada hem psikanalizin kurucusu olma özelliğini taşıyan hem de psikanalizin edebiyat bilimiyle ilişkisini kuran Sigmund Freud ve kavramları üzerinden bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, çalışmanın kapsamını oluşturan söz konusu eserlerin psikanalitik incelemesini gerçekleştirmeden önce psikanaliz hakkında teorik bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

İlk çağlardan beri insan davranışları ve bu davranışların kaynağı merak konusu olmuştur. İnsan davranışlarının kökenini ve kişiliğin oluşumunu açıklamak üzere pek çok teorisyen kişilik gelişimini ve psikolojik problemleri, kendilerine özgü geliştirdikleri metotlarla ele almaya çalışmışlardır. Bu anlamda 19. yüzyıl ortalarında psikoloji Almanya'da bağımsız bir bilim dalı olarak ortaya çıktığında Sigmund Freud insan kişiliğini incelemek üzere yoğunlaşan ilk isimlerden biriydi. Freud, fizyoloji alanında sürdürdüğü çalışmalarının sonuçlarından memnun olmayınca farklı arayışlara yönelmiş, böylece Paris'te akıl hastalarının hipnoz yöntemiyle tedavi edildiğini gördüğünde bu konu üzerine çalışmalar yapmış ve akıl hastalıklarının aslında fizyolojik değil, psikolojik kökenli olduğu sonucuna varmıştır. Bu sayede yaptığı klinik gözlemler desteğinde psikoloji bilimi için çığır açan kapsamlı bir teori geliştirmiştir. Bu teoriye göre insan, bilince çıkmaya çalışan fakat bilinçdışında baskılanan pek çok dürtü ve güdülerin yönlendirmesiyle hareket etmektedir. Freud bilinçdışını cinsellik gibi çeşitli dürtülerin, korkuların, arzuların, çocuklukta yaşanmış travmatik anıların saklı olduğu bir yapı olduğuna ve pek çok zihinsel hastalığının kökeni olduğuna inanmıştır.

Bilinçdışında baskılanan bu tür düşünceleri ortaya çıkarmak için de psikanaliz tekniğini geliştirmiştir.[5]

Psikanaliz, 1880 yılında Viyana'da dönemin en ünlü hekimlerinden biri olan Dr. Breuer'a ait özel bir klinikte birtakım histerik belirtiler gösteren hastaları tedavi etmek amacıyla, Dr. Breuer'in öğrencisi Sigmund Freud tarafından keşfedilmiştir. Freud tarafından temelleri atılan psikanaliz, psyhke (ruh) ve analysis (çözümleme) köklerinden oluşmuş, "ruh çözümleme" anlamına gelen, Yunanca kökenli bir kelimedir.[6] Yapılan eylemlerin, söylenen sözlerin, bilinçdışında baskılanan ya da gizlenen düşüncelerin kaynaklarını bulup, yaşanan bu karmaşayı bilinçli duruma getirerek çözmeyi hedefler. Temel amacı insan ruhunun derinliklerine inerek, insanın yaşadığı ruhsal problemleri çözümleyemeye çalışmak ve bu problemlerin kökenini araştırmak olan psikanaliz, bu sayede bireyin kendisini tanımasına olanak verir. Nedensellik ilkesine dayanan psikanaliz, tıpkı nesnel dünyadaki gibi ruhsal dünyada yaşanan olaylar için de nedenler arar.[7] Psikanalizin araştırdığı ikinci temel nokta ise, ruhsal yaşantımızda bilinçli olarak yaşadıklarımızın yanında bilinçsiz olarak yaşadıklarımızın daha fazla olduğu varsayımıdır. İnsanların bilinçdışılarına bastırdıkları arzu ve kompleksler zaman zaman açığa çıkarak ruhsal bozukluklara hatta bedensel aksaklıklara yol açar. Psikanaliz de bilinçdışında bastırılan bu duyguları bilinç düzeyine çıkararak ruhsal zararı önlemeyi ya da bastırılan duyguların insanda yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırmayı amaçlayan klinik bir tedavi yöntemidir. [8]

Ömer Demir ve Mustafa Acar'ın hazırlamış oldukları "Sosyal Bilimler Sözlüğü"nü incelediğimizde psikanalizin en temel tarifine rastlamak mümkündür;

> Sigmund Freud tarafından 19. Yüzyılın sonlarında ileri sürülen ve giderek yaygın kullanım alanı bulan; serbest çağrışım, telkin ve aktarım yöntemleriyle nevrozların iyileştirilmesi temeline dayanan psikolojik tedavi yöntemidir."[9] "bireylerin ruh dünyasının çözümlenmesi,

---

5 Kemal Sayar ve Mehmet Dinç, *Psikolojiye Giriş*, Dem Yayınları, İstanbul 2018, s. 15.

6 Sibel Yıldız, "Freudyen Psikanaliz Kuramları Işığında Balzac'ı İncelemek", Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum 2014 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s.10.

7 Ayrıntılı bilgi için bkz: Sigmund Freud, Kitle Psikolojisi, Say Yayınları, İstanbul 2018, s. 12-15.

8 Yıldız, s.1.

9 Ömer Demir ve Mustafa Acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Konya 1997, s. 187.

> kişinin ruhsal dengesini bozduğu düşünülen sapma ve saplantıların ortaya çıkarılması ve bunların tedavi edilmesine yönelik varsayımlar ve yorumlar bütünü.[10]

Orhan Hançerlioğlu ise, "Felsefe Sözlüğü" adlı kitabında psikanaliz kısaca şu şekilde açıklanmaktadır:

> Freud'a göre nevroz adı verilen hastalık bir bilinç hastalığı değil, bir ruh hastalığıdır ve bilincin denetinden kaçan ruhtan doğmaktadır. Her nevroz erginin yaşamıyla uyuşmayan bir çocukluğa dönüş (Infantilisme) olayıdır. Dönülmek istenen çocuk unutulmuştur. Doktorun yapacağı şey, bu unutulan çocuğun hatırlanmasını sağlamaktır. Hasta bu unutulanı hatırlayınca bilinç ona hemen el koyacak, yön verecek ve nevrotik durum da böylece iyileşmiş olacaktır.[11]

Selçuk Budak'ın "Psikoloji Sözlüğü" ne başvurduğumuz da psikanalizin kısaca "bir insan gelişimi ve davranışı teorisi" olarak tanımlandığını görmekteyiz.[12] Afşar Timuçin ise "Felsefe Sözlüğü" adlı kitabında psikanalizi şöyle anlatmıştır;

> Yöntemin en belirgin özelliği onun doğrudan doğruya soru sormaya dayanıyor olmasıdır. Sorulan çeşitli sorular bilinçaltında yer alan ve sağlığı bozucu nitelik taşıyan bir öğenin bilince yükseltilmesini sağlamaktır. Bu yüzden ruh ayrıştırmasına "bilinçaltının bilimi" diyenler vardır. Yöntemin kurucusu Freud onu "bazı sinir hastalıklarını iyileştirme yöntemi" olarak tanımlıyordu. Bu yöntem Freud'un deyişiyle hastayı konuşturmaya dayanır: "Hasta geçmiş yaşamının olgularını ve şimdiki izlenimlerini anlatır, yakınır, arzularını ve heyecanlarını açıklar.[13]

Psikanalizin ne olduğu üzerine yapılan tanımlara değindikten sonra psikanalizin ve bilinçdışı kavramının nasıl doğduğunu açıklamakta fayda vardır. Sigmund Freud 1856 yılında, şimdiki Çek Cumhuriyeti'nde Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Çocukluk döneminden itibaren oldukça başarılı bir öğrenci olan Freud, 1873 yılında Viyana Üniversitesi Tıp Fakültesine kabulüyle akademik kariyerine başlamış oldu. O dönemde fikirlerinden etkilendiği isimlerin başında Ernst Brücke geliyordu. Brücke, insan fizyolojisi üzerinde çalışmalar yaparak tüm yaşamsal faaliyetlerin fizik ve kimya gibi bilim dalları ile açıklanabileceği kanaatindeydi. Bu fikir sayesinde insan ruhunun derinliklerini incelemeye yönelen Freud, duygu ve davranışların da bilimsel bir zemine

---

10 Demir ve Acar, s. 187
11 Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Yayınları, İstanbul 1977, s. 105.
12 Selçuk Budak, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2000, s. 619.
13 Afşar Timuçin, *Felsefe Sözlüğü*, Bulut Yayınları, İstanbul 2011, s. 411.

yatırılarak, neden-sonuç ilişkisi içinde açıklanabileceğine inanmış ve böylece psikanalizin doğuşu hızlanmıştır.[14]

Freud'u adım adım psikanalizin keşfine götüren diğer bir dönüm noktası ise, dönemin ünlü nörolog ve psikiyatr Charcot'un kliniğinde gerçekleştirilen araştırmalardır. Freud, kazandığı bir bursla Paris'teki Salpetriere Hastanesi'nde Charcot'un histerik vakalarda kullandığı hipnotik telkinler Freud'u son derece etkilemiş ve ruhun incelenmesinin ilk adımlarını oluşturmuştu.[15] Charcot'tan öğrendiği en temel bilgi histeriyi anlayabilmek için nöroloji bilimini kullanmak yerine psikolojiyi incelemek olmuştu. Nevrozun tedavisinde büyük ölçüde hipnozdan yararlanmış fakat her vakada olumlu sonuç yaratamadığını görmüştü. Brüke'nin kliniğinde tanıştığı Dr. Breuer ile yolları Freud'un 1886 yılında Viyana'ya dönmesinden sonra kesiştiğinde, histeri ve nevroz üzerine yaptığı çalışmalar hız kazanmış ve adını tüm dünyaya duyuran ünlü Anna O. vakası ile Freudyen psikanaliz ilk kuramlarına ulaşıyordu.[16]

Freud'a göre psikanalizin doğuşu Anna O.[17] vakasına dayanmaktadır. Freud Viyana'ya döndükten sonra Dr. Breuer'in gözlemlerine ve deneylerine ilgiyle yaklaşmıştı. Dr. Breuer'in o dönemki hastası olan Anna, iyi bir eğitim almış, kültür seviyesi yüksekti; çok bağlı olduğu babasının yaşadığı sıkıntılar nedeniyle rahatsızlanmıştı. Bilinç bulanıklığı, uyku bozukluğu, kasılmalar ve belirsiz korkulardan oluşan belirtiler sergiliyordu. Dr. Breuer hipnotik telkinler uygulayarak Anna O'nun ruhsal bunalımına sebep olan olayları anlatmasını istemiş ve böylece hastanın hem bedensel hem de ruhsal belirtilerini ortadan kaldırmayı amaçlamıştı. Anna O, hipnozun etkisindeyken sıkıntıları hakkında konuşabiliyor, yaşadığı olaylarla bağlantısını kurabiliyordu. Bu noktada Anna O'nun histerik belirtiler göstermesinin en büyük sebebi, hasta babasına bakarken yaşadığı birtakım sorunlardan arta kalanlar olduğu anlaşılmıştı.[18] Görüldüğü üzere, Anna O, hipnoz etkisindeyken travmalarını hatırlıyor, fakat bilinçli konuma geldiğinde

---

14 Anthony Storr, *Freud Kısa Bir Giriş* (Çev. Nihansu Aydemir), Alfa Yayınları, İstanbul 2019, s. 10-11.

15 Storr, s. 11.

16 Ayrıntılı bilgi için bkz. Sigmund Freud, Kitle Psikolojisi, s.10-11.

17 Anna O.'nun esas adı Bertha Pappenheim'dır. 1859 -1936 yılları arasında yaşayan Bertha, psikanaliz tarihinin ilk kadın hastasıdır. Uzun yıllar "Anna O." demelerinin sebebi ise, o dönemlerde okudukları Heinrich Von Kleist'in The Marquise of O adlı eserinden etkilenmiş olmaları ve eserde geçen karakterin Bertha Poppenheim'i çağrıştırdığı için Anna O. demişlerdir.

18 Sigmund Freud, *Bilinçaltı* (Çev. Ahmet Necip Yılmaz), Dorlion Yayınları, Ankara 2019, s. 18-19. Ayrıca bkz.: Klinik Psikoloji, s. 10-11.

ise unutuyordu. Freud bu noktada yaptığı gözlem ve deneylerle kanıtladığı üzere, aslında hastanın, yaşananları tamamen unutmadığı, yalnızca zihnin bir bölümünde depoladığı fikrine yaklaştı. Çünkü hipnoz esnasında anımsananlar genellikle hoşa gitmeyen anılardan oluştuğundan, zihinsel çatışma yaşanarak bu tür düşüncelerin bilinçli konuma gelmesi engelleniyor, başka bir deyişle baskılanıyordu. Böylece baskılama durumu, Freud'a zihinde çeşitli bölümlerin var olabileceği fikrini vermiş ve bastırılan düşüncelerin bilinç düzeyine çıkmayı bekleyen birtakım hisler olduğuna inandırmış, böylece bilinçdışı kavramı ortaya çıkmış ve psikanalizin başka bir anlamı olan bilinçdışı biliminin temel taşı olmuştur.[19]

Breuer, Anna O. vakasında bu gizlenmiş anıları bulup, bilince çıkararak belirtiyi yok eder. Ancak bu seanslar gerçekleşirken, Anna kendisiyle konuşan kişinin Dr. Breuer olduğundan emin olmak için onun ellerine dokunmak ister ve Anna bunu yapmaya devam ettikçe yöntem olumlu sonuçlar vermektedir. Fakat daha sonra karın ağrısı şikayetleri baş gösteren Anna O. daha da ileri giderek Dr. Breuer'den hamile kaldığını onun çocuğunu doğurmak üzere olduğunu iddia eder. Elbette böylesi bir durumun gerçeklik payı yoktur. O dönemde evli bir erkek olan Breuer büyük bir panikle tedaviyi sonlandırır ve Anna O.'yu başka bir hekim arkadaşına emanet eder.[20]

Freud, psikanalizin temelinde yatan baskılanan duyguların herhangi bir boşaltım yolu bulamaması durumunda nevrozun oluştuğu fikrini öne sürmüştür. Bu durumun ve bireyin çocukluğunda yaşamış olduğu deneyimlerin, büyüdüğünde kişiliğini ya da karakterini şekillendirdiğine inanmıştır. Freud'un meslektaşı Dr. Breuer'le birlikte yayımladığı "İsteri Üzerine Çalışmalar" adlı yapıtında geliştirmekte olduğu yeni kuram için ilkeler yavaş yavaş biçimlenmeye başlamıştır. Ancak Freud, insan zihnine ilişkin edindiği bulguları "Rüyaların Yorumu", "Gündelik Hayatın Psikopatolojisi" adlı yapıtlarında formüle etmeyi başarmıştır.[21] Freud'un insan kişiliğine ilişkin kuramını ise şu şekilde özetlemek mümkündür; insanda doğuştan var olan ve dışarıdan gelen çeşitli uyaranlara belli davranış biçimleriyle karşılık vermesine sebep olan "içgüdü" ve yine doğuştan var olan ancak belirli bir davranış biçimiyle değil de çok daha genel ve daha üst bir seviyede bulunan "dürtü"ler vardır. Dürtüler için daha çok cinselliğe ve

---

19 Storr, s. 24-26.
20 Yıldız, s. 11.
21 Oğuz Cebeci, *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*, İthaki Yayınları, İstanbul 2015, s. 220.

saldırganlığa bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Dürtü çok basit olarak bilinçli hayatta "istek" olarak hissedilir. Freud'un dürtü gereksinimlerinin etkisinde olduğuna inandığı insan zihninin yapısını tanımlayan iki temel kuramı vardır. Bunlardan ilki "topoğrafik model" olarak adlandırılır. Buna göre insan zihni üç bölümden oluşur. Bunlar, "bilinç", "önbilinç" ve "bilinçdışı"dır. Bilinç, "*dış dünyadan ya da bedenin içinden gelen algıları fark eden zihin bölgesidir."*[22] Önbilinç ya da bilinçöncesi, dikkatin zorlanmasıyla birlikte ancak bilinç düzeyinde algılanabilen olayları içerir. Bilinçdışı ise;

> bilinçli algılamanın dışında kalan tüm zihinsel olayları, dolayısıyla bilinçöncesini de içerir. Dinamik anlamda ise bilinçdışı, sansür mekanizmasının engeli dolayısıyla bilinç düzeyine ulaşma olanağı olmayan zihinsel süreçleri içerir.[23]

Freud'un geliştirdiği ikinci kuramsa "yapısal model" kuramı adını taşımaktadır.[24] Bu kuram Freud tarafından 1923 yılından itibaren çok daha yaygın kullanılmaya başlanmıştır. Freud'un yapısal kuramına göre kişilik "id, ego ve süperego"dan oluşur. Buna göre, id (altben) insan yaşamında tatmin edilmeyen arzuları, gerçekleşmesi hoş karşılanmayacak olan türlü durumları depolayan bilinçdışını simgeler. İd'e, zaman, mekân sınırlamaları ya da ahlaki kuralları gözetilmeksizin tamamen "haz ilkesi" hakimdir. Ego (ben), bilinci ve istekleri temsil eder. İd' in aksine "gerçeklik ilkesi" tarafından yönetilir. Süperego (üstben) ise ideal olanı temsil eder. Daha çok anne-baba tarafından onaylanabileceği durumlar ışığında hayata yön verme isteği olarak açıklanabilir. Freud'un ortaya çıkardığı bu kurama göre, id ve süperego arasındaki dengeyi kurabilenler ruhsal açıdan sağlıklı ve mutlu olurlar. Ancak bilinç düzeyine çıkan ve burada birtakım engellerle karşılaşıldığında bilinçdışına yani id'e gönderilen dürtü ve istekler, her an bilinç düzeyine çıkmak için fırsat beklerler. Bastırılan dürtü ve isteklerin bir süre sonra kontrolü kaybedildiğinde bir başka deyişle bilincin "id ve süperego" arasında dengeyi kaybetmesi durumunda nevroz oluşur.[25] Bu durumda ise Freud, nevroza yol açan bilinçdışı etkenlerini açığa çıkarmak için "Serbest Çağrışım Yöntemi"ni[26] kullanır. Psikoloji biliminde bu yöntem, hastanın hekime aklından

---

22 Engin Geçtan, *Psikanaliz ve Sonrası*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988, s. 26.

23 Geçtan, s. 26.

24 Cebeci, s. 222.

25 Esra Kara, "Psikanalizimden Anlatıya, Bilinç Akışı Tekniğinden Zaman Algısına", *Hece- Öykü Dergisi*, Sayı 26, Nisan-Mayıs 2008, s. 95-96.

26 Adnan Erkuş, "Psikolojik Terimler Sözlüğü" adlı kitabında serbest çağrışım ile ilgili şu tanımlamayı yapar; *"Freud, herkesin hipnoza sokulamayacağı görüşünü savunarak hipnozu reddetmiş, serbest*

geçenleri olduğu gibi ifade etmesiyle gerçekleşir. Buradaki amaç, bilincin tıpkı su gibi bir bütün halinde akan düşüncelerinin, olduğu gibi aktarılmasını sağlamaktır.

Sonuç olarak, Freud'un psikanaliz kuramlarının temelinde cinselliğin var olduğuna inanmasını aslında Anna O. vakasına bağlamak yanlış olmayacaktır. Çünkü Anna O.'nun seanslar esnasında, gündüz fantezilerini, deneyimlerini anlatırken, Breuer ile konuştuğundan emin olmak için onun ellerini hissetmek istemesi ve Breuer'den hamile kaldığını iddia etmesi, Freud'a, Anna'nın Breuer'e âşık olduğunu düşündürür. Böylece Freud, tüm nevrozların altında yatan şeyin bastırılmış arzulardan oluştuğuna inanır. Tüm bu düşüncelerin sonucu olarak da Freud'un histeri anlayışının önemli bir parçası olan "Travma Kuramı" şekillenir. Bu durum cinselliğin farkında olmayan bir çocuğun, bir yetişkin tarafından baştan çıkarılması olarak bilinir ve çocukların travma yaşamalarına sebep olur.[27]

Fakat kendi kendine tedavi sırasında Freud, yetişkin histeri hastalarının, çocuklukla yaşadıklarını iddia ettikleri baştan çıkarılma olayının fantezi ürünü olduğunu fark etmiştir. Bu konu hakkındaki fikirleri değişse de travma hakkında görüşlerinden tamamen vazgeçmemiştir. Freud travma kuramında ortaya çıkan bastırılmış duyguları açıklayabilmek için çocukluk hatta bebeklik dönemine inilmesi gerektiğini savunmaktadır.[28] Bir sonraki konuda detaylıca inceleneceği üzere travma kuramının bir parçası olarak ortaya çıkan oidipus kompleksi, bireyin çocukluk döneminde zihninde bastırdıklarını ele alarak nevrozun oluşum sürecini açıklamaya çalışır.

çağrışım yöntemini kullanmıştır. Serbest çağrışımda hastanın söylediği her söz, hastanın bilinçaltına bastırdığı malzemenin belirtisi olarak görülür ve terapist tarafından bu malzeme yorumlanarak hastaya iç görü kazandırılır, ego bütünlüğü oluşturulmaya çalışılır. Hastanın bilinçaltındaki malzemesinin ortaya çıkarılmasında terapistin rolü nötrdür. Bu süreç içinde hasta, zaman zaman terapistiyle duygusal ilişkiye girer ve kendi duygularını terapistine aktarır. Buna "transferans" denir. Bilinçaltındaki malzeme ortaya çıktığında ego rahatlar ve libido enerjisinin olumlu davranışlar için kullanılma olanağı doğar. Bu malzemenin ortaya çıkması kişinin kendini tahrip edici eğilimini ortadan kaldırmış olur. Ego bu bastırılmış malzemeyle baş edebilmek için uyum düzeylerini geliştirir." Adnan Erkuş, *Psikolojik Terimler Sözlüğü*, Doruk Yayınları, Ankara 1994, s. 150-151.

27 Mannoni, s. 45.

28 Mannoni, s. 46.

1.2. Oidipus Kompleksi

Freud, nevrozun oluşum sürecini açıklayabilmek için çocukların cinsel ve duygusal gelişimlerini araştırmaya yöneldi ve sonraki yıllarda ortaya çıkan nevrozun çocukluk döneminde tıkanıp kalan bir noktadan meydana geldiği fikrini öne sürdü. Çünkü Freud'a göre çocuğun gelişim evresi; onun algısı, öğrenme kabiliyeti üzerinden değil, bedensel uzuvları üzerinden yorumlanmalıydı.[29] Freud nevrozların oluşum evresini çocuğun anne-baba ile olan ilişkisinde yaşanan birtakım zorlukların sonucu olduğunu düşünmüştür. Buna göre erkek çocuklar bir dönemde kendilerini annelerine yakın hissederken kız çocukları için de durum babaya yöneliktir. Freud, çocukların henüz cinselliği fark etmeği bir dönemde karşı cinsiyette bulunan ebeveynine duyulan düşmanlık ve rekabet hissine Yunan mitolojisindeki bir efsaneden[30] esinlendiğinden

---

[29] Storr, s. 35-36.

[30] Psikanalitik yaklaşımın önemli bir ögesi olan oidipus kompleksinin adını aldığı Sofokles'in "Kral Oedipus" adlı oyununun hikâyesi şu şekildedir: *"Oidipus Thebai kral soyundandır. Kadmos'la Hormania'da kaynak bulan bu soyu bir tanrı yetiştirmiş, ama belki bu tanrıya, Dionysos'a karşı koyduğu için lanete uğramış, akıl almayacak yıkım ve acıların birbirini izlemesini görmüştür. Oidipus, Thebai kralı Laios'un oğlu, Labdakos'un torunudur. Anası bazı kaynaklarda Epikaste diye anılan İokas-te'dir. lokaste gebe iken bir düş görür, Teiresias bu düşü şöyle yorumlar: Kraliçenin karnında taşıdığı çocuk babasını öldürecektir. Doğar doğmaz bebek dağa bırakılır, ayak bilekleri delinmiş, içinden bir kayış geçirilmiştir. Ayağı şiş anlamına gelen Oidipus adı da ondan. Çocuğu bir çoban bulur, götürür Korinthos kralı Polybos'a verir. Polybos'la karısı Priboia'nın çocukları olmamıştır, Oidipus'u öz evlat gibi büyütürler, çocuk da onları ana-baba bilir. Delikanlılık çağına gelince bir dedikodu işitir: Kralın oğlu değil de bulunmuş bir çocukmuş diye. Gerçeği tanrı Apollon'dan öğrenmek üzere Delphoi tapınağına doğru yola koyulur. Thebai'ye yakın dar bir geçitte arabalı bir adama rastlar, kimin çekilip yol vereceği konusunda kavgaya tutuşurlar. Oidipus adamı ve arabacısını öldürür. (...) Bu olaydan sonra Thebai'ye vanr. Sphinks denilen canavar şehirde korku salmakta, sorduğu bilmecelere cevap veremeyenleri parçalayıp yemektedir. Sorular da şunlardır: Kimi zaman iki, kimi zaman üç, kimi zaman dört ayak üstünde yürüyen ve doğal yasalara karşıt olarak en çok ayağı olduğu zaman en güçsüz olan yaratık hangisidir? İki kız kardeştirler, biri ötekisini doğurur ve ikincisi birincisinden doğmadır. Oidipus birinci bilmeyece insan, ikincisine de Gün ve Gece diyerek doğru cevaplan vermiş. Sphinks kendini tünediği kayadan aşağı uçuruma atarak ölmüş. Thebai halkı da rahat bir nefes almış ve kurtarıcısı bildiği Oidipus'a Laios'tan boş kalan taçla birlikte dul karısı İokaste'yi vermiş. Oidipus; bir daha Korinthos'a anasının, babasının yanına dönmemek amacıyla Thebai'ye kral olmuş ve İokaste ile birleşerek dört çocuk üretmiş: Eteokles, Polyneikes, Antigone, İsmene. Yıllar geçer, Thebai şehrinde veba baş gösterir. Salgının nedenini öğrenmek için Oidipus kaynı Kreon'u Delphoi'ye gönderir. Gelen cevap şudur: Kral Laios'un katili bulunmalı ve şehirden sürülmelidir. Oidipus hemen araştırmaya koyulur ve suçluya karşı korkunç tehditler savurur. Bilici Teiresias'a katilin kim olduğunu sorar. Kâhin cevap vermekten çekinir. Oidipus, Teiresias ve Kreon arasında kavga kopar. İokaste araya girer ve bir zamanlar gördüğü düşe, Laios'un da dar bir geçitte öldürüldüğüne değinecek olur. Bu sözleri duyunca Oidipus'un içine kuşku girer. Bu sırada Korinthos'tan bir ulak gelir, Polybos'un öldüğünü, Oidipus'un kral olmak üzere Korinthos'a çağırıldığını bildirir. Oidipus gene de ikirciklidir: Babasının ölümü kendi elinden olmamıştır, ama anasının bulunduğu yere gitmekten çekinir. Derken ulak kendisinin Polymos'la Periboia'nın oğlu olmadığını, saraya bir çoban tarafından bulunup getirildiğini söyler. Çoban da getirilip gerçeği açığa vurunca Oidipus'la İokaste'nin artık şüpheleri kalmaz. Kraliçe sarayın içine sığınıp canına kıyar, Oidipus da anası ve karısı olan kadının iğnesiyle gözlerini kör eder. Sophokles'in "Kral Oidipus" tragedyasında dile getirilen bu dram Oidipus'un Thebai'den sürülmesi, kızı Antigone'ye yaslanarak Attika'da Kolonos iline gelmesi ve orada*

"Oidipus Kompleksi" adını vermiştir.[31] Freud kendinden de yola çıkarak Oidipus kompleksi hakkında şu şekilde bahseder:

> "İnsanın kendisine karşı dürüst olması iyi bir alışkanlıktır. Genel bir düşünce aklıma geldi. Anneme tutkunluğumu ve babama duyduğum kıskançlığı kendimde yakaladım ve histerikleşmiş çocuklarda rastladığımız ölçüde gerilere gitmese de bunu çocukluk döneminin başlangıcına ait genel bir olay sayıyorum. Eğer gerçek buysa, kötü alınyazısının hazırladığı koşullara aklın her türlü karşı çıkışına karşın, Kral Odipus'un gücünün ve daha sonraki alınyazısı dramının neden sefil bir çöküntü ile noktalandığını anlamak mümkündür."[32]

Freud, insanın en temel ihtiyaçlardan olan karın doyurma ya da üreme gibi dürtüler sayesinde hayatta kaldığına inanmaktaydı. Başta "yaşam dürtüsü" olarak adlandırdığı bu duruma daha sonradan "libido" ismini verdi; ancak yaşam dürtüsünün tek başına yeterli olmadığını düşünerek buna bir de "ölüm dürtüsü" eklendi. Bu haliyle "agresyon" ismini vererek insan davranışları hakkındaki teorisini şekillendirmiş oldu.[33]

Freud, kişilik gelişimini kısmen evrimsel olarak görür ve dönemlere ayırır. Bu evrelerin her biri, dürtülerin yöneldiği merkezleri ve bu merkezlerle ilgili etkinliklerini belirtmektedir. Bu evrelerden kısaca bahsetmek gerekirse şu şekilde sıralanabilir; Oral Evre, bebeğin doğumundan 1,5 yaşına kadar geçen süreyi kapsar. Bu evrede haz ağız yoluyla sağlanmaktadır. Anal Evre, 1,5 yaşından 3 yaşına kadarki süreyi kapsar. Burada haz kaynağı anüstür. Fallik Evre, 3-6 yaş arasında geçen süreyi kapsar. Burada haz kaynağı genital bölgelerdir. Latent/Gizil Evre, 6-12 yaş arası ergenliğe kadar olan süreyi kapsar. Freud bu evrede cinsel dürtülerin bastırıldığına inanmaktadır. Son olarak genital evre, bastırılmış cinsel dürtülerin ergenlikle birlikte yeniden ortaya çıktığı evredir. Haz kaynağı olarak belirlenmiş cinsel ilişki üzerinedir.[34] Freud'a göre gelişmekte olan bir çocuk bu evrelerden herhangi birinde sorun yaşarsa yetişkin olduğunda sıkıntı yaşadığı evrenin özelliklerini göstermeye başlar.[35]

Bu evreler arasında 3-6 yaş arasında yaşanan fallik evre ön plana çıkmaktadır. Bu evrede, çocuğun kendine yeni bir ilgi alanı oluşturduğu ve bu ilgi alanının kendi cinsel

---

ölmesiyle sonuçlanır." Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2017, s. 226.

31 Cebeci, s. 227.

32 Mannoni, s. 48.

33 Sayar ve Dinç, s. 100.

34 Sayar ve Dinç, s. 100-101.

35 Sayar ve Dinç, s. 100.

organı olduğu öne sürülmektedir. Cinsel organını fark etmeye başlayan erkek çocuk annesini kimseyle paylaşmak istemez. Bununla birlikte fiziksel olarak ondan çok daha güçlü, otoritesine hayran olduğu babasıyla özdeşleşirken, diğer yandan onun yerini almayı hedefler. Babası onun için ortadan kaldırılması gereken bir engele dönüşmüştür. Babasının evde olmadığı zamanlar annesiyle vakit geçiren, onunla uyuyan çocuk, babasının eve dönmesiyle bu eylemi gerçekleştiremediğinde bu durum çocuk için en büyük yıkımlardan biri haline gelir. Erkek çocuğunun hayal dünyasından gerçeğe aktarılan kompleksin içeriği bu şekilde açıklanabilir.[36]

Kız çocuklarında görülen Oidipus kompleksi erkek çocuğundakinden farklı olarak gelişir. Kız çocukta iki temel arzu hakimdir. Bunlardan ilki, tıpkı erkekte olduğu gibi anneye sahip olma arzusudur, ikincisi ise baba tarafından sahip olunma arzusudur. Kız çocuğun annesini arzuluyor olduğu evre Oidipus öncesi evre olarak adlandırılır, erkek çocuğunun böyle bir evresi yoktur çünkü o en başından anneyi arzulamaktadır. Kız çocuğun başlangıçta annesini arzuluyor olmasının sebebi bir penisinin olduğunu düşünmesidir. Penis erkekte olduğu gibi kız çocuk için de önemli bir güç kaynağı olarak görülmektedir. Fakat kendinde bir penis olmadığını algıladıktan sonraki süreçte bu durumdan annesini sorumlu tutarak ondan uzaklaşmaya başlar. Artık penisi olmadığını bilen kız çocuğunda penis kıskançlığı başlar. Asla bir penise sahip olamayacağını anladıktan sonra penise sahip olma arzunun yerini, babasının gözdesi olma arzusu alır. O andan itibaren annesini kıskanmaya onu rakip görmeye başlar. Böylece annesinin hareketlerini örnek alarak babasının dikkatini çekmeye çalışır. Örneğin, annesi makyaj yaparken onu taklit etmeye başlar. Bu durum da "Elektra Kompleksi" olarak adlandırılır.

Erkek çocukta Oidipus kompleksinin ortadan kalkmasıyla birlikte, annenin nesnelleşmesi durumunun da ortadan kalkması gerekir. Bundan sonra ise çocuk ya babayla ya da anneyle özdeşleşecektir. Erkek çocuğun babayla özdeşleşmesi normal olarak değerlendirilir çünkü anneye olan saplantılı hislerinin yerini anne sevgisi alır. Kız çocuğu da aynı şekilde anneyle özdeşleşerek kadınsı duyguları gelişmeye başlar. Fakat farklı sonuçlar da gözlemlenebilir; kız çocuğu anneyle özdeşleşmek yerine babayı seçebilir böylece daha erkeksi tavırlar sergileyecektir. Erkek çocuğu da annesini kıskanarak tamamen babasına yönelir ve kadınsı bir tutum içinde olabilir. Buradan

[36] Yıldız, s. 16-17.

hareketle oidipal dönemde yaşanan değişimler, çocuğun cinsel organını fark etmesiyle başlayan özdeşleşme sorunu tamamen çocuğun ağır basan cinsellik eğilimine bağlıdır.[37] Freud, bu durum hakkında şunları söyler: "*Bir bireyde bu iki özdeşleşmenin farklı şiddetlerde belirmesi, bu bireyde iki cinsel yönelimden hangisinin ağır bastığını ifade edecektir*". [38] Bu, oidipus kompleksinin sonuçlarına çift-cinselliğin de karıştığını gösterir. Çocuğun oidipal döneminde yapmış olduğu seçimler bireysel gelişimini etkilediği gibi, yetişkinlik döneminde de kendini gösterir.[39]

1.3. Narsisizm

Narsisizm, Yunan mitolojisinde sudaki yansımasını gören ve kendine âşık olan Narkissos efsanesinden gelmektedir. Narkissos sudaki yansımasını izleyeme öylesine odaklanmıştır ki, ömrü boyunca ulaşamayacağı bu aşk, sonunda suya düşüp boğulmasıyla son bulur.[40] "*Paul Nacke[41] tarafından 1899' da, kendi bedenine genellikle cinsel bir nesnenin bedenine davranıldığı gibi davranan, yani kendi bedenine tam bir tatmin elde edene kadar bakan, onu okşayan, seven bir insanın tutumunu tanımlamak üzere seçilmiştir."*[42] Freud'un "Narsisizm Üzerine Bir Giriş" adlı makalesi ile narsisizm psikanalizde kendine yer edinmiş ve önemli bir çalışma haline gelmiştir.[43] Belli bir raddeye kadar narsisizm bireyin kendisine olan saygısını kaybetmemesi bakımından normal sayılmaktadır. Freud her bireyin libidosunu hem kendisine (narsistik libido) hem de diğerlerine (nesne libidosu) yönelttiğini düşünüyordu. Çeşitli şekillerde ortaya çıkan narsisizm; bireyin etrafında olup biten her şeyi kendisine yönelik algıladığı şizofrenik belirtilerde; bireyin kendisini çok güçlü olarak gördüğü manik durumlarda ve bireyin kendisini herkesten soyutlayarak tamamen içine kapandığı melankolik depresyon durumlarında görülmektedir.[44]

Freud, narsisizmi birincil ve ikincil narsisizm olmak üzere iki aşamada inceler. Freud'a

---

37 Yıldız, s. 17.

38 Sigmund Freud, *Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd* (Çev. Ali Nahit Babaoğlu), Metis Yayınları, İstanbul 2019, s. 93.

39 Yıldız, s. 17.

40 Meryem Karaaziz ve İrem Erdem Atak, "Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme", *Nesne Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, Şubat 2013, s.44.

41 Paul Nacke (1851-1913) Alman bir psikiyatr olan Nacke, vücuduna cinsel bir nesne olarak muamele eden birini tarif etmek için narsisizm terimini kullanmasıyla tanınır.

42 Sigmund Freud, *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası* (Çev. Banu Büyükkal, Saffet Murat Tura), Metis Yayınları, İstanbul 2012, s.23.

43 Karaaziz ve Atak, s. 46.

44 Storr, s. 67-68.

göre herhangi bir nesneye aktarım gerçekleşmemişse buna birincil narsisizm adı verilir. Birincil narsisizm çocuğun libidosunu kendi bedenine yüklemesi olduğundan doğrudan gözlemlemek mümkün değildir. Bu evrede yalnızca kendisi ön plandadır, dünya ile bir bağ söz konusu değildir. Ancak çocuk kendisini biriyle kıyaslamak durumunda kaldığında, diğer insanların varlığını keşfettiğinde dünyanın kendi etrafında dönmediğini anlar. Onun için en önemli varlıklardan biri olan annesinin başka kişilere de ilgi gösterdiğini fark eder. İşte bu noktada birincil narsisizm son bulur. Çocuk için gerçeklerle karşılaşmak zorlayıcı olsa da, başka insanların varlığını en sonunda kabul ederek, kendisine yönelttiği narsistik libidosunun bir kısmını nesneye ya da bir kişiye aktararak nesne libidosuna dönüştürür. Ancak nesneye aktarıldıktan sonra nesne libidosu olan narsistik libido, bireyin kendine olan öz saygısını kaybetmemesi için tamamen yok olmaz. Aksine sağlıklı olan, iki libidonun da bireyde bir miktar bulunmasıdır. Birey öz saygısını kaybetmemek adına narsistik libido tamamen yok olmaz. Fakat birey yaşadığı çeşitli olumsuz durumlar sonucunda, sevgisini yönelttiği nesne veya kişiden gerekli tatmini sağlayamazsa, diğerlerine yönelttiği bu sevgiyi tekrar kendinde toplar. Bu da ikincil narsisizmin başlangıcı olur. İkincil narsisizmin oluşması için daha önce nesnelere sevgi aktarımının ve geri öznede toplanması gerekmektedir. Çocuk ilk etapta nesne libidosunu onu besleyip büyüten annesine ya da babasına yapar. İşte bu noktada yaşanan bir hayal kırıklığı ya da olumsuz durumlar çocuğun anne ya da babasına yapmış olduğu nesne libidosunun tekrar kendisine dönmesine ve narsistik libidoya dönüşmesine yol açar.[45] Freud'un "Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd" adlı eserinde ikincil narsisizm şöyle tanımlanır:

> "*En başında, ben henüz oluşmakta ya da zayıfken, bütün libido id 'de toplanmıştır. İd, bu libidonun bir bölümünü erotik nesne yatırımlarına gönderir. Bununla güçlenen ben bu nesne libidosuna egemen olmak ve kendisini ide sevgi nesnesi olarak dayatmak için uğraşır. Böylece benin narsisizmi nesneden çekilmiş, ikincil bir narsisizmdir."*[46]

Böylece nesne yatırımı hayal kırıklığıyla sonuçlandığında ve libido tekrar bireyin kendisine yöneltildiğinde narsistik kişilik bozukluğu meydana gelir. Ailesinden yeterince ilgi görmeyerek büyüyen bir çocuk için, ileri yaşantısında çeşitli sıkıntılara yol açmaktadır. Gereksinimleri karşılanmayan, ihmal edilen bir çocuk kendi kendine yetmeye çalışmaktadır. Bu noktada da başka bir nesneye ya da bireye yapılması gereken

---

45 Yıldız, s.27.

46 Freud, *Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd*, s.114.

sevgi aktarımını kendisine yapar ve iç dünyasında yaşamayı tercih eder. [47] Yapılan araştırmalar sonucunda narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerde reddedilme korkusu, yoğun şekilde hissedilen yalnızlık duygusu, öfke nöbetleri gibi durumlara rastlanmıştır. Psikanalize göre bu durum çocuklukta gelişmeye başlayan benlik algısına yönelik cevapların tamamlanmamış olmasıdır. [48] Narsist bireyler, çoğu zaman içlerindeki boşluğu dolduracak nesne ya da kişi bulamazlar. Başkalarının ilgi ve alakasına gereksinim duymalarına rağmen reddedilme korkusunu aşamazlar, bilinçdışında ise çevreleri tarafından hayal kırıklığına uğratılacaklarına dair korkular yaşarlar.[49]

1.4. Psikanaliz ve Edebiyat İlişkisi

İnceleme nesnesi olarak kendine bilinçdışını seçen psikanaliz ile edebiyat sıkı bir ilişki içindedir. Çalışmamızın bir önceki bölümünde psikanaliz hakkında bilgi verdikten sonra ikinci önemli disiplin olan edebiyat hakkında da kısaca bilgi vermekte fayda vardır.

L. Sami Akalın "Edebiyat Terimleri Sözlüğü" kitabında edebiyatı, *"Geniş anlamında söz ve yazı sanatlarının bu sanatlarla ilgili bütün eserlerin toplu adı. Edebi değerde olabilen, estetik duygularımızı etkileyebilen her tür ve biçimdeki eserler"* [50] olarak değerlendirir. Edebiyat edimi elbette ki bireyin kendisinde başlar. Kişi yalnızlığına çekilir ve bir şeyler yazmaya başlar. Yazma edimi ise bir "yazan" sonrasında da "okuyan veya okuyacak olandan" oluşur. Bu eylem her ne kadar bireysel olarak başlasa da edebiyat sosyolojisine bakıldığında "yazar, eser, okur ve toplum" dörtlüsü karşımıza çıkacaktır. Birey, her ne kadar tek olarak algılansa da aslında toplum içinde var olan bir canlıdır. Bu haliyle yazdıklarının toplumda da bir karşılığı vardır. Kendi tecrübelerini aktardığı bir eser yazıyor olsa bile insan olarak ortak bir varlığa sahiptir ve bu anlamda insan olarak varlığa sahip herkesin bir şekilde sözcüsü olmuştur. Bu sebepten de yazdıkları her dönem okunabilir olur. Yazarın ortaya koyduğu eserin de bireysel psikolojisinden ayrı tutulması beklenemez ki bu da hem psikolojinin hem de edebiyatın etkileşim içinde olduğunda bizlere daha yeni bilgi kaynakları, yeni okumalar ve ele alınan metnin daha derinlikli olarak incelenmesinde fayda sağlayacak demektir. Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud, tarih, felsefe, mitoloji, psikoloji okumanın yanı

---

47 Karaaziz ve Atak, s. 44-45.
48 Karaaziz ve Atak, s. 53.
49 Karaaziz ve Atak, s. 53-54.
50 L. Sami Akalın, *Edebiyat Terimleri* Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul 1972, s. 59.

sıra sanata, şiire ve romana da ilgi göstererek bu doğrultuda psikanaliz kuramını geliştirmeyi hedeflemiştir.

Psikanalitik edebiyat kuramının temel gelişimi incelendiğinde Freud tarafından geliştirilen "rüya yorumu" büyük önem taşımaktadır. Selçuk Budak "Psikoloji Sözlüğü"nde rüyayı, "*sıklıkla REM uykusu sırasında, ancak diğer zamanlarda da gözlenen öykümsü imajlar, hisler, algılar dizisi ya da uyku sırasındaki zihinsel etkinlikler; uykuda kurulan hayaller, bilinçdışının uyku sırasındaki sembolik dışavurumları"* [51] şeklinde yorumlar. Psikanaliz aracılığıyla Freud, her rüyanın arkasında etkin bilinçli düşünce ve isteklerin bulunduğunu gösterebilmiş ve rüyanın ortaya çıkma nedeninin rüya gören için bilinmeyen ve de psikanalitik teknik uygulanmadan hiçbir zaman bilinmeyecek olan bilinçdışı zihinsel işleyiş olduğunu genel bir kural olarak ortaya koyabilmiştir.[52] Psikanaliz, ruhun en ince ayrıntısına kadar incelenmesini sağlamıştır. Psikanalistin laboratuvarında hiç araç gereç yoktur. Psikanalist, bulgularını ölçemez ya da sayamaz. Ama rüyalar, çağrışımlar aracılığıyla, hastanın saklı kalmış arzularına ve kaygılarına ulaşmayı başarır.[53] Freud, rüyanın bilinçdışı bir düşüncenin yerine geçirilmiş ve bozulmuş bir şey olduğunu, yorumlanmasının da bu bilinçdışı düşünceleri keşfederek mümkün olacağını belirtmektedir. Rüyadaki unsurun taşıdığı anlamı bulabilmek için rüyayı gören kişiyi konuşturarak serbest çağrışım yöntemi uygular. Freud'a göre rüya çoğu zaman için unutulmuş gibi görünen ancak hafızanın derinliklerine gizlenmiş olgulardan ibarettir. Kimi zaman da pek çok kere hayal edilen, arzu duyulan, uyanık olduğu zamanlarda derin istek duyulan bir nesnenin veya bir olgunun hayalidir.[54] Freud rüyayı açık ve gizli olmak üzere ikiye ayırır. Gizli olan rüyanın açık rüyaya dönüştürülmesine rüya faaliyeti adı verilir. Açık olan rüyadan gizli olan düşünceleri aramaya çalışmak da bizim yorumlama sürecimizdir. Bu bakımdan yorumlamanın amacı, rüya faaliyetini bir anlamda yeniden yapılandırmaktır.

> *"İsteklerin gerçekleşmesi amacını güttüğü derhal anlaşılabilecek olan çocuksu rüyalarda bile bir ölçüye kadar rüya faaliyeti görülebilir. Çünkü buralarda da*

---

51 Budak, s. 648.

52 Charles Brenner, *Psikanaliz Temel Kavramlar* (Çev. Işık Savaşır, Yusuf Savaşır), HYB Yayınları, Ankara 1988, s. 14.

53 Erich Fromm, *Psikanaliz ve Din* (Çev. Elif Erten), Say Yayınları, İstanbul 2019, s.18.

54 Bülent Akot, "Freud'un Rüya Yorum Metodu", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1, Mart 2010, s. 225.

> *istek bir gerçeğe ve düşünceler de genellikle görsel imgeler haline dönüştürülmüştür. Burada yoruma gerek yoktur, sadece bu değişiklikleri adım adım izlememiz yeterlidir."*[55]

Rüyanın oluşumuna etki eden iki temel neden vardır, bunlardan ilki uyku sırasında bastırılmış ya da gizlenmiş bir takım istek ve arzuların bilinçdışında birikmesi ve rüya yoluyla boşalması ya da günlük yaşantımızda öne çıkan bir yönelimin bilinçdışında destek bulmasıdır. Bilinçdışındaki olayların gelişimine egemen olan yasalar vardır ki bunların en önemlileri yoğunlaştırma ve kaydırmadır. Yoğunlaştırmayı, açık rüyada bulunan tek bir olgunun gizli rüyada pek çok olguya karşılık gelmesi olarak kısaca özetlemek mümkündür. Burada düşüncelerin hepsi için ortak bir simge görevindedir. Rüya faaliyetinin ikincisi olan kaydırma ise, ruhsal enerjilerin bir öğeden diğerine geçmesidir. Yani gizli rüyada çok önemli görünmeyen bir öğenin açık rüyada en önemli unsur olarak görülmesi ihtimaldir, ya da bir öğenin yerine başka bir öğenin geçmesi mümkündür. [56] Freud rüya yorumlarında öncelikle hastasının görmüş olduğu rüyayı dinler, sonrasında ise bu rüya ile ilgili önemli gördüğü ayrıntıları sembolize ederdi. Rüyadaki bu semboller yakalandığında ve gerçek dünyadaki bağlantısı kurulduğunda hastanın bilinçdışında bastırdığı pek çok şey ortaya çıkar. Freud nevrozun "bastırma" duygusundan kaynaklandığına emindir ve bu da psikanalizin tedavide çıkış noktası olacaktır. Bu kavramı biraz açtığımızda insan zihni, geçmişte yaşanan duygusal bozuklukları bilinçdışında baskılar ve bilinç seviyesine çıkmasını engeller. Bu durumda kişi farkında olmadan ortaya çıkan çatışma durumunda histeri, saplantı gibi nevrotik bozukluklarla baş başa kalır.[57]

Rüya yorumu hakkında kısaca bilgiler verdikten sonra Freud'un sanatçılarla ve yaratım süreçleri ile ilgili görüşlerini inceleyebiliriz. Psikanaliz yöntemi psikolojik tedavilerde ya da klinik vakalarda kullanıldığı gibi birçok alanda da kullanılmaya devam edilmektedir. Bunlardan biri de "sanatçıya dönük eleştiri" kuramı olarak edebiyatta karşımıza çıkar. Edebiyatın da psikolojinin de kesişme noktası insanı konu almalarıdır. Edebi eseri meydana getiren sanatçının bu yaratıcılığının nereden kaynaklandığı, edebi eserden hareketle yazar hakkında bilgi vermede veya sanatçı üzerinden eseri incelemede psikanaliz yöntemi kullanılmaktadır. Freud bu yaratıcılığın kaynağını "gündüz

---

55 Freud, *Rüyalar ve Yanılgılar Psikolojisi* (Çev. Ali Seden), Altın Yayınları, İstanbul 1978, s. 180.
56 Yıldız, s. 30.
57 Akot, s. 225-226.

düşleri"[58] olarak adlandırır. Gündüz düşleri ve fanteziler genellikle hayatından mutlu olmayan tatmin hissetmeyen kişilere özgü olduğundan, gündüz düşü kuranları ve yaratıcı kişileri özünde mutsuz olarak algılar.[59] Freud sanatçının yapıtında gündüz düşlerini gizlediğini böylece yapılacak olan yorumlardan bir nevi çekindiğini savunur. Freud "Yaratıcı Yazarlar ve Gündüz Düşleri" isimli kitabında edebiyat eserinin oluşumunu şu şekilde açıklamıştır;

> *Gündelik hayatta karşılaşılan bir olay, yazara bir çocukluk anımsatmakta, bu deneyim "eski bir isteği" uyandırarak, yazarı bu isteği gerçekleştirecek bir öykü ortaya çıkarmak üzere zihninde bulunan eski ve yeni materyali birlikte kullanmaya yönlendirmektedir. Bu açıdan, sanat-edebiyat yapıtının sanatçının yaşamıyla ilgisi doğrudandır.*[60]

Freud'a göre sanatçı oyun oynayan bir çocuktan pek de farklı değildir. İkisi de gerçeklikten uzakta kurmaca bir dünya kurmuşlardır. Yetişkinler düşlerini kolayca açıklayamaz ya da paylaşamazlar. Fakat çocuklar kendi başlarına ya da arkadaşlarıyla oyun oynadıklarında, kendilerine ait bir oyun düzeni oluştururlar ki bunu da gizlemek gibi bir amaçları yoktur. Yetişkinler çoğu zaman düşlerinden utanırlar ve gizli tutarlar. Toplum, yetişkinlerden oyun oynamak ya da hayal dünyasında yaşamak yerine gerçek hayata katkı sağlamalarını beklemektedir. Freud, yetişkinler her ne kadar gündüz düşlerini bu denli saklamak isteseler de onlar hakkında pek çok bilgiye sahip olduğumuzu söylemektedir. Özellikle ruhsal sıkıntı yaşayan hastalar hekime başvurduklarında onlara hayallerini bir nevi bastırmış oldukları duygu ve düşünceleri anlatırlar. Freud da bu bilgiler ışığında hayal kurmanın sadece nevrozlularda değil, sağlıklı bireylerde de görülebileceğini tespit eder. Düş kurmanın en önemli etkenlerinden biri bastırılmış düşüncelerdir. Kurulan her bir düş bastırılmış bir isteğin doyurulmasını amaçlar. Hayallerimizin gece gördüğümüz rüyalarla bağlantısı vardır.

---

58 *"...Zaman içinde, dış gerçekliğin algılanması ve gerçekliğin test edilmesine ilişkin yetenek gelişmekte birlikte, hayal gücünün çalışması sonucu elde edilen "nesneleri zihinde canlandırma yeteneği" varlığını sürdürür. Bu noktada, bir şeyi yapmanın yerine, o şeyi yapmaya ilişkin bir oyunun oynanması geçer. Gerçekten de oyun fikrinin temelinde bu olgu vardır. Bir anlamda, oyunun daha önce "pasif" olarak yaşanan bir durumu bu kez "aktif" olarak canlandırma ve yaşama faaliyeti olduğu söylenebilir. Çocuk oyun sırasında yetişkinle özdeşleşir ve gerçekliğin test edilmesine ilişkin yeteneğini de geliştirir. Bu, aynı zamanda, "inkâr" mekanizmasının da devrede olduğu ve oyunun gerçek olduğuna ilişkin inancın, oyunun yalnızca oyun olduğuna ilişkin bir bilgiyle birlikte var olabildiği bir durumu ifade etmektedir. Sözü edilen duygu estetik illüzyonun temelinde olan psikolojik atmosferi göstermesi açısından önemlidir. Böylece çocukların peri masallarına, yetişkinlerin macera ve korku/dedektif romanlarına olan ilgisi ve inancı da açıklanabilecektir. Gündüz düşlerinin daha ilkel fantezilerden ve peri masallarından farkı, gerçeklik ilkesine daha yakın olmalarından kaynaklanır."* Cebeci, s. 180-181.

59 Cebeci, s. 124.

60 Cebeci, s. 179.

Rüyalarımız da tıpkı gündüz düşleri gibi uyanıkken gizlediğimiz ve utandığımız isteklerin bilinçdışına itilmesiyle oluşur. Fakat rüyalarda bastırılmış istekler için ortaya çıkan engeller kaldırılır. Burada önemli nokta aşırıya kaçan gündüz düşlerinin bir takım ruhsal bozukluklar meydana getirmesidir.[61] Freud'a göre oyun oynayan çocuk da yazar da aynı konumdadır. Çocuk hayal gücünü kullanarak gerçek dünyayı taklit eder; çevresindeki yetişkinlerin hareketlerini, davranışlarını gözlemler, içinde bulunduğu dünyada öğrendiklerinin katkısıyla kendisine kurmaca bir dünya yaratır. Oynadığı oyunlara duygularını ekler fakat ne kadar duygu eklerse eklesin dünyanın somut nesneleriyle, oyun içinde seçtiği nesneleri birbirleriyle özdeşleştirir ve oyunu gerçek dünyadan ayırır. Yazar da hayal gücüyle kendine bir kurmaca dünya yaratır ve bu dünyaya kendinden de parçalar ekleyerek gerçek dünyayla sınırlarını çizer.[62] Görüldüğü üzere çocuk oyunu, gündüz düşleri ve sanat eseri arasında ortak nokta hayal kurmaktır. Buna göre sanatçı eserini yaratırken bastırdığı duyguları, hayalleri ve elbette bilinçdışının etkisi göz ardı edilemeyecek derecede büyüktür. Özgün eserler üreten yazarların yapıtları incelendiğinde pek çok ortak özellik gözlemlenebilir, her birinde ilgi odağı olan, yazar tarafından okuyucuya sempatik gösterilmek için türlü türlü davranışlar sergileyen ve neredeyse ilahi bir güç tarafından korunan bir karakter vardır.[63] Karakter türlü durumların içinden çıkar, başına gelmedik olay kalmaz fakat yine de yaşamaya devam eder. Okuyucu o esnada kahraman ölürse hikâye biter şeklinde düşünse de, Freud bu durumu kahramanın gündüz düşlerinin ve hikayelerinin ortak unsuru olan Ben'in bilinçdışı bir yansıması olarak tanımlar.[64] Gündüz düşleri ve sanat eseri arasındaki bağlantıyı kuvvetlendiren ikinci ortak özellik ise tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi öyküdeki diğer kişilerin "iyiler" ve "kötüler" olarak keskin biçimde ayrılmasıdır. İyiler her zaman Ben'in yanında olan yardımcılarıdır fakat kötüler birer rakiptirler ve düşmanca davranırlar.[65] Ego'nun esere yansıması sadece insanların hoşuna giden, onlara haz veren, herkesçe bilinen romanlarda söz konusu değildir, ayrıca Freud'un "ruhbilimsel" olarak nitelediği romanlarda da karşımıza çıkmaktadır. Bu eserlerde yazar anlatıcısını adeta başkahramanın aklına yerleştirir, diğer kahramanlara dışarıdan, üçüncü bir şahıs olarak bakar. Freud bu durumu egoların parçalara ayrılması olarak ele almıştır.

---

61 Yıldız, s. 32.
62 Yıldız, s. 31.
63 Sigmund Freud, *Sanat ve Edebiyat* (Çev. Dr. Emre Kapkın, Ayşen Tekşen), Payel Yayınları, İstanbul 2016, s. 131.
64 Yıldız, s. 33.
65 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 131.

Öyle ki yazarın yaşadığı ruhsal çatışmaları eserindeki birkaç karakterle okuyucuya ifade eder. Ancak bazı eserlerde başkahraman biraz daha pasif kalarak diğer karakterleri adeta dışarıdan izler.

Freud egosunu karakterlere yansıtan yazarlardan örnek olarak Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'yi gösterir. Yaşamı boyunca epilepsi hastalığıyla mücadele eden Dostoyevski'nin duygusal kişiliği ve çözümlenmesi zor sanatçı kimliği adeta egosunda bir savaş meydana getirmiştir. Bunun sonucunda ortaya çıkan epileptik nöbetler ile ego bütünlüğü bozularak nevroz meydana gelmiştir. Fakat Freud'un sorduğu asıl soru Dostoyevski'nin nevrozunun nasıl şekilde kendini gösterdiğidir.

> *"Dostoyevski, bilinç yitiminin, kas kasılmalarının ve ardından gelen depresyonun eşlik ettiği ağır nöbetlerine dayanarak kendisini bir epilepsili olarak adlandırmıştı ve başkaları tarafından da böyle kabul edildi. Epilepsi olarak adlandırdığı şeyin yalnızca nevrozunun bir belirtisi olması son derece olasıdır ve buna göre histerik epilepsi-yani, ağır histeri-olarak sınıflandırılmalıdır."*[66]

Freud, Dostoyevski'nin Karamazov Kardeşler isimli kitabında ölüm, baba nefreti hatta iğdiş edilme kompleksinin izlerine rastlar. Karamazov Kardeşler isimli eserinde baba karakterinin öldürülmesi ile Dostoyevski'nin kendi babasını öldürme isteği arasında bir bağlantı vardır. Freud'a göre Dostoyevski'nin yaşadığı ilk epileptik nöbetlerin anlamı da ölümü işaret etmektedir. Ölüme benzer nöbetler geçirmesinin sebebi ise ölüm korkusudur. Daha çok küçükken bile sırf ölüme benzediği için uykuya dalmaktan korktuğu bilinir.[67] Freud bu ölüm benzeri nöbetlerin gerçekten ölmüş ya da hayatta ama ölmesini arzuladığımız kişiyle özdeşleştiğini düşünür. Freud "Sanat ve Edebiyat" isimli kitabında bu durumu şu şekilde açıklar;

> *"İnsan bir diğerinin ölmesini istemiştir ve şimdi insan o diğer kişidir ve ölü olan kendisidir. Bu noktada ruh çözümsel kuram bir erkek çocuk için bu diğer insanın genellikle onun babası olduğu ve böylece (histerik olarak tanımlanan) nöbetin nefret edilen babaya yönelik ölüm isteği için bir öz-cezalandırma olduğu iddiasını ileri sürer."*[68]

Buradaki özdeşleşmede ölüme benzeyen nöbetler ego'nun kendi kendine verdiği cezalar olarak görülmelidir. Kişi kendi ölümünün yerine başkasının, babasının ölümünü arzulamıştır ve artık kendisi de ölmesi arzulanan kişi olmuştur. Dostoyevski'nin

---

66 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 421.
67 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 425.
68 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 425.

ölümünü istediği kişi Karamazov Kardeşler'deki negatif ve rakip olarak görülen baba imgesine çok benzeyen kendi babasıdır. Bu sonuca Freud'un daha önce bahsedilen oidipus kuramında olduğu gibi erkek çocuğun babasını rakip olarak görmesi ve onun yerine geçmek istemesini barındıran kuramından çıkarmak mümkündür. Freud'a göre de bu nöbetler babasının ölümünü istediği için egosunun kendisine verdiği cezalardır.[69] Çok yaygın görüşlere göre ana baba kıyımı hem bireysel hem de insanlık adına çok ciddi bir suçtur. Her durum ve koşulda suçluluk duygusunun ana kaynağıdır ve bunun zihinsel kökenleri hala keşfedilememiştir. Burada ruhbilimsel durum karmaşıktır. Bir erkek çocuğu ve babanın ilişkisi "*çifte değerli*" bir ilişkidir.[70] Rakip olarak algılanan babaya yönelik nefret duygusuna ek olarak sevgi de bulunur. Erkek çocuğu için bu durum hem babaya duyulan hayranlık sebebiyle hem de ona olan nefret duygularının kontrolü ele almasıyla erkek çocukta babanın yerine geçme düşüncesi oluşur. Fakat bu aşamada erkek çocuk, babası tarafından iğdiş edilme korkusu yaşar. Bu korku yüzünden de annesine sahip olma ve babadan kurtulma arzusuna son verir. Freud'a göre baba nefretinin asıl sebebi baba korkusudur. Erkek çocuğun annesiyle arasında bir engel olarak gördüğü ve kıskandığı, yerine geçmek istediği babasını ortadan kaldırma isteğinin iğdiş edilme endişesi ile bastırıldığı hipotezi, psikanalizin temel kuramlarından biridir. Bu korku ciddi seviyelere ulaştığında erkek çocuğun babayla özdeşleşme arzusu ego'ya iletilir. Ego'dan ayrı olarak oluşan fakat zamanla onu egemenliği altına alan ve özellikle babanın tavırlarının oluşumuna etkili olduğu parçaya *üstben* adı verilir. *Üstben* etken hale geldiğinde acı çektirmekten haz duyulur böylece *ben* de edilgen yani acıdan haz alan bir nitelik kazanır. *Üstben*'in *ben'*e karşı sert yaklaşımı *ben'*deki cezalandırılma ihtiyacını karşılar. Freud'a göre Dostoyevski'nin çocukluk döneminde yaşadığı, ölüm benzeri bu nöbetler, esasında *üstben'*in ceza olarak *ben'*e yaşattığı durum babayla özdeşleşmenin sembolik bir yansımasıdır.[71] Dostoyevski'nin Karamazov Kardeşler isimli kitabında Dimitri karakterinin kendi babasını öldürmesi ile Dostoyevski'nin kendi babasını öldürme isteği, Freud'a göre birbiriyle örtüşmektedir. Çünkü Dimitri karakteri de tıpkı Dostoyevski'de olduğu gibi sara hastalığıyla mücadele etmektedir ve eserde babanın katledilmesine karşı olan tutum dikkat çekmektedir. Freud'a göre;

"*Katil zaten öldürmüş olduğundan artık başkasının öldürmesine gerek yoktur ve başkası*

---

69 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 432.
70 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 425.
71 Yıldız, s. 34.

> *ona minnettar olmalıdır çünkü o olmasaydı kendisi öldürmek zorunda kalacaktı. Bu yalnızca nazik bir acıma değil benzer canice itkilere dayalı özdeşleşmedir -aslında hafifçe yer değiştirmiş narsisizm."*[72]

Bu şekilde değerlendirildiğinde Dimitri karakteri aslında Dostoyevski'nin bilinçdışında bastırdığı duyguları açığa çıkaran ve eyleme dökendir. Bu karakterle birlikte bastırdığı duygular sanat eserinde kendini belli ederek, yazarın gerçekte hissettiği duyguları anlamamıza ışık tutar. Aslında Freud, Dostoyevski'nin bu eserini içinde bulunduğu nevroz ve bu nevrozun yansıması olan epilepsi krizleri etkisinde yazdığını düşünür, yani Dostoyevski'nin bu eseri bir tür bilinçdışı yansımasından ibarettir.[73]

Düşlerin Yorumu adlı kitabında pek çok kez bahsedilen oidipus kompleksi kavramını daha önceki bölümde Sophokles'in Kral Oidipus oyununda keşfedildiğinden bahsetmiştik. İlk cinsel yönelim anneye olduktan sonra ilk rakip de baba olarak görülür. Buna örnek teşkil eden bir diğer eser ise Hamlet'tir. Freud, William Shakespeare'in ünlü oyunu Hamlet'in de oidipus kompleksi ile çözümlenebileceğini düşünmüştür fakat bu çözümlemeyi ilk yapan kişi Freud değil, Ernest Jones[74] olmuştur. Hamlet üzerine eleştiri getiren pek çok edebiyatçının tıkandığı nokta Hamlet'in babasından bir türlü intikam alamayışı ve bu durumu sürekli ertelemesi olmuştur. Ernest Jones ise bu sorunu psikanaliz yöntemiyle çözer. Hamlet babasının intikamını alamaz çünkü babasını öldürerek yerine geçen ve annesiyle evlenen adam, aslında Hamlet'in küçüklüğünde arzuladığı fakat gerçekleştiremediği bir durumun içindedir. Aslında Hamlet de küçükken annesini arzulamış ve babasının yerine geçmek istemiştir ki şu anda bunu gerçekleştiren adam karşısında kendini suçlamaktan geri koyamaz ve harekete geçemez. Jones'un burada vardığı sonuç şüphesiz Shakespeare'in de küçükken annesini arzulamış olmasıdır. Shakespeare'in babasının öldüğü yıl eserini yazmış olması, Jones'a yazarın babasına küçükken beslediği duyguların canlandığını düşündürmüştür.[75]

Freud bastırılmış duyguların her şeyin üretilmesine sebep olduğuna inanmıştı. Yani sanatçıların çocukluk dönemlerinde bastırdıkları duyguların bir nevi sanat eseri olarak

---

72 Freud, *Sanat ve Edebiyat*, s. 432.

73 Tangör, s. 87.

74 Alfred Ernest Jones 1879-1958 yılları arasında yaşamış İngiliz bir psikanalisttir. 1949 yılında yayımlanan "Freud Yaşamı ve Eserleri" adında Freud'un biyografisi niteliğinde önemli bir eseri bulunur.

75 Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, s. 153-154.

çıktığı fikrini benimsiyordu. Bu görüşe göre sanat bilinçdışının estetik bir biçimde dışarı yansıtılması olarak adlandırılabilir. Psikanaliz ve edebiyatın ortak noktası insanı konu almalarıdır. Bundan dolayı psikanaliz ve edebiyat birbirinden oldukça faydalanmaktadır, ne de olsa insan ruhu bütün bilimlere ve sanata kaynak sağlayabilir.

> *"Psişik süreçlerin incelenmesinden başka bir şey olmayan psikoloji, edebiyatın incelenmesi konusuna da el atabilir; çünkü insan ruhu bütün bilimlerin ve sanatların kaynağıdır. Bir yandan belli bir sanat eserinin oluşumunu açıklamasını, öte yandan bir kimseyi sanat bakımından yaratıcı kılan faktörleri ortaya çıkarmasını psikolojik araştırmadan bekleyebiliriz."*[76]

Freud sanatçının yaratma eylemini açıklamaya çalışmış ve bunu nevrozla bağdaştırarak bilinçdışının yaratma sürecindeki rolünü belirlemeye çalışmıştır. Freud'un sanat hakkındaki kuramı kısaca şu şekilde özetlenebilir; insanlığın birtakım arzuları, istekleri vardır fakat toplumun onlardan beklediği gibi gerçekçi davranmaları ve yaşamaları gerekir. Bu sebeple istek ve arzularını bastırma yoluna giderler. Fakat bu bastırılmış, tatmin edilemeyen duyguları hayallerinde elde etmeye çalışırlar. Bu hayal kurma hali de aşırıya kaçtığında kişi ruhsal sıkıntılar yaşamaya başlar. Freud'a göre hayal kurma eylemi ve sanatçı arasında yakın bir ilişki bulunur. Sanatçı tıpkı bir ruh hastası olarak ele alınır. Yazarın bastırdığı duygular onu yazmaya itmiş ise ortaya koyduğu eserde bu bastırdığı duygulara bir şekilde rastlamak mümkün olacaktır. Bundan ötürü bir sanat eserine yazarın bilinçdışında bastırmış olduğu istekleri, sembolleri taşıyan bir belge olarak bakabiliriz.[77]

Freud'un edebiyat ve psikanaliz hakkındaki çalışmalarından elde edilen bilgiler ışığında pek çok yazar/araştırmacı bu konuya yönelmiş ve bu iki prensip arasındaki bağlantıyı keşfetmeyi amaçlamışlardır. Bu yazarlardan biri olan Yılmaz Özbek, yazarların, sanatçıların iç dünyalarının dışa vurumu olarak görebileceğimiz sanat eserlerini "Edebiyat ve Psikanaliz" adlı eserinde "metnin bilinçaltı" olarak açıklar. Burada inceleme nesnesi hem metnin hem yazarın bilinçdışı alanıdır. Yazı ediminin amacının sadece yazarı tanımak olmadığını aynı zamanda eseri iyi şekilde ele almak gerektiğini vurgulayan Özbek, bunu gerçekleştirebilmek için yazarın hayatı hakkında bilgi sahibi olmak ve eseri yazardan ayrı tutmamak gerektiğini belirtmiştir. Yani yazarın sosyal hayatı özellikle ruhsal durumu bize eseri yorumlamada pek çok katkı sağlayabilir.

---

[76] Freud-Jung-Adler, *Psikanaliz Açısından Edebiyat* (Çev. Selahattin Hilav), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 1981, s. 53.

[77] Moran, s. 151-152.

Bilinçdışında bastırılan hayaller, fanteziler açığa çıkamayan gizli kalmış pek çok düşüncenin izleri eserde görülebilir. Yazarlar her ne kadar üstü kapalı anlatmaya çalışsa da, metinlerini süslese de bu tip bilinçdışı faktörleri eserlerin temelini oluşturur.[78]

Ahmet Sarı "Psikanaliz ve Edebiyat" isimli eserinde ise bizi şu sorularla karşı karşıya getirir; simgelere, sembollere dayanarak yazılan metinler, yazarın bireysel psikolojisinden soyutlanabilir mi? Kendine ait unsurları tamamen saklayabilmesi veya örtebilmesi ne kadar mümkündür? Hiçbir şekilde otobiyografik özellikler taşımayan bir eser acaba derinlikli incelendiğinde yine de otobiyografik özellikler taşımaz mı? Bu gibi sorulara verilebilecek cevabı ise şu şekilde açıklamaktadır; *"iyi bir yazı sökümleyicisi, sözcük arkeoloğu, edebiyat kazıcısı olarak metnin bilinçaltına bir sondaj girişimi ile bize gerekli bilgileri, verileri yine metinden hareketle ortaya çıkarmaktır."*[79] Burada asıl nokta şudur ki, yazdığı metne hâkim olan yazar bile bazen psikanalistin ya da eleştirmenin bulduğu verilere hiç dikkat etmediğini hatta aklından bile geçmediğini söyleyebilir. Yazma edimini gerçekleştiren kişi sözcüklerden kurmaca bir dünya oluşturmuştur ve bu sözcüklerin izi sürülürse yazarın bilinçdışına varılır. Burada yazar adeta psikanalistin koltuğuna uzanmış sayılır.[80] Eseri psikanalitik yönden inceleyen araştırmacıyı, adeta bir arkeolog gibi gören Sarı, "*Psikanalistin işi zaten yazarın ve de metnin arkeolojisini yapmak olduğundan, bu epistemik kazılar yazarın aklından geçen fakat onun aklından geçirdiğinin ayrımında olmadığı bulgular olmalıdır*"[81] diyerek psikanaliz ile edebiyat arasındaki bağı açıklamıştır.

Sonuç olarak denilebilir ki, psikanaliz ve edebiyat insanı merkezde tutar, insanın bilinçdışında sakladığı hatta bastırdığı gizli düşünceler edebi eserlerin içinde adeta maskelenerek karşımıza çıkar ve bu maskenin ardındakini görebilmek için insan ruhunun derinliklerine psikanaliz ışığı tutmak gerekir, bu ışık sayesinde hem insan zihni hem de eserin derinliği ortaya konmuş olur. Psikanaliz sadece insanın söylemlerini incelemekle kalmaz, insanlığın kaleme aldığı her şeyi onun ruhundan, içsel bunalımlarından, bastırılmış duygularından izler taşıyan yazılı eserlere geçmiş tüm bu durumları analiz etmeyi kendine görev bilir. Yaratmanın bilinçdışına inen psikanaliz,

---

78 Yılmaz Özbek, *Edebiyat ve Psikanaliz*, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya 2007, s. 7.
79 Ahmet Sarı, *Psikanaliz ve Edebiyat*, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara 2008, s. 54.
80 Sarı, s. 54-55-56.
81 Sarı, s. 76.

eserin hatta sanatın nasıl ortaya çıktığını, yaratmanın nasıl meydana geldiğini, sanatçının yaratma sürecine dair konuları incelemeye odaklanır. İnsanın ruh dünyası ve birikimleri çok zengin olduğundan psikanaliz, sadece klinik bir tedavi yöntemi olmaktan öteye gitmiş, insanın zihninin geçtiği her yerde izleri sürülebilir bir hal almıştır. Yazarın bastırdığı duygularını eserdeki karakterlere ya da olaylara yansıttığını vurgulayan ve bunu incelemeyi amaç edinen bir yöntemdir. Psikanaliz insanın iç dünyasına girerek bütün parçaları keşfetmeyi hedefler. Böylece yazarın bile yazarken farkına varmadığı pek çok gizli duygu, düşünce, tavır ve hayallerin ışığını eserde görmek mümkün olur.

1.5. Psikanalizin Çin'e Girişi

4 Mayıs Hareketi'nden[82] sonra Batı'nın edebiyatına ve sanatına olan merak sonucunda pek çok yeni düşünce Çin'e girmeye başlamıştır. Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud, yaşamı boyunca Çin'e gelmemiş olsa da bu alandaki çalışmaları Çin'e girmiş ve Çin edebiyatını etkisi altına almayı başarmıştır. [83] Psikanaliz kuramı, felsefe, edebiyat, sanat, sosyoloji, din, dilbilim, antropoloji, hukuk, politika, eğitim ve diğer alanları da etkilemiştir. Özellikle edebiyat ve sanat alanında, Freud'un psikanalitik kuramı büyük bir etkiye sahiptir. Birçok edebiyat eseri Freud'un psikanalitik kuramını, edebi yaratım ve çözümleme için ilham kaynağı olarak görmüştür. [84] Freud'un batı edebiyatı üzerindeki etkisi oldukça büyük olmakla birlikte Çin edebiyatı ve kültürü üzerindeki etkisi hakkındaki kaynaklar sınırlıdır. Batı kültüründe kabul edilen yaklaşımların yanı sıra Freud'un Çin edebiyatı ve kültürü üzerindeki ilişkisi ve etkisi sınırlı kaynaklar üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Temelde Freud'un psikanaliz kuramının Çin'e girmesi ve Çin'de tanınmaya başlaması Avrupa ve Japonya'dan gelmekte olup; psikoloji, kültür ve edebiyat alanlarında kendini göstermiştir. 1920 yılında Wāng Jìngxī[85] tarafından yazılan Freud teorilerini içeren "İçgüdü ve Bilinçdışı" (Běnnéng hé Wúyìshí 本能和无意识) başlıklı tanıtım makalesinin

---

82 4 Mayıs Hareketi 1919'da Qing hükümetine karşı öğrencilerin başlattığı bir ayaklanmadır. Bu konu çalışmanın ikinci bölümünde detaylandırılmıştır.

83 https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E7%8E%B0%E4%BB%A3%-E6%96%87%E5%AD%A6%E5%8F%B21917-2000%E4%B8%8B (Son Erişim Tarihi: 14.07.2019)

84 https://wenku.baidu.com/view/69438cab3186bceb18e8bb06.html?from=search (Son Erişim Tarihi: 17.09.2019)

85 Wāng Jìngxī 汪敬熙 (1893- 1968) Çinli psikolog olan Wāng Jìngxī, 1898 yılında Shandong Eyaletinin Jinan şehrinde dünyaya gelmiştir. Yeni Dalga Edebiyat dergisinde yayımlanan kısa öyküsü Karlı Gece ile edebiyata olan ilgisini göstermiştir.

yayımlanmasıyla Freud Çin'de de tanınmaya başlamıştır.[86] Freud'un psikoloji çalışmalarında ön plana çıkan içgüdü ve bilinçdışı kavramları Wāng tarafından da özümsenerek kaleme aldığı makalede vurgulanmıştır. Bu durum büyük ölçüde Freudyen kuramların Çinli aydınlar tarafından anlaşılmasını sağlarken, yeni psikoloji anlayışına da etki etmiştir.[87]

1921'de Luō Díxiān, Japon edebiyatı teorisyeni Kuriyagawa Hakuson'un "Çağdaş Edebiyatla İlgili 10 Ders" (Jìnshì Wénxué Shí Jiǎng 近世文学十讲) isimli kitabını Çinceye çevirmiş ve yorumlamıştır. Hakuson, Freudyen bakış açısını yaratıcı bir şekilde edebiyat teorisi ve eleştirisine uygulayan ilk Japon bilim insanı olmuştur. Böylece Luō'nun çevirisi Freud'un edebiyatla ilgili düşüncelerini Japonya üzerinden Çinli yazarlara ve eleştirmenlere ulaştırmıştır. Freud'un fikirlerini Çinli aydınlara tanıtmaya yardımcı olan bir diğer önemli makale Zhū Guāngqián[88]'in "Freud'un Bilinçdışı ve Psikanaliz Teorisi" (Fúlǔdé de Yǐn Yìshí Yǔ Xīnlǐ Fēnxī 福鲁德的隐意识与心理分) adlı makalesidir.

1922 yılında Yáng Zhènshēng[89] tarafından, Freud'un bilinçdışı ve libido gibi önemli fikirlerinin konu edildiği "Yeni Psikoloji" (Xīn Xīnlǐ Xué 新心理学) kitabının yayımlanmasıyla, Çin'de Freud'un teorileri tanınarak psikoloji ve kültür alanında kendini göstermeye başlamıştır. Freud'un psikoloji ve kültür alnındaki çalışmalarının Çinceye çevrilmesinde ve popüler hale getirilmesinde aktif rol oynayanlar arasında, Freud'a ve onun teorisine hayran olan Pān Guāngdàn, Zhāng Shìzhāo gibi bilim insanları sayılabilir.[90]

---

86 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao-+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 20.04.2019)

87 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao+-Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

88 Zhū Guāngqián 朱光潜 (1897-1986) edebiyat teorisyeni, eğitimci ve tercümandır.

89 Yáng Zhènshēng 杨振声 (1890-1956) Çinli eğitimci ve yazar olan Zhènshēng, Qingdao Ulusal Üniversitesi'nin başkanlığını yapmıştır.

90 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao-+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

Zhāng Shìzhāo, 1925 yılında Freud'un otobiyografisini Çinceye çevirmiş hatta Almanya'da öğrenim görürken Freud'la bizzat mektuplaşmıştır.[91] Aynı yıl, Guō Mòruò[92], psikanalize dayalı edebiyat bakış açısını şu sözlerle ifade etmiştir; "Hayat edebiyatın doğasıdır, edebiyat ise hayatın yansımasıdır."[93]

1920 ve 1930 yılları arasında Yù Dáfū, Chéng Fǎngwú gibi pek çok yazar Freudyen kuramlarla tanışmış ve etkilenmişlerdir. Özellikle batının edebi eserlerini ve eleştirisel teorilerini Çinceye çevirip tanıtmakta büyük çaba sarf eden Zhōu Zuòrén 周作人, Çin edebi eleştirilerine Freud'un edebiyat hakkındaki görüşlerinin dahil edilmesi için uğraşmıştır. Zuoren, özellikle Freud'un cinsellik üzerine olan fikirlerinden etkilenmiş ve bunu eleştirel bir bakış açısı olarak da kullanmıştır. Buna bir örnek olarak da Yu Dafu'nun Batış (Chénlún 沉沦) adlı öyküsü hakkında yazmış olduğu inceleme makalesi verilebilir. Söz konusu öykü yazıldığı zamanda Çinli eleştirmenler tarafından çokça cinsellik barındırdığından tasvip edilmemiştir. Zhou Zuoren ise yaptığı şu açıklamayla Batış öyküsünü hedef alan saldırıların yersiz olduğunu ve cinselliğin bireyin çocukluk döneminde bile önemli rol oynadığını vurgulamıştır.[94] Psikanaliz teorisi ile yakından ilgilenen Zhou Zuoren, Freud'un düsturunu benimseyerek kendisini, "bütün ruhsal faaliyetlerin temelinde cinsel dürtünün yattığı" fikrine adayarak edebi yaratım sürecinde de cinselliğin göz ardı edilemeyeceğini, dolayısıyla da Freudyen düşünceleri desteklediğini kabul etmiştir.[95]

Dönemin ünlü psikologlarından biri olan Gāo Juéfū 高觉敷, Freud'un teorisini ayrıntılı bir şekilde araştıran birkaç Çinli bilim insanından biriydi. Hong Kong Üniversitesi'nden mezun olan Gao Juefu, batıda gelişen psikoloji ve felsefe anlayışına son derece hakimdi.

---

91 https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E7%8E%B0%E4%BB%A3-%E6%96%87%E5%AD%A6%E5%8F%B21917-2000%E4%B8%8B (Son Erişim Tarihi: 14.07.2019)

92 Guō Mòruò 郭沫若 (1892- 1978) Şair, oyun yazarı ve tarihçi kimliğiyle tanınan Mòruò Çağdaş Çin şiirinin öncü isimlerinden biridir.

93 Jon Eugene Von Kowallis, *The Lyrical Lu Xun: A Study of His Classical Style Verse (Lirik Lu Xun: Lu Xun'ün Klasik Mısralarında Bir Çalışma)*, University of Hawaii Press, Honolulu 1996, s.33.

94 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao-+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

95 https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E7%8E%B0%E4%BB%A3%E6%-96%87%E5%AD%A6%E5%8F%B21917-2000%E4%B8%8B (Son Erişim Tarihi: 14.07.2019)

Gao 'ya göre Freud, nedensellik ilkesini başarılı bir şekilde psikoloji alanında kullanarak, günlük hayatta karşılaşılan durumların psikolojik açıklamasının daha kolay yapılmasını sağlamıştır. Freud'un psikanalizin doğuşu ve gelişimini anlattığı iki temel kitabı "Psikanalize Giriş" (Jīngshén Fēnxī Yǐnlùn 精神分析引论) ve "Psikanaliz Üzerine Yeni Araştırmalar ve Bulgular" (Jīngshén Fēnxī Yǐnlùn Xīnbiān 精神分析引论新编) Gao Juefu tarafından Çinceye çevrilmiş ve Çin kültürü için yeni bir bakış açısı getirerek Freud'un tanınmasında büyük ölçüde rol oynamıştır. Gao Juefu, Psikanalize Giriş isimli kitapta Freud'u şu sözleriyle değerlendirmiştir;

> "*Freud'u başarılarıyla anmak mümkündür. Çünkü araştırmalarıyla akılcı (rasyonel) psikolojinin açıklayamadığı rüyalar, dil sürçmeleri, nevroz, zekâ gibi birtakım olguları nedensellik kanunları tarafından yönetildiğini göstermiştir. Bu nedenle psikanalizi bilimsel olmadığı yönünde eleştirsek de Freud'un belirleyici nedenler konusundaki ısrarı, aslında bilimsel psikoloji için güçlü bir yardımcı görevindedir."*[96]

Gao'nun Çinceye yapmış olduğu katkılar sayesinde pek çok genç yazar ve eleştirmen Freud'u ve fikirlerini tanımıştır. Ancak, Çin o zamanlar hala yoksulluk, cehalet ve savaş halindeydi ve 4 Mayıs'ta yeni kültürel hareketler sırasında ortaya çıkan coşkulu ruh şimdi neredeyse sona ermişti. Ayrıca, Freud'un insan psikolojini açıklarken sorunların temelinde cinselliğin olduğunu vurgulaması, geleneksel Çin kültürü için pek de uygun görülmüyordu. Çin, feodal köklerine sıkı sıkıya bağlı olduğundan, Freudyen bakış açısı Batı edebiyatında ses getirdiği kadar Çin edebiyatında kendine pek yer bulamamış gibi görünmekteydi. Ancak yine de, özellikle edebiyat alanında pek çok araştırmacının ilgisini çekmeyi de başarmıştır. Özellikle yurt dışında öğrenim görmüş Çinli araştırmacılar batı kültürü ve edebiyatı hakkında bilgi sahibi olmayı önemsemişlerdir. Böylece pek çok alandan Çinli yazar ve araştırmacı Freud'un teorilerini çalışmalarında bir şekilde kullanmışlardır.[97]

Modern Çin edebiyatının kurucusu olarak adlandırılan Lu Xun ise Freud teorileri hakkında bilgi sahibi olan ilk yazarlardan biridir. Lu Xun, yabancı kültürlere ait bir

---

96 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=-Tao+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

97 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao+-Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

görüşün öncelikle sağlam bir şekilde analiz edilmesini, Çin kültürü ve edebiyatı için yararlı ise kullanılmasını amaçlayan "faydacı tutum"u savunmaktadır.[98] 1924 yılında Kuriyagawa Hakuson'un yazdığı Depresyonun Sembolü (Kǔmèn de Xiàngzhēng 苦闷的象征) isimli kitabını Çinceye çeviren ve önsüzünü yazan Lu Xun, Hakuson'un eserlerine çok değer vermiş ve özgün olduğuna inanmıştır. Lu Xun, önsözde eser için şu açıklamayı yapmıştır; *"yazar, önlenemez canlılığı, insanlığın temeli olarak görür ve yaşam gücünün temelini Freud'un biliminden alarak edebiyatı ve sanatı yorumlamak için kullanır."*[99] Lu Xun de tıpkı Freud gibi bastırılmış duyguların sıkıntısının edebiyat ve sanatın temelini oluşturduğuna inanmaktadır. Freud'un edebiyat hakkındaki görüşlerini açıkça dile getirip yorumlamamış olsa da eleştirel bakış açısıyla yaklaşarak Freudyen görüşte pek çok olumlu nokta tespit etmiş ve eserlerini yazarken de Freudyen bakış açısından faydalanmıştır.[100] Buna örnek olarak Bir Delinin Günlüğü ve Sabun isimli öyküleri verilebilir. Bu öykülerde Lu Xun, kendi yaratıcılığını ve sanat anlayışını koruyarak Freud'un bilinçdışı hakkındaki fikirlerinden hareketle karakterlerinin psikolojik dünyalarını derinleştirmiştir.

Freud'un fikirleri, yenilikleri kolaylıkla özümseyemeyen geleneksel Çin toplumuna ve edebi eserlere tam anlamıyla dahil edilememiş olsa da bu konu hakkında yazılmış eserler Çinceye çevrilmiş ve yenilik isteyen edebiyatçıların ilgisini çekmeyi başarmıştır.

---

98 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=-Tao+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

99 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao-+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

100 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao+-Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=Bk-zyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8X-lNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

2.BÖLÜM

LU XUN ve BİR DELİNİN GÜNLÜĞÜ ÜZERİNDEN PSİKANALİTİK BİR İNCELEME

2.1.4 Mayıs Yeni Kültür Hareketine Genel Bir Bakış

Bu çalışmada incelenmek üzere seçilen Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü ve Yu Dafu'nun Batış adlı eserlerini derinlikli analiz edebilmek için Çin toplumunun o dönemki siyasi arka planının ele alınması gerekli bir durumdur. Çünkü hem Lu Xun hem de Yu Dafu, baskıcı gelenekten bıkmış, değişim ve yenilik isteyen aydın yazarlardandır. Her iki yazar da eserlerini kaleme alırken, ülkenin sosyal, siyasal ve toplumsal arka planından etkilenmişlerdir. Eser, yazar, okuyucu ve toplum ilişkisi doğrultusunda dönemin koşulları okuyucuya önemli bilgiler vermektedir.

19. yy. ve sonrası Çin tarihine damga vurmuş hem siyasal hem de toplumsal açıdan Çin'in yönetim ideolojisi üzerinde değişimlere yol açan, Çin'in geleceğini belirleyen pek çok gelişme yaşanmıştır. Bu dönemde Çin, emperyalist güçlerle yaşanan anlaşmazlıklar sonucunda, Avrupa'dan teknolojik olarak geri kalmasıyla birlikte girdiği pek çok çatışmadan mağlup olarak ayrılmış ve neredeyse yarı sömürge konumuna düşmüştür. Özellikle İngilizlerin "afyon"[101] denen silahı Çin'e sokmalarıyla başlayan

[101] İngilizlerin yükselen ekonomisiyle dikkat çeken Çin'e afyon sokmasıyla başlayan emperyalist ideoloji Çin'in modernleşme yolunda ilerlerken aldığı sert darbelerden birisi olmuştur. Afyon sorunu, Birinci Afyon Savaşı'na (1839-1842) ve İkinci Afyon Savaşı'na (1856-1860) yol açarak Çin'i batının gerisine düşürmüştür. İngilizler Çin'in limanlarını ticarete açmasını istemekteydiler. Bunun üzerine İngilizlerin taleplerini iletmesi için elçi Maccartney, 1792 yılında Pekin'e gönderildi. Maccartney, imparatora yedi talepten oluşan bir mektup sundu; buna göre İngiltere'yle serbest ticaret, Ningbo ve Tianjin limanlarının ticarete açılması, İngilizlerin Çin'de Hıristiyanlığı yaymalarına izin verilmesi gibi isteklerden oluşuyordu. Elbette taleplerin tamamı dönemin imparatoru Qianlong 弘历 tarafından reddedildi. Pes etmeyen İngilizler Çin'e satabilecekleri ürünü buldular; bu, "afyon" denen uyuşturucu bir maddeydi. Uyuşturucu madde Çinlilerde bağımlılık yapacak ve sürekli bir talep meydana gelecekti. Böylece Hindistan'da kurulan dev afyon tarlalarıyla Çin tarihinin en acımasız savaşlarından birisi yaşanacaktı. Yıllar geçtikçe İngilizler Çin'e daha çok afyon sokmaya başlıyordu. Bunun sonucu olarak birçok genç afyonla tanışmış ve bağımlılık ile

aşağılanma asrı Cumhuriyet ilan edilene dek devam etmiştir. Bastırılamayan isyanlar, hızla artan nüfus ve yaşanan devrimci faaliyetlerle birlikte Çin, "Asya'nın hasta adamı" olarak anılmaya başlamıştır.[102] Dönemin siyasal arka planında yaşanan gelişmeler, 1919 yılında emperyalizm ve Çin'in feodal geçmişinden kalan geleneksel yapıya karşı gelişen 4 Mayıs Hareketi'ne zemin hazırlayarak, pek çok toplumsal konunun yeniliğe açılmasına olanak sağlamıştır.

4 Mayıs Hareketi'nin oluşum süreci, 1911 yılında gerçekleşen ve iki bin yıldan fazla geçmişe sahip olan feodal düzenin yıkılmasıyla sonuçlanan 1911 Devrimi (Xīnhài Gémìng 辛亥革命) ile hız kazanmıştı. Her ne kadar 1911 Devrimi siyasal açıdan beklenen başarıyı gösterememişse de kültürel ve toplumsal açıdan bakıldığında elbette bir değişimden söz edilebilirdi. Çinlilerin sahip oldukları düşünce yapısı da değişmeye başlamıştı. Konfuçyüs'ün, çok uzun yıllar Çin topraklarında hâkim olan, hükümdarın sadakatle desteklenmesi düşüncesi, 1911 devriminden sonra artık gerici bir düşünce olarak algılanıyordu.[103]

Yaşanan gelişmelerle birlikte I. Dünya Savaşı sonucunda Batılı müttefiklerin gizlice yaptığı antlaşmalar Paris Barış Konferansı'na katılacak olan Çinliler için pek de hoş sonuçlar içermemekteydi. Paris Barış Konferansı'nda müzakere edilen, İtilaf Devletleri ve Almanya arasında imzalanan Versay Barış Antlaşması'na [104] göre; savaşın mağlubunun Almanya olmasına rağmen yine Almanların sömürgesi konumunda olan Shandong bölgesi üzerindeki egemenlik hakları Japonya'ya verilecekti. Bu haberi alan birçok yurtsever ve üniversite öğrencisi 4 Mayıs 1919 yılında kendini sokaklara atarak Qing (Mançu)[105] hükümetini protesto eden tarihi bir hareket başlatmış oldular. Ancak

---

gelen çeşitli bulaşıcı hastalıklar peydah olmuştur. Bu şekliyle denebilir ki İngilizler Çin'e "afyon" denen silahlarını sokarak yavaş yavaş fethetme yoluna girmişlerdir. Böylece Çin'in ticaret dengesi bozulmaya başlamış, Çin ekonomisi gittikçe güç kaybetmiştir. İngilizler afyon ticaretinden servetler kazanırken, Çin fakirleşmiş ve afyon bağımlılığının önüne geçemez hale gelmiştir. Afyon savaşıyla birlikte yönetimde bulunan Mançular gittikçe yolsuzluğa batmıştır. Limanların serbest ticarete açılması sonucunda ise Batılı güçlerin saldırısına daha fazla dayanamayan Çin ekonomisi de hızla çöküşe geçmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Coşkun Faik Kavala, Doğu Uyanıyor "Çin Devrim Tarihi", Resse Yayınları, İstanbul 2014, s.35

102 Ayrıntılı bilgi için bkz: S. Can Yolaç, *Herkes için Çin Tarihi: Siyaset, Kültür ve Medeniyet*, Olasılık Yayınları, Ankara 2016 s. 194.

103 Coşkun Faik Kavala, *Doğu Uyanıyor "Çin Devrim Tarihi"*, Resse Yayınları, İstanbul 2014, s. 90-100.

104 Birinci Dünya Savaşı sonrasında İtilaf Devletleri ve Almanya arasında imzalanan barış antlaşmasıdır.

105 Qing Hanedanlığı (1644-1911) Çin İmparatorluğu'nun son hanedanlığıdır.

bu hareketi destekleyen yalnızca aydınlar ve öğrenciler değildi, işçi sınıfı greve giderek kendini yavaş yavaş göstermeye başlıyordu.[106]

Bu hareket yalnızca aydınlar ve öğrenciler tarafından desteklenmekle kalmamış, işçi sınıfı da greve gitmiş ve böylece tüm ülke geneline yayılan bir toplum hareketine dönüşmüştür.[107] Olaylar patlak verdikten sonra insanlar bu harekete karşı ortak bir isim arayışına girmişlerdir. Kimisi "öğrenci olayları", "4 Mayıs günü olayları" şeklinde yakıştırmalar yapmış ancak Pekin Üniversitesi öğrencilerinden Luō Jiālún'un 罗家伦 "4 Mayıs Hareketinin Ruhu" isimli makalesi yayımlandıktan sonra pek çok yerde "4 Mayıs Hareketi" adını kullanılmıştır. Bundan sonra, hareketin adı "4 Mayıs Hareketi (Wǔsì Yùndòng 五四运动) olarak anılmaya başlanmıştır.[108] Gelişmeler sonrasında Qing (Mançu) hükümeti artan tepkilere karşılık Versay Antlaşması'nı tanımadığını ilan etmek durumunda kalmıştır. Shandong sorunu ise daha sonra Amerika öncülüğünde toplanan Washington Konferansı'nda Çin'in lehine çözüme kavuşacaktır.[109]

Çin'de modernleşme süreci 20. yüzyılın ilk dönemlerinde başlamış olmakla birlikte; yenileşmenin ve değişimin en önemli etkileri 4 Mayıs Hareketi ile görülmüştür. Bu dönemde siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere pek çok alanda doğu-batı kültürünün sentezlenmesiyle birlikte birçok yenilikçi düşünce hayat bulmuş ve toplumun her tabakasında etkili olmaya başlamıştır. Bu dönemin gençleri için en önemli slogan "bilim ve demokrasi" olmuştur. Çin kültür tarihine damgasını vuran bu olay, edebiyat alanında da pek çok gelişmenin yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle batılılaşma yolunda atılan adımlarda örnek alınan ülke Japonya olmuştur. Her ne kadar Japonya saldırgan emperyalist bir ülke olarak algılansa da hem coğrafi olarak Çin'e yakınlığı hem de Batı'ya ulaşmak için kolay bir yol olduğu fikri nedeniyle Çinli aydınlarca hayranlık duyulan bir ülke haline gelmiştir.[110]

---

106 Rana Mitter, *Modern Çin* (Çev. İnci Öztürk), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2012, s.48-49.

107 Mitter, s.50-51.

108 Rumeysa Şen, "Lu Xun'ün Penceresinden Çin Toplumuna Genel Bakış ve Kimlik Arayışında Verdiği Mücadele", Erciyes Üniversitesi SBE, Kayseri 2018, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 45.

109 Şen, s.46.

110 Charles Halcombe, *Doğu Asya Tarihi Çin Japonya Kore, Medeniyetin Köklerinden 21. Yüzyıla Kadar* (Çev. Muhammed Murtaza Özeren), Dergâh Yayınları, İstanbul 2016, s. 276-277.

Ancak Çinli aydınlara göre, imparatorluk yönetiminin sonlandırılıp yerine Cumhuriyet'in getirilmesi bile Çin'i kalkındırmaya yeterli olmamıştır. Bunun gerçekleşmesi için Çin'in yüzyıllardır bağlı olduğu Konfuçyüs [111] öğretilerinden vazgeçerek yeniliğe açık bir toplum haline getirilmesi gerekiyordu. Çin'de "4 Mayıs Hareketi" olarak bilinen bu dönem aynı zamanda Modern Çin Edebiyatı'nın da başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Yurt dışı eğitimi olan ve orada öğrendiklerini Çin toplumuna yaymak isteyen aydınlar, geleneksel edebiyatın sınırlarından kurtulup özgün ve yaratıcı eserler vermeye başlayarak modern Çin edebiyatını da bir nevi başlatmış oldular. Bu dönemin edebi alanda getirmiş olduğu en büyük değişiklik ise klasik Çince olan "wén yán wén (文言文)" yerine sadeleşmiş ve günlük konuşma dili adı anlamına gelen "bái huà (白话)" kullanılarak eserler verilmesi yönünde atılan adımlar olmuştur. Böylece klasik Çince yerine, sadeleştirilmiş ve akılcı bir zemine oturtulmuş günlük konuşma diliyle yazılan eserler ortaya çıkmaya başlamıştır. Geleneksel Çin edebiyatı modernleşmiş, yazarlar da toplumsal gerçekliğe çeşitli edebiyat türleriyle cevap veren kültürel yenilikçilik, ulusal özgürlükçülük ve zamanın sınıf mücadelesi şeklindeki temaları eserlerinde işlemişlerdir.[112] Çinli aydınların bu noktadaki amacı, yalnızca soylu ve aydın kesimin anlayabileceği eserler yerine günlük konuşma diliyle yazılmış ve tüm halkın anlayabileceği eserler verilerek yeni bir edebi anlayış geliştirmek olmuştur. Çin edebiyat tarihinin en yaratıcı ve zengin içeriklerinden oluşan bu dönemde, genç ve aydın yazarlar geleneksel Konfuçyüs öğretilerinin hâkim olduğu anlayışı eserlerinde eleştirmiş ve modern tarzda eserler vermeye başlamışlardır.[113]

Çin'de modern edebiyatın gelişmesine öncülük eden yazarların başında Hú Shì [114] ve

---

111 Konfuçyüs'ün M.Ö. 551 yılında Lu Beyliğinde dünyaya geldiği bilinmektedir. Konfuçyüs Çin tarihinin en önemli düşünürlerinden biridir. Sosyal ve siyasal sorunların bitmek bilmediği bir dönemde yaşayan Konfuçyüs gibi ülkeyi huzura kavuşturmak isteyen birçok düşünür ve beraberinde düşünce ekolleri ortaya çıkmıştır. Konfuçyüs tarafından kurulan Çin'deki en etkili düşünce ekolü ise Ru Düşünce Ekolü'dür. (儒家)Konfuçyüs felsefesinin özünde erdemli, ahlaklı insan olmak düşüncesi yatmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Bülent Okay, *Konfuçyüs*, Okyanus Yayınları, İstanbul 2004, s.25.

112 Yao Dan, *Çin Edebiyatı* (Çev. Sinan Baykent), Kaynak Yayınları, İstanbul 2016, s. 17.

113 Gonca Ünal Chiang, *Çin Modern Edebiyatı Deneme Eserleri Seçkisi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016, s.12.

114 Hú Shì 胡適 (1891 –1962), Yeni Kültür ve Edebiyatta Yenileşme Hareketinin temsilcilerinden olan Hú Shì, Pekin Üniversitesi Rektörü, Merkezi Araştırmalar Fakültesi Dekanı ve Çin'in Amerika Büyükelçisi görevlerinde bulunmuştur. Çin Edebiyatı'nın en önemli yazarlarından biri olan Hú Shì, felsefe, tarih, eğitim ve kültür alanlarında da derin araştırmalarda bulunmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz: Chiang, s.12.

Chén Dúxiù[115] gelmektedir. O dönemde yazmış oldukları deneme ve öykülerinde halkın daha rahat anlayabileceği günlük konuşma dilini kullanmaya gayret etmişlerdir. Hu Shi, 1917 yılında Chen Duxiu editörlüğünde çıkan ve edebiyatta yeniliği temsil eden ilk dergi olan "Yeni Gençlik Dergisi"nde [116] yayımlanan makalesinde, edebiyatta yenileşmenin ilk adımının, eserlerin günlük dilde verilmesi olduğunun altını çizmiştir. Hu Shi'nın bu makalesi pek çok aydının dikkatini çekmiş ve benimsenmiştir.[117] Hu Shi'nın kaleme aldığı bu makale üzerine yenilikçi edebiyatın gelişmesine gönül veren Chen Duxiu da "Edebiyat Devrimi Üzerine" başlıklı makalesiyle, edebiyat devrimine katkı sağlayacak birtakım ilkeler belirtmiştir. Buna göre yenilikçi edebiyatın en temel görevleri; süslü ve ağdalı edebi dilin yerine, halkın sorunlarını benimseyen, günlük dilde yazılmış bir edebiyat inşa etmek olmalıdır.[118] Böylece benimsenen yeni edebiyat anlayışı üzerine pek çok yazar fikir üretmiş ve esas olarak insanı yeniden keşfetmeyi ön planda tutmuştur. Bunun üzerine Zhou Zuoren "İnsan Yönelimli Edebiyat" adlı çalışmasıyla; edebiyatın, insanı yeniden anlamlandırması ve insan doğasına çok yönlü hitap etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu sayede Zhou Zuoren ve Lu Xun'ün önderliğinde yeni edebiyat anlayışının temel amaçlarından bir tanesi "ulusal karakter"i yeniden şekillendirmek olmuştur.[119] 4 Mayıs Yeni Kültür Hareketi'yle birlikte aydınlar, toplumsal sıkıntılara duyarsızlaşan bireylerden ziyade, sorumluluklarının farkında olan bireycilik anlayışını temel almışlardır.[120]

2.2. Lu Xun

4 Mayıs Yeni Kültür Hareketi ile özdeşleşen yazarlardan biri olan Lu Xun, ulusal karakterin yenilenmesi konusunda öncülük eden aydınlardan biridir. 1918 yılında ilk kez konuşma diliyle yazılan eser olma özelliğini taşıyan "Bir Delinin Günlüğü" adlı kısa öyküsünü kaleme alarak Çin edebiyatında adeta yeni bir dönem başlatmıştır.

---

115 Chén Dúxiù 陈独秀 (1879-1942), Edebiyatçı kimliğinin yanı sıra, başarılı bir düşünür, siyaset adamı ve dilbilimci olan yazar, Çin Komünist Partisi'nin kurucularından ve Yeni Kültür Hareketi'nin en önemli temsilcilerindendir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Chiang, s. 12.

116 Xīn Qīngnián 新青年 dergisi, Çin'de 4 Mayıs Hareketi boyunca devrimci hareket için önemli rol oynamıştır. 1915 yılında ilk sayısını veren dergi 1926 yılında vereceği son sayısına kadar toplam 9 cilt ve 54 sayı yayımlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Chiang, s. 12.

117 Chiang, s. 12.

118 Dan, s.205.

119 Dan, s. 205.

120 Yu Zu Hua 俞祖华, "Zhongguo Jindai Gaizao Guomin Xing Sixiang Yanjiu Shuping 中国近代改造国民性思想研究述评 (Çin Modern Döneminde Ulusal Kimlik Yenileme Düşüncesi Üzerine Bir Çalışma)", Yantai Daxue Xuebao, Vol.27 No.6, 2014, s.103.

Bununla birlikte başlıca eserleri arasında; A Q'nün Gerçek Hikayesi (Ā Q Zhèng Zhuàn 阿Q正传), İlaç (Yào 药), Kong Yiji (Kǒng Yǐjǐ 孔乙己) sayılabilir. Batıdaki gibi bireysel özgürlük ve eşitlik temaları eserlerinde göze çarpmaktadır. Çin edebiyatının ve toplumsal karakterinin şekillenmesinde büyük payı olan Lu Xun, eserlerinde feodal yapıyı eleştirerek reddetmiştir.[121]

Asıl adı Zhou Zhangshang olan Lu Xun, 25 Ekim 1881 yılında Shaoxing'de köklü bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Lu Xun'ün doğduğu yıllar feodal düzenin hüküm sürdüğü, geleneksel kültürün hâkim olduğu dönemlerdi. Daha küçük yaşlarda Dağlar ve Denizler[122] gibi coğrafya kitaplarının yanında Şarkılar Kitabı[123] gibi Çin edebiyatı klasiklerine merak salmıştır.[124] Öte yandan, Lu Xun'ün ailesi de edebiyata düşkün kişilerdi, öyle ki Pekin'de üst düzey memur olarak çalışan büyükbabası Zhou Fuqing, Lu Xun için sırasıyla okuması gereken eserleri, şairleri bile listelemişti.[125] Fakat Lu Xun 13 yaşına geldiğinde büyükbabası bir sınav skandalına karışarak Qing yönetimi tarafından hapse atılmıştı.[126] Bu büyük bir felaketti çünkü o dönemde bir kişinin yasaları çiğneyerek hapse atılması, tüm aile bireylerini zan altında bırakıyor hatta tüm aile bireylerinin idam edilmesine kadar ciddi cezalarla sonuçlanabiliyordu. Bu yüzden, Lu Xun ve erkek kardeşleri dayılarının yanına gönderildi. Aradan geçen 6 aydan sonra, Lu Xun ve kardeşleri evlerine tekrar geri döndüler.[127]

Maddi sıkıntısı olmayan bir ailede doğan Lu Xun, yazları Shaoxing'e bağlı Anqiu

---

121 Dan, s. 206-207.

122 Çincesi 山海经 (Shānhǎi Jīng) olan eser, Eser, temelde bir coğrafya kitabı olmakla beraber tarih, etnoloji, mitoloji, din, zooloji, botanik, mineral bilimi ve tıp gibi farklı alanlarda birçok bilgi içermektedir. On sekiz bölümden oluşan eserde bilimsel icat ve uygulamalar, cerrahiden koruyucu hekimliğe uzanan geleneksel tıp, mit ve efsaneler, bu mit ve efsanelere karışmış gerçek tarihsel olaylar, dini inançlar ve büyücülük vb. geniş bir konu yelpazesinde ayrıntılı bilgiler bulmak mümkündür. Ayrıntılı bilgi için bkz: Didem Yılmaz, Çin Mitolojisindeki Kadın Karakterler: Shan Hai Jing Eseri Üzerinden Bir İnceleme, Current Research of Social Sciences (2018), Vol.4(1), s. 18-28.

123 Çincesi 诗经 (Shī Jīng) olan Şarkılar Kitabı, Çin'de bilinen ilk edebi eser olarak anılır. Bir şiir antolojisi olan Şarkılar Kitabı, başlangıcı ilkbaharın ortalarına ve Sonbahar dönemine denk gelen Batı Zhou döneminin ilk yıllarına (MÖ 11-6yy) kadar dayanan yaklaşık 500 yıllık bir zaman diliminde yazılmış olan 305 şiirden oluşmaktadır. Günümüzde, kitabı derleyen kişinin Konfuçyüs olduğuna inanılır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Dan, s. 21.

124 Shaqing Wang, *Halka ve Devrime Adanmış Bir Yaşam: Lu Sun* (Çev. İ. Düzgün Gürşan), Pencere Yayınları, İstanbul 2000, s. 12-13.

125 Wang, s. 12-13.

126 Wang, s. 22.

127 Wang, s. 22-23.

köyünde yaşayan anneannesini ziyarete gittiğinde feodal baskı altında kalan kırsal kesimin yaşantısını görerek burada edindiği tecrübelerini ileride Nàhǎn吶喊[128] adıyla basılan öykü derlemesinin girişinde şu şekilde kaleme dökecektir;

> Şehir kökenli geniş bir aile içinde doğup, büyüdüm. Çocukluğumdan beri özel öğretmenler ve eski kitaplarla eğitim gördüm. Bundan dolayı çalışan insanlara kuş ve çiçeklere baktığım gözle bakardım. Zaman zaman sözde yüksek sınıfların ikiyüzlülüğünü ve çürümüşlüğünü görsem bile, onların rahat yaşamlarına imrenirdim. Fakat annemin ailesi köydeydi. Bu yüzden ara sıra onlarla arkadaşlık ediyor, onların nasıl ömür boyu baskı ve zorluklara göğüs gerdiğini; kuş ve çiçeklerle bir benzerlikleri olmadığını yavaş yavaş öğreniyordum.[129]

Pekin'de memur olarak görev yapan büyükbabasının hapse atılmasından sonra Lu Xun'ün babası oldukça hastalanmıştı, ailesi, ünlü doktorlara maddi imkanlarını zorlayarak tedavi ettirmiş olsa da babasının durumu kötüye gidiyordu. Durumları iyi olmasına rağmen babasının tedavisi için tonla para harcanmıştı. Takas karşılığı babasına ilaç alan Lu Xun için hayat giderek zorlaşıyordu. Maddi olarak eski güçleri artık yoktu.[130]

O dönemde Çin'in siyasi arka planında pek çok önemli gelişme yaşanmaktaydı. Çin'de 19. yy. denildiğinde akla gelen isyanlar, katliamlar yaşanan aşağılanma asrı Çin'i Uzakdoğu'nun "hasta adamı" pozisyonuna sokuyordu. Çin'de afyon savaşlarına kadar korunan doğal yapı, İngilizlerin Çin'i içten çürütmeye çalışmaları sonucunda büyük darbeler almaya, toplumsal yapı da hızla değişmeye başlıyordu. Çin, yüzyıllar sonra yabancılarla girdiği mücadelelerde toprak kaybeden, yarı sömürge ülke konumuna geliyordu. Limanların ticarete açılmasıyla Çin pazarları yabancı ürünlerle doluyordu. Dolayısıyla 1840-42 yıllarına kadar Çin'in başlıca problemlerinden biri olan toprak sahipleri ve topraksız köylü uçurumuna bir de emperyalizm ve Çin halkı çelişkisi eklenmişti. Adaletsiz antlaşmalarla kazandıkları imtiyazlardan yararlanan yabancılar, Çin için büyük tehdit oluşturuyordu. Zengin ve ayrıcalık sahibi Batılılar ile fakir ve ikinci sınıf görülen Çinliler arasında toplumsal çelişki günden güne büyüyordu. [131] 1900'lü yıllara gelmeden yaşanan bu olaylar, hanedanlığın çöküşünü hızlandırmış,

---

128 Türkçeye, "Çığlık" olarak çevrilen eser, Lu Xun tarafından 1918-1922 yılları arasında yazılmış 14 öyküden oluşan bir derlemedir. Lu Xun'e ait en ünlü eserlerden başlıca; A Q'nün Gerçek Hikâyesi, Bir Delinin Günlüğü, Kong Yi Ji gibi öyküler bu koleksiyonda yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: https://baike.baidu.com/item/%E5%91%90%E5%96%8A/2647540 (Son Erişim Tarihi 25.10.2019)

129 Wang, s. 21.

130 Wang, s. 25.

131 Kavala, s. 44-45.

köklü bir değişimi beraberinde getirmişti. Yüzlerce yıldır süre gelen feodal düzen ve onun getirdiği zorluklar, büyükbabasının hapse girmesi, babasının hastalığı gibi yaşanan üzücü olaylar Lu Xun'ü derinden etkilemiş ve ciddi kararlar vermesi gerektiğinin farkına varmıştı. Yaşanan siyasal, toplumsal gelişmeler Lu Xun'ün düşüncesinin gelişimini ve edebiyata nasıl yöneldiğini anlamak açısından önemlidir.

Uzun süren hastalık döneminin sonunda babasını kaybeden Lu Xun, çocukluğundan 18 yaşına kadar devam ettiği okulundan ayrılarak, batılı tarzda eğitim veren başka bir okula gitmeye karar vermiştir.[132] Geleneksel eğitimin bir faydası olmadığını düşünen Lu Xun, 1898 yılında Nanjing'e giderek Jiangnan Deniz Akademisi'ne girmiştir. Ancak o zamanın gelenekleri dolayısıyla batılı tarzda eğitim veren okullar hoş görülmez, modern eğitim alan insanların ruhlarını yabancılara sattıkları düşünülürdü.[133]

Ülkenin geleceğinin tehlikede olduğunu anlayan aydın kesimler, yozlaşmış eğitim kurumlarını değiştirerek yeni önlemler almayı hedefliyorlardı. Fakat 1899 yılının sonlarına doğru, bu okulun kendisi için uygun olmadığının düşünen Lu Xun kısa bir süre sonra, kaydını Jiangnan Askeri Akademisi'ne bağlı Demiryolu ve Madencilik Okulu'na aldırdı.[134] Lu Xun, burada onu etkileyen pek çok bilimsel eserle tanışmıştır. Thomas Henry Huxley'nin Evrim ve Etik adlı kitabı Çin'in geleceğinden kaygı duyan ve anti-emperyalist mücadelede yerini alan Lu Xun için etkileyici olmuştur.[135] Lu Xun'ün feodal toplum yaşamından çıkarak modern bir yaşam oluşturma fikrinin temelleri şüphesiz bu dönemlerde atılmıştır.

Lu Xun Mart 1902 yılında madencilik okulundan mezun olduğunda, Qing yönetimi emperyalist güçler altında ezilmekte ve onlara imtiyazlar tanımaya devam etmekteydi. Lu Xun böylesine karanlık günlerde ulusal kurtuluşu sağlayabilmek adına yurt dışına gitmeye, orada eğitimine ve araştırmalarına devam etmeye karar verdi. 1902 yılında Jiangnan Askeri Akademisi yöneticisi ve bir grup arkadaşıyla birlikte Japonya'ya gitti.

---

132 Xuefu Wang, *Spiritual Warrior in Search of Meaning: An Existential View of Lu Xun Through His Life Incidents and Analogies, Existential Psychology, (Anlam Arayışıdaki Ruhsal Savaşçı: Lu Xun'un Yaşam Olayları ve Analojileri Üzerine Varoluşsal Bir Bakış Açısı, Varoluşsal Psikoloji),* East West, CO: University of the Rockies Press, 2009, s.150.

133 Lu Xun, *Silahlara Çağrı* (Çev. Düzgün Gürşan), Pencere Yayınları, İstanbul, 1998, s.8.

134 Kowallis, s. 55.

135 Şen, s. 52.

Ne okuyacaklarına karar vermeden önce Japonca dersi aldılar. Büyük bir hevesle çalışmalarına başlayan Lu Xun, felsefe ve sosyoloji alanında yapılmış çalışmalarla da ilgileniyordu. Lu Xun bu dönemlerde yakın arkadaşı olan Xu Shoushang ile ulusal kimlik yenileme kavramı üzerine konuşup, tartışıyordu.[136] Bu tartışmanın özünde Çin için önemli olan toplumsal olarak kalkınmanın bireyde başladığı fikrinden hareketle Çin ulusal karakterini temsil eden ideal kişi nasıl olmalıdır ve gelişim gösteremeyen ülkenin sorunu nedir? gibi sorulara cevaplar aramışlardır.[137] Lu Xun yaşamı boyunca bunun savaşını vermiş ve geleneksel kültürün ülkenin gelişememesi açısından en temel engeli olduğuna inanmıştır.

Lu Xun'e göre gerçek devrimciler Sun-Yat Sen[138] ve Zhang Taiyan (Zhāng Tàiyán 章太炎) gibi isimlerdi. Lu Xun'ün Tokyo'ya gelmesinden sonra burada yaşayan Çinli öğrencilere dikkat çekici bir mektup hazırlayan bu devrimciler, anayurtlarının acı çekmekte olduğunu ve kurtuluşun emperyalist güçler altında ezilen Qing yönetiminin yıkılması olduğunu ifade eden bir çağrı yapmışlardır.[139] 1903'lü yıllarda Qing yönetimine karşı muhalif hareketler hız kazanmakta, yönetim karşıtı gizli örgütler çoğalmaktaydı. Köylüler ayaklanıyor, ülkenin dört bir yanında ayaklanmalar patlak veriyordu. Qing yönetiminin sonu yaklaşırken, Tokyo'da Çinli öğrenciler tarafından hazırlanan pek çok gazete, dergi adeta yok satıyordu. Bu sıralarda Lu Xun hanedanlığa sadakati belirten saç örgüsünü kesmişti. 17. yy'dan itibaren Çinli erkekler saçlarının önünü kazıtıp arkasını at kuyruğu yapmaları gerekiyordu. Japonya'da yaşayan Çinli öğrenciler başlarda saçlarını kesip kesmemek konusunda tereddüte düşseler de nihayet hanedanlığa bağlılık simgesi haline gelmiş at kuyruklarından kurtulmuşlardı. Bunun anlamı bir başkaldırıydı.[140]

Lu Xun'ün yakın arkadaşı Xu Shoushang, (Xǔ Shòushang 许寿裳) Zhejiang Dalgası

---

136 Wang, s. 38.

137 Yunheng Guo, "Lǔ Xùn Guómín Xìng Sīxiǎng de Fǎzhǎn Guǐjī 鲁迅国民性思想的发展轨迹 (Lu Xun'ün Ulusal Kimlik Düşüncesinin Gelişimi)", Sun Yatsen University Forum, Vol.26 No.3, 2006, s.1.

138 Sūn Zhōngshān 孙中山 (1866-1925) Aslen doktor olan Çin milli devriminin önderi Sun Yatsen, imparatorluğun yıkılmasına vesile olmuş, izlediği politika ve ideolojilerle Çin halkına umut olmuştur.1923-1925 yılları arasında geçici cumhurbaşkanlığı yaparak ülkeyi fiilen yönetmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Kavala, s. 81-82.

139 Wang, s. 39.

140 Wang, s. 39.

adlı derginin yazı kurulundaydı. Dergiye katkıda bulunmak amacıyla Lu Xun'ün önceden yapmış olduğu çevirileri dergide yayımlandı. Edebi yeteneğini ilk olarak çevirdiği "Sparta Ruhu" isimli öyküde göstermiş oldu. Öykü, vatanlarını korumak isteyen Sparta halkının müttefik güçlerle kahramanca savaşmasını ve bozguna uğratmasını konu alıyordu. Spartalılar'ın cesurca vatanlarını koruma ruhu, ezilmekte olan Çin ulusuna beslediği duygularla ilişkili olacak ki öyküden çok etkilenmiştir.[141]

Lu Xun her ne kadar edebiyat dergisi için yazılar yazsa da o sıralarda asıl uğraşı doğa bilimleriydi. Jules Verne'nin Ay'a Yolculuk, Dünyanın Merkezine Yolculuk isimli kitapları hakkında yazdığı "Radyum Üzerine" isimli makalesi de bu dergide yayımlandı. Onun doğa bilimlerine olan merakı ve ilgisi esasında insanların vatandaşlık duygularını uyandırmak, onlara yurtsever olmayı öğretmekti. Lu Xun için bilim ve yurtseverlik ayrılamazdı; emperyalist güçlerle savaşmada büyük rol oynayacağına inanıyordu. Bundan dolayıdır ki, Çin'in doğal kaynaklarının emperyalist güçler tarafından istismar edilmesinden korunması gerektiğini savunmuştur. Yabancı güçleri büyük tehdit olarak gören Lu Xun, Çin Jeolojisi Anahatları'nda; *"Çin Çinlilere aittir. Yabancılar Çin'de çalışabilir, fakat onu sömüremezler. Ona hayranlık duyabilir, fakat onu elde edemezler"* şeklinde yazmıştır.[142]

1904 yılında tıp öğrenimi görmek için Sendai'ye gitmeye karar veren Lu Xun, babası gibi hasta olan vatandaşlarına yardım etmek, hayatlarını kurtarmak istiyordu. Japonya'dan döndükten sonra ülkesi için çalışacak insanları, babası gibi yanlış tedavi yöntemlerine sevk edilmekten kaçınmalarını sağlayacaktı.[143] Fakat Lu Xun 'ün okuldaki ikinci yılında hayatını tamamen etkileyecek bir olay yaşandı, öyle ki Lu Xun bu olaydan sonra edebiyata yönelmeyi kafasına koymuştur. Okulda olduğu sırada eğitmen, dersi işledikten sonra kalan vakitte başka konularla ilgili slaytlar izletmekteydi. O dönem Rus Japon savaşı yeni bitmiş olduğundan, slaytlarda Japonların aldığın zaferin propagandası yapılmaktaydı. Birden bu slaytlar arasında Lu Xun, derinden etkilendiği ve belki de hayatının yönünü değiştirecek o sahnelerle karşılaştı. Slaytta, Ruslar adına casusluk yapan Çinlilerin, Japonlar tarafından yakalanıp kurşuna

---

141 David E. Pollard, *The True Story Of Lu Xun (Lu Xun'ün Gerçek Hikayesi)*, Chinese University Press, Hong Kong, 2002, s. 23.

142 Wang, s. 40.

143 Wang, s. 43-44.

dizildiği sırada, etraftaki diğer Çinlilerin bu olayı yalnızca izlemekte olduğunu fark etti. Gördükleri Lu Xun'ü derinden sarsmıştı.[144]

Bu gördükleri onu yaşamı boyunca etkilemiş adeta benliğine işlemişti. Öylesine darmadağın olmuştu ki, Batı tıbbını öğrenek babası gibi hasta olan insanlara yardım etme hayali uçup gitmişti aklından. Bu olaydan sonra Lu Xun, insanların fiziksel sağlığından önce ruhlarının, zihinlerinin sağlıklı olması gerektiğine inanmıştı. Ona göre insanlar her ne kadar bedenen sağlıklı olsalar da zihinlerinin geri kalması hiçbir ilerlemenin kaydedilememesi anlamına gelmekteydi. Bu nedenle öncelikle onların bedenini değil, ruhlarını tedavi etmek gerektiğine karar kılarak büsbütün edebiyata yöneldi.[145]

1906 yılında Lu Xun Tokyo'ya dönerek edebiyat çalışmalarına başlamış oldu. O sıralar Çin'in baskıcı tutumu nedeniyle devrimci edebiyattan söz etmek pek olağan değildi. Baskıcı yönetim halkın istediğini yapmasına engel olduğundan, yurtdışı, devrimci edebiyat çalışmalarının yürütülebileceği en güvenilir yerdi. Lu Xun 1907 yılında Japon gazetesinde Çin'de yaşamış sarsıcı bir haber okudu. Bu habere göre Anhui valisine suikast düzenleyen devrimci Xu Xilin (Xú Xīlín徐锡麟), Qing yönetimi tarafından yakalanıp öldürülmüştü. Habere göre Xu Xilin'in kalbi ve ciğeri çıkarılarak yağda kızartılıp ibret olsun diye yenmişti. Bu haberden çok etkilenen Lu Xun, daha sonra yazacağı "Bir Delinin Günlüğü" adlı öyküsünde bu olaya gönderme yaparak kayıtsız kalmamıştır. Lu Xun, edebiyatı insanları derin uykudan uyandırmak için bir araç olarak kullanmaya karar vermişti. Halkın vicdanını harekete geçirecek bir akım yaratmanın peşine düşmüştü.[146] Uykuda olan ulusunu uyandırmak için izleyeceği yol, halkın duygularına hitap edecek bir edebi akım yaratma düşüncesiydi.

Devrimci edebiyat çalışmalarına başlayan Lu Xun'ün planı 1907 yılında "Yeni Hayat" adında bir dergi çıkarmaktı. Fakat yaşadığı birtakım talihsizlikler sonucu bu planı gerçekleşemedi.[147] Lu Xun bunun üzerine Rus edebiyatına yönelerek çeviriler yapmaya başladı. Rus edebiyatından yaptığı çeviriler, sadece yazarlık kariyeri için önem

144 Wang, s. 46.
145 Wang, s. 46-47.
146 Wang, s. 49.
147 Wang, s. 50.

taşımamakta, aynı zamanda iki ülke halkı arasındaki edebi dostluğu da simgelemektedir. Çar karşıtı Rus edebiyatı ile, feodalizm karşıtı Çin edebiyatı arasındaki bağı anlatan "Öteki Ülkelerden Hikayeler" adlı yazısında iki ulusun verdiği mücadeleye değinmiştir.[148] Devrimci dünya edebiyatıyla ilgilenen genç yazarın o dönemlerde en sevdiği yazar Gogol olmuştur. Gogol'ün Ölü Canlar ve Bir Delinin Hatıra Defteri isimli eserleri ise en çok etkilendikleri arasındadır.

Lu Xun, 1909 yılında hem edebi çalışmalarına devam etmek hem de zor durumda olan ailesine yardım etmek için ülkesi Çin'e dönmüştür. Yakın arkadaşı Xu Shoushang'ın da tavsiyesiyle bir okulda öğretmenliğe başlamıştır.[149] Burada geçirdiği birkaç yılın ardından edebi çalışmalarına tekrar yönelmiş ve toplumsal gerçeklerden etkilenerek çarpıcı eserler üretme yoluna girmiştir. Ortaya koyduğu eserlerde sembolik bir dil benimsemiş olsa da kendi düşüncelerini kurguladığı karakterler üzerinden kâğıda dökmekten geri durmamıştır.

Bu bağlamda Lu Xun'ün yazar olarak en belirgin özelliği, edebi yaratıcılığına savunduğu ideolojisini de yansıtmasıdır. 20. yy. başlarında ülkesi ve halkının özgürlüğü için verdiği mücadelede edebiyatı adeta bir araç olarak kullanarak; baskı altında kalan, acı çeken bir ulusta ayağa kalkan ilk yazar olmuştur Lu Xun. Gogol'ün eserinden etkilenerek günlük konuşma diliyle yazdığı eseri "Bir Delinin Günlüğü" Yeni Gençlik dergisinde yayımlanmasından sonra Lu Xun, yazmaya ve üretmeye devam etmiştir.

Lu Xun, yaşanan toplumsal olaylara karşı kayıtsız kalan Çin ulusunu kendi tabiriyle "demir oda"da uyuyan insanlara benzetmiş, onları derin uykularından edebiyatın gücünü kullanarak uyandırmaya çalışmıştır.[150] Lu Xun'ün yaptığı demir oda benzetmesi Çığlık isimli öykü derlemesinin önsözünde şu satırlarda kendini gösterecektir;

> *"Penceresi dahi olmayan, yıkılması imkânsız demirden bir oda düşün. İçinde çok sayıda derin uykuda olan insan var ve neredeyse boğulmak üzereler ancak uykudayken ölümün acısını hissedemeyeceklerdir. Şimdi eğer bağırıp uykusu hafif olan birkaç kişiyi uyandırırsan, bu, onlara kaçınılmaz ölümün acısını yaşatmaktan başka bir şey vermez. Bu,*

148 Wang, s. 56-57.
149 Wang, s. 59.
150 Yong Jun Sun, "Lǔ Xùn Guómín Xìng Sīxiǎng Tǐxì Fēnxī 鲁迅国民性思想体系分析 (Lu Xun'ün Ulusal Kimlik Düşünce Sisteminin Analizi)", *Journal of Qujing Normal University*, Vol.28 No.4, Temmuz 2009, s. 37.

sence, gerçekten onların iyiliğini istemek midir? Sonra, birkaç kişi madem uyandı, demir odanın yerle bir edilmesi umudunun olmadığını söyleyemezsin."[151]

Lu Xun, Çin toplumunun, 19. yy. ile başlayan değişimine tanıklık eden ve kendi özgür düşüncelerini inşa ederek bu değişime katkı sağlayan büyük bir yazardır. Halkını uyandırmak, içine düştüğü emperyalizm batağından kurtarmak için kalemini kılıç gibi kullanmaktan çekinmemiş, devrimci hareket için pek çok kişiye ilham olmuştur. Bir Delinin Günlüğü 1918 yılında Yeni Gençlik Dergisi'nde basıldığında büyük ses getirmiştir. Çünkü bu öykü günlük konuşma dili kullanılarak yazılmış ilk eserdir. Dönemin yönetim şekli olan feodalizmi bir "deli'nin ağzından eleştiren ve Çin edebiyatında modernleşmenin yolunu açan en önemli eserdir.

2.3. Bir Delinin Günlüğü

4 Mayıs Yeni Kültür Hareketi'yle yaşanan edebi devrim sonucunda Çin edebiyatı büyük bir dönüşüm geçirmiş; edebi metinlerin içeriği, teması ve kullandıkları dil büyük oranda yenilenmiştir. 4 Mayıs öncesinde üst tabakaya hitap eden edebi anlayışın yerini, halka hitap eden, toplumdan çok bireyin kendisine yönelen bir anlayış almıştır. Gerçek yaşamdan konusunu alan, feodal düzene ve tüm gerici düşüncelere karşı aydınlanmayı savunan ilerici, modern bir edebi anlayış hâkim olmuştur.[152] Bu anlamda verilen ilk somut çalışmalarından biri devrimci yazar Lu Xun'ün "Bir Delinin Günlüğü" adlı öyküsüdür. Lu Xun'ün 1918'de Yeni Gençlik Dergisi'nde yayımlanan Bir Delinin Günlüğü adlı öyküsü geleneksel Çin feodalizmini eleştiren siyasi bir alegoridir.

Lu Xun, Bir Delinin Günlüğü adlı eserini, 1835 yılında Rus yazar Nikolai Gogol[153] tarafından kaleme alınmış, "Bir Delinin Hatıra Defteri"[154] olarak Türkçeye çevrilen

---

151 Lu Xun, *Silahlara Çağrı*, s. 16-17.

152 Dan, s. 207.

153 Nikolai Vasilievich Gogol (1809-1852) Ukrayna asıllı Rus roman ve oyun yazarıdır. En çok tanınan eserleri Palto, Bir Delinin Hatıra Defteri ve Ölü Canlar'dır.

154 Gogol dönemin siyasi arka planını eleştiren Bir Delinin Günlüğü'nü kaleme aldığı 1835 yılında, Rusya'da toprak ağalarına çalışan köylü halk(serf), acımasız, karanlık ve çökmekte olan hükümete karşı öfke içindeydi. Zulüm gören ülke insanlarının trajik kaderini ele alırken Çarlık Rusya'nın feodal sistemine şiddetle saldırmaktır. Aynı adlı iki roman arasındaki en büyük benzerlik, yaratıldıkları sosyal arka planın çok benzer olmasıdır. 20. yüzyılın başlarında Çin ile Ekim Devrimi öncesi Rusya arasında benzer birçok ulusal koşul oluşmasıyla birlikte iki yazarın ideolojik kavramlarının yakından bağlantılı olduğu söylenebilir. Bir Delinin Günlüğünde Gogol, Rus sosyal gerçekliğinin karanlığını deli karakteri üzerinden derinlemesine tasvir eder, feodal karşıtı demokratik devrimin ruhunu yansıtır ve ifade eder.

romandan esinlenerek yazmıştır.[155] Gogol, Lu Xun'ün en sevdiği ve ilham aldığı yazarların başında gelir.[156] Lu Xun Gogol'ün pek çok eserini Çinceye çevirmiş ve Çin toplumuna tanıtmıştır. Her iki eser de günlük şeklinde yazılmış ve içinde bulundukları baskıcı sistemlerin bir sonucu olarak günlüğü tutan kişinin deliliğe doğru gidişini göstermektedirler.[157] Lu Xun, Gogol'ün Bir Delinin Hatıra Defteri'nin başlığını, stilini ve psikolojik anatomisini "model" olarak almasına rağmen; teması, içeriği ve düşünce tarzı tamamen farklıdır. Rus yazar Gogol'dan ilham alan Lu Xun, öyküsünde deliyi kendi sözcüsü gibi kullanarak Çin kurgusu için eşi benzeri görülmemiş bir eser ortaya koymuştur. [158]

Freudyen psikanaliz yaklaşımıyla inceleyeceğimiz eser kısaca şöyle özetlenebilir; günlük şeklinde yazılan öykü, isimsiz anlatıcının eski arkadaşlarından birine ait olan günlüğü bulmasıyla başlar. Bir nevi girizgâh olarak algılayabileceğimiz bu satırlarda, anlatıcı eskiden tanıdığı abi kardeşten birinin psikolojik olarak büyük bir sıkıntı içinde olduğunu duyar ve onu ziyaret etmeye karar verir. Kardeşlerin isimleri veya kim oldukları hakkında okuyucuya bilgi verilmez. Anlatıcı ziyaret sırasında rahatsızlığı olan kardeşin iyileştiğini ve hükümet görevi için şehirden ayrıldığını öğrenir. Sonrasında abisi elinde hasta olan kardeşine ait günlükleri anlatıcıya vermekte sakınca görmez. Anlatıcı, günlüğü baştan sona okuduğunda küçük kardeşin sahip olduğu rahatsızlığın herkes tarafından zulme uğratılma korkusu olduğunu anlar. Öyküde geçen köylülerin isimlerini değiştirmek dışında herhangi bir kelimeye dokunmadığının altını çizerek, doktorların incelemesi için bir kopya aldığını belirtir.

Bu noktadan itibaren delinin ağzından yazılmış günlüğü okumaya başlarız. Oldukça karmaşık ve alışılagelmiş öykülerden farklı bir konuya sahip olan Bir Delinin Günlüğü,

---

155 Vincent Yang, "A Stylistic Study of "The Diary of a Madman" and "The Story of Ah Q" (Bir Delinin Günlüğü" ve "Ah Q'nun Öyküsü" Üzerine Biçimsel Bir Çalışma)", *American Association of Chinese Studies*, Vol.1, No.1, Nisan 1992, s. 66.

156 Sòng Jiā 宋佳, *Guǒ gē lǐ yǔ lǔxùn liǎng zhǒng bǎnběn "kuángrén rìjì" zhī bǐjiào fēnxī* 果戈理与鲁迅两种版本《狂人日记》之比较分析 *(Gogol ve Lu Xun Tarafından İki Farklı Versiyonda Yazılan Bir Delinin Günlüğü 'nün Analizi)*, Suíhuà Xuéyuàn Wàiguóyǔ Xuéyuàn, s. 65.

157 Yasemin Kumru, "Bir Delinin Hatıra Defteri" Eseri Üzerinden Dört Mayıs Hareketi ve Lu Xun*"*, *Lacivert Öykü ve Şiir Dergisi*, Sayı 48, Kasım-Aralık 2012, s. 37.

158 Jiǎng Chéngdé 蒋成德, "Xīn Wénxué Shǐshàng Bìng Zhì de Shuāng Fēng "Kuángrén Rìjì" Yǔ "Chénlún" 新文学史上并峙的双峰《狂人日记》与《沉沦》(Yeni Edebiyat Tarihinin İki Zirvesi: Bir Delinin Günlüğü ve Batış)", *Xúzhōu jiàoyù xuéyuàn*, Vol.26, No.6, Xúzhōu 2006, s.72-73.

herhangi bir tarih ya da gün belirtilmemesine rağmen günlük şeklinde yazılmıştır ve 13 bölümden oluşmaktadır.

Öykünün özünde karakter, paranoyasını ve korkularını kaleme almıştır. Günlüğü tutan isimsiz karakter, dış dünyayı düşman olarak addeder ve onlar tarafından "yenileceği" korkusu yaşamaya başlar. Köylülerin, doktorunun ve hatta erkek kardeşinin onu yemek için komplo kurduklarını düşünür. Ağabeyinin küçük kız kardeşini çocukken yediğini, hatta kendisinin bile kız kardeşinin etinden bilmeden yediğini düşünerek korkuya kapılır. Herkesin insan eti yediğini ancak kimsenin bunun üzerine konuşmaya cesareti olmadığını vurgular. Bunun yanı sıra, günlüğün yazarı iyimser bir yaklaşımla gelecekte insan eti yenmemesi için çocukların kurtarılabileceğini umut ederek günlüğüne son verir.

Yazıldığı dönemin siyasal ve toplumsal arka planı göz önüne alınarak incelendiğinde, sembolik ve eleştirel dilin öykünün bütün satırlarına hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Bir anlamda toplumun diğer bireylerinin "deli" olarak gördüğü bu karakter belki de aklı başında olan tek kişidir. Savaşların yaşandığı, insanların birbirini acımasızca katlettiği ve toplumdaki bireyler arasında güven duygusunun yok oluşuyla gelen kargaşa metinde sembolik bir dille kaleme alınmıştır. Yaşanan olaylara Çin halkının ilgisiz ve sessiz kalışı üzerine Lu Xun; gerici olarak gördüğü geleneksel Konfuçyüs düşüncesine, feodal düzene ve emperyalizme karşı edebiyatıyla adeta savaş açmıştır.

Lu Xun, Çin toplumunu iyileştirmek, feodalizmin yıkıcı sistemini açığa çıkarmak ve insanları gerici eski topluma karşı savaşmaya teşvik etmek için edebiyata yönelmiştir. Bu nedenle, öykü (günlük) hastalıklı toplumdaki talihsiz insanları ele alır ve yaşanan acıları açığa çıkararak kurtuluşa dikkat çeker. İğneleyici diliyle Çin toplumunun kalbine dokunan Bir Delinin Günlüğü, karakterin gerçeklik algısını, Çin tarihine bakışını serbestçe ifade etmesini sağladığından günlük formatında yazılmıştır. Öykünün temel noktası, feodal sisteme bir eleştiri niteliği taşımasıdır. Öyle ki deli karakteri, çevresindeki insanları yamyam olarak algılar. Yamyamlık, o zamanların baskıcı feodalist Çin toplumu için bir metafordur. Lu Xun yamyamlığı kullanarak feodalizm

kavramına doğrudan açık bir saldırı olmadan toplumun sorunlarını göz önüne çıkarır. Feodalizmin doğasını kitlelerin anlayabileceği şekilde tasvir eder.[159]

Lu Xun'ün yarattığı bu isimsiz karakter okuyucuya deli olarak sunulur. Fakat bu deli, feodal sistemin zorluklarını kavramış, gelecek için kaygılar taşıyan, değişim zamanının geldiğini çarpıcı bir dille vurgulamaktadır. Öyküde geçen deli adam, aynı zamanda Konfuçyüs düşüncesine dayanan Çin geleneğini sivri bir dille eleştirir. Dönemin siyasi karmaşası içinde Lu Xun'ün bilinçdışından izler taşıyan deli karakteri, yazara birtakım avantajlar da sunar; yazarın Çin geleneği ile ilgili gerçek duygularını, otorite tarafından sansürlenmeye gerek kalmadan dile getirmesini sağlamıştır.

2.4. Eserin Psikanalitik İncelemesi

Psikanalitik bir yaklaşımla inceleyeceğimiz Bir Delinin Günlüğü, 13 bölüm ve önsöz niteliği taşıyan bir girişten oluşur. Klasik bir öykü metni ve günlük formatı taşımayan Bir Delinin Günlüğü, söz konusu bölümler çerçevesinde kendine özgü bir mantığa oturtulmuştur. Bu mantık Yang'ın da belirttiği üzere gerçekçi bir açıklamadan ziyade sembolik bir anlatım üzerinden okunabilir.[160] Ayrıca Lu Xun ülkenin durumundan etkilenerek bu eseri kaleme almıştır. Buna göre Çin tarihinde yaşanan bazı olaylar, günlüğün yazarı deli karakteri tarafından eleştirel bir dille okuyucuya sunulmuştur. Herhangi bir zaman ya da tarih belirtilmeyen bu günlükteki bölümler incelendiğinde "deliliğin" gelişim süreci görülmektedir. Bu nedenlerle öykünün analizi bölüm bazında yapılan alıntılarla gerçekleştirilmiştir.

Önsöz'de günlüğe ulaşan kişi tarafından kısa bir açıklama yapılmıştır. Önsöz Klasik Çince ile yazılmış, 13 bölümden oluşan günlük ise konuşma diliyle yazılmıştır. Klasik Çince, geleneksel ifade aracı olduğundan, önsözün klasik Çince kullanılarak yazılması geleneği destekleyen bir görüşü simgelemektedir. Buna karşılık 1919 yılında yaşanan edebi devrimle klasik dilin yerini alan konuşma dili, geleneğe karşı modern bir görüşü temsil etmektedir.[161] Konuşma dili klasik dilin yerini alırken, öyküdeki deli karakteri ile temsil edilen modern görüş, Lu Xun'ün eleştirdiği geleneksel görüşün yerini

159 https://coursewikis.fas.harvard.edu/aiu18/A_Madman%27s_Diary (Son Erişim Tarihi: 29.10.2019)
160 Yang, s. 66-67.
161 Yang, s. 66-67.

almaktadır. Öykünün önsözü günlükte geçenlerin tarihlendirilmediğini belirterek okuyucuyu sembolik bir anlatım tarzı için hazırlar. Yine önsözde anlatıcı, ayrıca "kişisel isimlerin günlüğün genel içeriğine aykırı olduğunu, dolayısıyla hepsinin değiştirildiğini ya da silindiğini" açıklar.

Önsöz niteliğindeki girizgâh şu şekilde başlar; *"Ortaokuldayken isimleri çok da önemli olmayan iki kardeş vardı, ikisiyle de yakın arkadaştık, araya giren onca yıl yüzünden onlardan haber alamamıştım. Geçenlerde tam da memleketime dönmüştüm ki kardeşlerden birinin çok hasta olduğunu duydum. Yolumu değiştirip onlara uğramaya karar verdim. Fakat gittiğimde yalnızca birini görebildim, hasta olanın kardeşi olduğunu söyledi. "Bizi ziyaret etmek için uzak yoldan gelmiş, zahmet etmişsin" dedi, "fakat kardeşim çoktan iyileşti, şimdi çalışmak için buradan ayrıldı." Ardından gülerek, elinde iki günlükle çıkageldi. Günlüğe bakarak kardeşinin nasıl bir hastalık geçirdiğini anlayabileceğimi söylemiş ve eski bir dosta vermekte sakınca görmemişti. Daha sonra günlüğü baştan sona okuyunca adamın çektiği acının bir çeşit "zulüm kompleksi" olduğunu anladım. Yazısı karman çormandı, anlamsız pek çok şey yazmıştı. Hiçbir yere tarih düşmemişti, yazı stilindeki siyahlık birbirinden farklıydı, bu da bir oturuşta yazmadığı anlamına geliyordu. Fakat yine de bölümler arası bağlantı vardı, doktorların araştırması için bir bölümü kopyaladım. Günlükteki hatalardan bir kelimeyi dahi değiştirmedim. Günlükteki kişiler dünyanın tanımadığı köylüler olmasına rağmen yine de hepsinin ismini değiştirdim. Günlüğün ismine gelince, iyileştikten sonra bizzat kendisi seçmişti, değiştirmedim."*[162]

Deli karakterinin günlüğünü okumadan önce anlatıcının geleneksel Çince ile yazdığı bu satırlardan isimlerin üzerinde çok durulmamış olduğu anlaşılmaktadır. Deli karakterinin ve ağabeyinin isimlerine önem verilmemiş; köylülerin isimleri ise değiştirilmiştir. Oysa ki, bireyler arasında ayrım yapmak için kimlik önemlidir. Ancak günlüğün ana karakterinin dahi isminin olmayışı dikkat çekmektedir. Önsözde dikkati çeken en önemli nokta ise öykünün ana karakterinin "zulüm kompleksi" üzerinden anlatılacağının kesin bir şekilde belirtilmiş olmasıdır.

---

[162] Lu Xun, *Bir Delinin Günlüğü*, s. 2. İncelediğimiz eserden yaptığımız alıntılar için dipnot yerine, metinde parantez içinde yalnızca eserin sayfa numaraları kullanılacaktır.

"Zulüm kompleksi"[163] ya da paranoya, Lu Xun'ün öyküsünde tasvir ettiği insanların ilgisizliğinin sonuçlarından biridir. Paranoya kökenli bu psikoz durumu, esasında bir savunma mekanizması şeklinde işler ve dış dünyada halüsinasyon olarak ortaya çıkar. Öyküdeki isimsiz karakterin sanrısal hastalıktan mustarip olduğu günlerde yazdığı günlüğünde, başkaları tarafından yenileceği yönündeki korkusunun açık belirtilerini ortaya koymaktadır. Bu korku, Freudyen psikanaliz ışığında değerlendirildiğinde, dış dünyayı anlamada, "Öteki"yi tanımadaki başarısızlığını, dolayısıyla bir savunma mekanizması oluşturduğunu gösterir. Freud'a göre paranoyaklar için en önemli nokta "ondan nefret ediyorum, onu hiç sevmiyorum çünkü o bana zulmetti" şeklinde bilinçdışında bastırdıkları bir düşünce yapısı benimsiyor olmalarıdır. Psikotik bir kişi, aktarılan hiçbir şeyden emin değildir, kurduğu cümleler tek boyutludur ve kelimeler ilk anlamları dışında da kullanılabilir.[164]

Günlüğün birinci bölümünde karakter, uyanışını ve korkusunu şu satırlarda ifade eder; *"Bu gece ay çok güzel. Onu otuz yıldan fazla bir süredir görmemiştim. Bugün gördüğümdeyse ruhum tazelendi. Otuz yıldan fazladır bütünüyle aklımı kaybetmiş olduğunu şimdi anladım. Ama yine de çok dikkatli olmalıyım. Ayrıca Zhoular'ın evindeki köpek niçin bana bakıp duruyor? Korkularım sebepsiz değil."* (s.6) Burada günlüğün açılışı ay ışığı ile gerçekleşir. Lu Xun, öykülerinde Ay'dan sıkça söz eder. Demir Evden Sesler isimli kitabında Çinli eleştirmen Leo Ou-fan Lee, Ay'ın görüntüsünün hem çılgınlığın (batı çağrışımında) hem de aydınlanmanın (Çin etimolojik anlamında) sembolü olduğunu düşünmektedir.[165] Konfüçyüs düşüncesinde de güneşin parlaklığının Ay'a yansıması, aydınlanmanın sembolü olarak kabul edilir.[166] Bununla birlikte dikkat çeken diğer bir nokta ise, karakterin otuz yıldan fazla bir süredir Ay'ı görmemiş olmasıdır. Bu durum öykünün yazarı Lu Xun ile ilişkilendirilebilir. Lu Xun'ün 1881 yılında dünyaya gelmesi, 1911 yılında gerçekleşen ve iki bin yıldan fazla geçmişe sahip olan feodal düzenin yıkılmasıyla sonuçlanan 1911 Devrimi ile karşılaşması arasında otuz yıllık bir süreç vardır. Bu devrim istenen sonucu verememiş

---

163 Çincesi "Pòhài Kuáng 迫害狂" olan bu ifade "Zulüm Kompleksi" olarak Türkçeye çevrilmektedir. Zulüm Kompleksi, insanları kendine düşman olarak görme eğilimi içeren bir kişilik bozukluğudur.

164 Tsoi, s. 5.

165 Leo- Ou fan Lee, *Voices from the İron House: A Study of Lu Xun (Demir Evden Sesler: Lu Xun Üzerine Bir Çalışma),* Indiana University Press, Indiana 1987, s. 54.

166 Tina Ilgo, "The Significance of Symbolic Elements in Lu Xun's Short Stories (Lu Xun' ün Kısa Hikayelerinde Sembolik Unsurların Anlamı)", *Asian Studies,* Vol. 4, Ocak 2010, s. 10.

olsa da dönemin aydınlarına umut olmuş ve 4 Mayıs Hareketi'nin oluşum sürecini hızlandırmıştır.[167] Karakterin otuz yıldan fazla bir süre sonra Ay'ı görmüş olması, Lu Xun için 1911 devriminin ve 4 Mayıs Hareketinin önemini özetler niteliktedir. Çünkü, Feodal düzenin son bulmasına yönelik atılan bu adımlarla birlikte Lu Xun, Ay'ın görüntüsü sembolik olarak satırlarda işlemiş ve aydınlanma umuduyla yeniden tazelenmiştir.

Ancak bu uyanış sadece günlüğün yazarı için geçerlidir. Kitlenin otuz yıllık uykusuna dahil olan karakter, bu otuz yılın sonrasında belki de tek başına bu uykudan uyanmış ve gerçeklerle yüz yüze gelmiştir. Böylece kitleden kopar. Bu kopuş onun korkularını ve paranoyasını da uyandırır. Çünkü karakter bir belirsizlikler denizi içinde yüzmektedir. Kimsenin ne söylediği, neye niyet ettiği konusunda açık bir fikre sahip değildir.

Karakter yaşadığı farkındalıkla birlikte çevresindeki olaylara karşı dikkatli olması gerektiği konusunda kendine hatırlatmalarda bulunur. Paranoyası ilk satırlardan itibaren ruhunun derinliklerinden sızarak kalemine yansır. Karakterin gözünde, feodaliteye bağlı insanlar yaşanan toplumsal olaylara ilgisiz kalmışlardır. Bu durumun getireceği olumsuzları fark eden karakter, bilinçdışında korkularını bastırdığından paranoya oluşumu desteklenir. "Korku", "dikkatli olmak" ve "Zhoular'ın köpeği", paranoyanın başlangıcını gösterir.[168] Sembolik öneme sahip en önemli tasvirlerden biri de köpektir. Lu Xun, "Tavşan ve Kedi" (Tù Hé Māo 兔和猫) adlı eserinde kafası kesilecek olan bir kurbanı izlemek için yetişkinlerin, çocukların hatta köpeklerin toplandığını yazar. Kurbanı izleyen insanların ve köpeklerin dost olmadığı açıktır. Tavşan ve Kedi öyküsünde olduğu gibi burada da Zhoular'ın köpeği sembolik olarak kullanılmış, düşmanı temsil ediyor olabilir.[169] Deli karakterinin paranoyası kendi sosyal gerçekliğini algılaması sonucunda oluşmuştur ve tutulan günlük kayıtları bilinçdışında bastırılan korku ve endişenin kâğıda yansımasıdır.

Günlüğün ikinci bölümünde ise o gece Ay'ın olmadığını belirtirken, komşusunun tavırlarından histerik düşüncelere kapılır; *"Bugün ay yok ve bir şeylerin yolunda*

---

167 Kavala, s. 90-100.

168 Qiū Huìqiáng, *Lǔ Xùn Xiǎoshuō de Jīngshén Fēnxī 鲁迅小说的精神分析 (Lu Xun Romanlarının Psikanalizi)*, China Academic Journal Electronic Publishing House, 2010, s.160.

169 Ilgo, s. 22-23.

gitmediğinin farkındayım. Bu sabah dikkatlice dışarı çıktığımda, Bay Zhou'nun bakışlarında bir gariplik sezdim. Sanki benden korkuyormuş, beni öldürmek istiyormuş gibiydi. Bir de hakkımda fısıldaşan yedi sekiz kişi daha vardı, bütün yol boyunca herkesin benden korktuğu gibi onlara baktığımı fark ettiklerinde korkmuşlardı. İçlerinden en sert olanı ağzı açık bana sırıtıyordu, hazırladıkları her neyse tamamlanmıştı. İşte o an tepeden tırnağa ürpermiştim. Yine de korkmadan yoluma devam ettim. Karşımdaki bir grup çocuk da benim hakkımda konuşuyorlardı, bakışları tıpkı Bay Zhou'nunki gibiydi, yüzleri sapsarı kesilmişti. Ne tür bir nefret buna sebep oluyordu? "Ne var, söylesenize!" diye bağırmaktan kendimi alıkoyamadım. Ben öyle bağırınca koşarak kaçıştılar." (s.6) Karakterin bilinçdışında bastırdığı korkular bilinç düzeyine çıkmaya çalıştıkça ve Öteki'yi anlamlandıramaması sonucunda çevresindeki herkesi tehdit unsuru, hatta bir nevi düşman olarak görmeye başlar. Psikanaliz ışığında söylemek gerekirse, delinin depresif bilinçdışı, ilkel ve mantıksız olgularını doğrudan ortaya çıkararak bilincin kontrolünden kopar.[170] Bilincin kontrolünden kopan bu düşünceler günlüğü tutan karakterin paranoyaya gidişini hızlandırır.

Günlüğün ikinci bölümü şu satırlarla devam eder; *"Bay Zhou niçin benden nefret ediyor, yoldaki insanlar neden böyle davranıyor, merak ediyorum. Bay Gu Jiu'nun eski hesaplarını ortaya çıkarmıştım ve bu onu hiç mutlu etmemişti. Bay Zhao onu hiç tanımamasına rağmen, bunu duyup benden intikam almayı düşünüyor olmalı, yoldaki insanlar bile bana düşman belki de. Peki ya çocuklar? O zamanlar daha doğmamışlardı bile. Bugün neden benden korkuyorlarmış, beni öldürmek istiyorlarmış gibi garip garip baktılar? Bu durum beni gerçekten korkutuyor, hatta üzüyor. Tabii ya, kesin anne babalarından öğrendiler!"* (s.6-7) Gu Jiu (古久) Çincede eski, geçmiş zaman anlamına gelmektedir. Burada Bay Gu Jiu söylemiyle geçmiş zaman, kişileştirilmeye çalışılarak antik Çin geleneğini sembolize etmek amacıyla kullanılmıştır. Delinin Konfuçyüs düşüncesine dayanan Çin geleneğine karşı olan muhalefeti bu satırlarda açıkça kendini belli etmektedir. Çünkü yazar Lu Xun, devrimci karakteriyle eski geleneklerin karşısında duran bir kişiliktir. Dolayısıyla yazdığı öyküsünde onun bilinçdışından pek çok ize sembolik olarak rastlamak mümkündür. Bay Gu Jiu'nun hesap defteri, Çin ulusunun geçmişini sembolize etmektedir. Öykü karakteri Bay Gu Jiu'nun hesaplarını ortaya çıkardım cümlesiyle, Çin geleneğinin yıkıcı gerçeklerini gün yüzüne çıkardığını

[170] Huìqiáng, s. 160.

sembolik bir dille ifade eder. Herkesin ona düşman olmasının nedeni, toplumsal olayların farkında olması ve Çin tarihinin konuşulmayan gerçeklerini gün yüzüne çıkarmasıdır. Geleneksel kültürü anne babalarından öğrenen çocukların bile ondan korktuğunu belirterek feodal yanlısı insanların tekdüzeliğini ve körü körüne bağlanmışlıklarını ifade eder.

Öykünün bütünlüğü göz önünde tutulduğunda ve Freudyen psikanaliz temel alındığında deli karakterinin bir çeşit savunma mekanizması oluşturduğu söylenebilir. Zira Freud, toplumsal psikolojide yönetim sisteminin ve yönetimin başındaki insanların çok önemli olduğunu düşünür. Öyle ki, yönetim sistemi değişen ya da önderlerini kaybeden toplumların panik halinde ne yapacaklarını bilemediğini ve bireyler arasında güven duygusunun kaybolduğunu belirtir. Freud bunun sebebini toplumda yaşayan bireylerin önderleriyle bir özdeşim sağlaması durumu olarak açıklar. Önderleriyle özdeşim sağlayan bireyler kendi ben ideallerini önderlerin gerçekleriyle özdeşleştirir.[171] Bir nevi körü körüne bağlanma durumu oluşur ve bu bağlılığa tehlike gördükleri her şeyi ve herkesi düşman olarak addederler. Toplumdaki insanların birbirlerine düşmanlaşması, birbirleri için öteki olması ve bunun sonucunda da paranoya oluşması yaşanan kargaşanın sonucu olarak algılanabilir.[172]

Karakterin baskıcı geleneğin karşısında duruşu sonucu, insanlar tarafından zulme uğratılacağı korkusu baş göstermeye başlayacaktır. Bu yüzden deli karakteri için Çin geleneğini benimsemediği açıkça söylenebilir. Metnin bütünlüğü göz önüne alınarak bu satırlar incelendiğinde, Çin'in geçmişine ait gün yüzüne çıkan birtakım gerçekler "deli" karakteri dışındaki insanları rahatsız etmektedir. Sigmund Freud, Kitle Psikolojisi isimli kitabında bu durumun tarifini net biçimde yapar. Freud, kitlelerin otoritenin karşı konulamaz bir tehlike oluşturduğunu ve cezalandırılmaktan korktukları için pek çok şeye boyun eğdiklerini söyler. Kitleler için otorite hata yapıyorsa; kötülük yapıyorsa bile onun izinden gidilmelidir düşüncesi hakimdir.[173] Çoğu insan için otorite ne olursa olsun güven verdiğinden onlar aleyhinde konuşmak zarar verici olabilir. Çin toplumu feodal düzene, Konfuçyüs geleneğine öylesine bağlıdır ki, bu düzenin bozulacağından korkar. Gerçekleri ortaya çıkaranlara adeta deli gözüyle bakılmış, belki de bu yüzden

171 Ayrıntılı bilgi için bkz: Freud, Kitle Psikolojisi, s. 108-109.
172 Ayrıntılı bilgi için bkz: Freud, Kitle Psikolojisi, s. 59.
173 Ayrıntılı bilgi için bkz: Freud, Kitle Psikolojisi, s. 43.

öykü karakteri de kendini deli olarak görmeye başlamıştır. Geleneğe bir nevi karşı gelen karakter, bu satırlarda öykünün yazarı Lu Xun ile de ilişkilendirilebilir. Zira Lu Xun'de feodal düzen karşıtı, devrimci bir yazardır. Edebiyata yönelerek insanların gerçeği fark etmesini ve insanların öncelikle ruhlarının iyileşmesi gerektiğini düşünen Lu Xun, bu satırlarda kendi bilinçdışından aktarımlar yapmıştır.

Toplumdaki insanları sembolik bir dille yamyam olarak görmeye başlayan karakterin yamyam toplum tarafından yenileceği korkusu, paranoyasını şiddetlendirerek günlüğün üçüncü bölümünde şu satırları kaleme almasına neden olur; *"Her şeyi iyice araştırdıktan sonra ancak anladım. Hatırladığım kadarıyla eskiden insan eti yenirdi fakat yine de çok emin değilim. Konuyu anlamak için tarih kitabını inceledim, bu kitaba tarih atılmamıştı. Tüm sayfalarda "insanları sevmek, adaletli olmak ve erdemli olmak" yazıyordu. Nasılsa uyuyamıyorum diye gecenin yarısına kadar dikkatle okudum. Bütün bir kitap yalnızca şu iki kelimeyle doluydu "insanları ye!" Kitapta yazılı sözcükler, kiracının söyledikleri esrarengiz bir gülümsemeyle tuhaf tuhaf bana bakıyordu. Ben de insanım ve beni yemek istiyorlar!* (s.7.)

Lu Xun öykülerinde "yemek" (Chī 吃) çok fazla ve farklı anlamlarda kullanılmıştır. Bunlardan ilki kelimenin gerçek anlamı olan hayatta kalma içgüdüsü ile gerçekleşen yemek yeme eylemidir. Diğer taraftan ise insanlara eziyet etme anlamında kullanılan bir "yemek" karşımıza çıkar.[174] Burada "insan yemek" hem metaforik hem de sözcük anlamıyla yamyamlık, Çin'de insanların birbirinin etini yemesi, birbirleriyle savaşıp birbirlerini yok ettikleri manasını çağrıştırır. Lu Xun insanların savaşarak birbirlerini yok etmesi durumunu yamyamlık olarak değerlendirerek metaforik bir anlatım tarzı sergiler. Bundan dolayıdır ki Lu Xun, ülkede yaşanan tüm sorunları Çin'in geleneksel kültürünün sonucu olarak görmektedir. Bu satırlarda karakter Geleneksel Çin kültürünün oluşumunda önemli rol oynayan Konfuçyüs öğretilerine açık bir saldırıda bulunur. Ülkede çıkan toplumsal ve siyasal sorunların temelini Konfuçyüs düşüncesiyle bağdaştırır. Dönemsel sorunları sivri bir dille eleştiren ve adeta deli karakterini sözcüsü gibi kullanan Lu Xun, Konfuçyüs geleneğine dayalı temel değerlerin bir çözüm

---

[174] Shǐ Qiànwén, 史倩文, "Lǔ Xùn Xiǎoshuō Zhōng "Chī" de Jīngshén Fēnxī 鲁迅小说中 "吃" 的精神分析 (Lu Xun Romanlarında Geçen "Yeme"nin Psikanalitik Analizi)", *Zhōngguó xiàn dāngdài wénxué yánjiū*, Vol. 35, No. 809, Nán Jīng, 2018, s. 128.

sunmadığını, aksine insanların birbirine düşman olmasının ve değişip gelişememesinin başlıca nedeni olduğunu ileri sürer.

Bununla birlikte satırlarda bahsi geçen tarih kitabının Konfuçyüs'ün sözlerinin öğrencileri tarafından derlendiği Lun Yü 论语[175] olduğu açıktır. Çin düşünce tarihinde önemli bir yeri olan Konfuçyüs'ün yaşadığı dönem İlkbahar Sonbahar Dönemi[176] olarak adlandırılır. İlkbahar Sonbahar Dönemi savaşların, karmaşanın ve kaosun hüküm sürdüğü bir dönemdir. Böyle bir zamanda yaşayan Konfuçyüs, bu kargaşaya bir son vermek için pek çok düşünce geliştirmiş ve belli başlı ilkeler ortaya koymuştur. Konfuçyüs düşüncesinin en temel ilkelerin olan "Rényì Dàodé 仁义道德" deli karakteri tarafından eleştirilmiştir. "Rén 仁" insanları sevmek, "Yì 义" doğru olmak, dürüst olmak, "Dàodé 道德" ise ahlak ve ahlaklı olmak anlamlarına gelmektedir. Konfuçyüs ilkelerine göre halk, hükümdara kayıtsız şartsız itaat etmelidir. Konfuçyüs'ün öğretileri sabırlı olmayı, sessiz kalmayı öğütler. Karşılaşılan başarısızlıklar kader olarak addedilip umutsuz düşüncelerin oluşması engellenir.[177] Bu da Çin halkının karşılaştığı zorluklar karşısında sessiz ve kaderci bir tutum izlemesine neden olduğundan Lu Xun, Konfuçyüs öğretilerine karşı çıkmıştır. Konfuçyüs düşüncesinde, hükümdara kayıtsız şartsız itaat ve yaşananlar karşısında kaderci bir tutum sergilenmesi mevcuttur. Fakat bu tür bir bağlılığın insanlara fayda sağlamayarak onları emperyalist güçler karşısında boyun eğmeye yöneltebileceği söylenebilir. Feodal düzenin getirdiği yıkım dolayısıyla ve hayatlarını kaybeden insanlar doğrultusunda, öykü karakteri okuduğu kitapta geçen bu satırları kendi gerçekliğinde insanların yenmesi olarak algılamaktadır. Bu sembolik ve bir o kadar da çarpıcı benzetme, aslında öykü karakteri tarafından Çin toplumunun kayıtsızlığını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Böylece karakter üzerinden Çin tarihinde pek çok yamyam olduğu ve insanların birbirlerini yok ettikleri söylenmektedir.

---

175 Lun Yü, Konfuçyüs'ün konuşmalarının derlendiği bir kitaptır. İçinde 492 madde bulunur ve bunlar soru-cevap şeklinde yazılmıştır. Konfuçyüs öğretisini en doğru aktaran kitap olarak değerlendirilir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Bülent Okay, *Konfuçyüs*, Okyanus Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 59-60.

176 İlkbahar Sonbahar Dönemi (Chūnqiū Shídài 春秋时代), Çin'de M.Ö. 771-M.Ö. 403 tarihleri arasına denk gelen dönemdir. Bu dönemde pek çok düşünür ortaya çıkarak ülkede barış ve huzur sağlamaya çalışmışlardır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Okay, s. 23.

177 Şen, s. 70.

Konfuçyüs, hükümdara öylesine önem vermiştir ki, ülkenin refahı için insanın temel ihtiyaçlarından biri olan gıdadan bile vazgeçilebileceğini belirtir. Konfuçyüs'ün sözleri incelendiğinde bu konu ile ilgili şu diyaloğa ulaşılır;

> "Zi Gong ülke yönetimi hakkında sordu. Konfuçyüs dedi ki; "Bir ülke için gerekli olan şeyler: Yeterli miktarda gıda, yeterli miktarda silah ve halkın hükümdara itimadı olmalıdır." Zi Gong dedi ki; "Mutlaka birinden vazgeçmek gerekirse, hangisi olmalı? Konfuçyüs dedi ki; "Silahtan vazgeçilebilir." Zi Gong dedi ki; "Mutlaka vazgeçmek gerekirse, bu ikisinden hangisinden vazgeçilmelidir? Konfuçyüs dedi ki; "Gıdadan vazgeçilebilir. Eskiden beri insanlar ölmektedir. Ama halkın hükümdara itimadı yoksa, ülkede düzen kuramazsın."[178]

Burada Konfüçyüs, eskiden beri insanların savaşarak birbirlerini yok etmelerini esas sorun olarak görmemiş; halkın hükümdara bağlı kalması gerektiğini vurgulamıştır. Bu uğurda yaşamak için ihtiyaç duyduğumuz gıdadan bile vazgeçilebileceğini söylemiştir.
Psikanaliz perspektifinden bakıldığında, deli karakterinin tarih kitaplarını karıştırması geçmiş yaşamın bir nevi bilinçdışı analizini yapmasıdır. Freud, insan eti yeme edimini bir çeşit psikolojik özdeşleşme olarak değerlendirmiştir. Freud'a göre insan eti yeme isteği, yenilecek kişinin özelliklerine sahip olunacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu öyküde insan eti yeme edimi sembolik bir anlam taşımakla birlikte yaşanan bazı tarihsel olayların çarpıcı bir dille altını çizmektedir. Gerçek anlamda insan eti yemek; dünya savaşları gibi felaketlerin yaşandığı dönemlerde, kıtlık durumlarında ve ölüm tehdidi altında yaşayan insanların gerçekleştirdiği bir eylemdir.[179]

Altıncı bölümde karakterin geceyle gündüzü ayırt edemediği, içinde bulunduğu karmaşayı gözler önüne seren monoloğuyla karşılaşıyoruz; "*Zifiri karanlık, gündüz mü gece mi bilemiyorum. Zhou ailesinin köpeği tekrar havlamaya başladı. Bir aslanın yırtıcılığı, bir tavşanın ürkekliği, bir tilkinin kurnazlığı…*" (s.9) Bu satırlarda karakterin geceyi gündüzden ayıramadığını, dönemin kargaşası olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır. Çünkü öykünün yazıldığı dönemin siyasi arka planında Çin, geleneksel Konfuçyüs düşüncesi ve batının düşünce sistemi arasında değişim sancıları çekmekteydi. Günlüğü parlak ay ışığı ile açan karakter, git gide aydınlığı ve karanlığı birbirinden ayırt edemez hale gelerek umutsuzluğa kapılır. Bunun altında yatan en büyük sebep kuşkusuz Çin toplumunun çevresinde olup bitene ilgisiz kalan insanlarıdır.

---

178 Okay, s. 115-116.

179 Ahmet Sarı, "Türk ve Alman Masallarında İnsan Yiyicilik (Antropofaji)", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Yıl:14, Sayı:35, Erzurum 2007, s. 230-31.

Karakterin deliliğe gidişi toplumdaki insanların yaşanan olaylara karşı duyarsızlığı temelinde şekillendiği söylenebilir.

Bununla birlikte daha önce belirtildiği gibi Lu Xun öykülerinde sıklıkla hayvan tasvirleri yapmaktadır. Günlüğün birinci bölümünde köpek tasviri düşmanı sembolize etmekteydi. Köpekle birlikte aydınlık ve karanlık tasvirleri de öykünün sembolik kısmında önemli bir rol oynamaktadır. Çinli eleştirmen Leo Ou-fan Lee'nin yorumuna göre, Çinlilerin, "aslanın zalimliğiyle zayıfı ezen güçlünün, tavşanın ürkekliğiyle güçlüyü pohpohlayan zayıfın" yaşadığı dünya hiyerarşik bir kabustur. Güçlü ve zayıflar ilk kez bir araya geldiklerinde ve sosyal konumlarından tam olarak emin olmadıklarında, ikisi de kim olduğu belli olana kadar zeki bir tilki gibi davranırlar. Tavşan böylece ürkek olarak tanımlanır ve uzun zamandır zorluklarla mücadele edip hissizleşen ve bunun sonucunda içgüdüleri gereği sadece üremeye meyilli Çin kitlelerini temsil eder.[180]

Günlüğün sekizinci bölümünde karakter bir gençle toplumun gerçekleri hakkında konuşmak istemiş fakat yine istediği cevapları duyamamıştır; *"Aniden içeri 20 yaşında ya var ya yok, yüzünü tam seçemediğim birisi girdi, gülümsüyordu, fakat başıyla selam verdiğinde gülüşü bana hiç de samimi gelmedi. Ona "insan yemek doğru mudur?" diye sordum. O da bitmeyen gülümsemesiyle "Kıtlıkta değiliz, nasıl insan yeriz?" dedi. İşte o an onun da suç ortağı olduğunu, yamyamlardan biri olduğunu anladım. Cesaretimi kaybetmeden tekrar sordum.*

"Doğru mudur?"

"Neden böyle sorular soruyorsun. Gerçekten...çok komik şeyler söylüyorsun. Bugün hava çok güzel."

Hava güzel, ay da oldukça parlak. Ama sana tekrar soruyorum, "Doğru mudur?"

Oldukça şaşırmıştı. Mırıldanarak "hayır" diye cevap verdi.

"Doğru değilse o zaman neden hala insan eti yiyorlar?

"Öyle bir şey yok."

"Öyle bir şey yok mu? Kurt köyünde hala insan eti yiyorlar. Hem de bütün kitapların üzerinde kırmızı mürekkeple yazıyor!

---

180 Ilgo, s. 22-23.

Yüzündeki ifade değişti, beti benzi attı. Gözlerini bana dikerek "Olabilir, böyle şeyler eskiden beri hep olmuştur." dedi.

"Eskiden beri böyle olması bunu doğru mu yapar yani?"

"Seninle bu konuyu tartışmak istemiyorum, hem sen de bunları konuşmamalısın, yoksa her şey senin hatan olur." (s. 9-10)

Bu satırlarda deli karakterine hayat veren Lu Xun'ün ülke gençlerine sormak istedikleri, bilinçdışında adeta haykırmak istedikleridir. Deli karakterinin toplumsal gerçeklerden konuşmak istemesi, karşılaştığı genç tarafından konuşulmaması gereken bir konu olarak görülür. Zira bunun temelinde korkaklık yatmaktadır. Burada, böyle gelmiş böyle gider düsturunu benimseyen Çin toplumu örneklendirilmiştir. Geçmişte yaşanan acımasız olayları konuşmak, bunları çözüme kavuşturmak yerine pısırık ve korkak tavırlar sergileyen yeni nesil satırlara dökülmüştür. Akılcı davranarak ülkenin durumunu değiştirmek yerine konuşulmaması gereken tabular olarak kalmıştır insan katliamı.

İncelemenin başında belirtildiği üzere öykünün yazarı Lu Xun için Çin toplumunun en olumsuz özelliği yaşanan olaylara ilgisiz kalmaları olmuştur. Deli karakteri sorduğu sorularla adeta Çin toplumunu harekete geçirmek, onlara gerçeği fark ettirmek niyetindedir. Ancak toplumun ilgisizliğinin yanında, yaşadıkları korku da satır arasında kendini hissettiren bir unsurdur. Zira Freud'a göre önderlerini kaybeden toplumlarda insanların birbirlerine olan güven duygusu da zamanla azalır. Birbirlerine öteki olan bu iki insan için toplumsal meseleler konuşulmaması gereken; konuşulduğu taktirde toplumdaki diğer insanlar tarafından hoş karşılanmayacağına dair bir düşünce benimsiyor olmalarından kaynaklanır.

Günlüğün dokuzuncu bölümünde öyküde insan eti yeme ediminin sembolik bir anlam taşıdığına dair izler belirginleşmektedir. Deli karakteri toplumun değişmesi gerektiğini aksi taktirde yok olmaya mahkûm bir ulus profili çizen Çin'i kendi bakış açısıyla değerlendirmiştir; *"İnsan eti yemek isterken, aynı zamanda yenilmek korkusu yüzünden herkes birbirine korku dolu ve şüpheli gözlerle bakıyor. Bu düşünceden kurtulabilseler, yolda yürürken, yemek yerken, uyurken daha rahat olabilirler. Sadece kapıyı aralasalar yetecek. Fakat, baba oğul, karı koca, kardeşler, arkadaşlar, öğretmenler, öğrenciler, düşmanlar, birbirini tanımayan yabancılar hepsi bir olmuş, bir yandan birbirlerini*

cesaretlendirip yardımlaşıyorlar, bir yandan da birbirlerine köstek olup ölümlerini bekliyorlar." (s.10)

Sigmund Freud'un Kitle Psikolojisi isimli kitabında kitlelerin önderleriyle bağlantılarının kopması sonucunda; bireyler arasında da bağlantının kopması ve bireylerin birbirlerine olan güvenlerinin azaldığı belirtilmiştir. Bu satırlarda toplumda yaşayan insanların birbirlerine olan inançlarının, güvenlerinin azaldığının altı çizilmiş ve kalplerde korku hâkim olmuştur.[181] Çünkü o dönemde Çin yaklaşık dört bin yıllık feodal düzenin yıkılmasıyla karşı karşıyaydı ve çoğu insan belki de bu yeniliğe hazır değildi. Ancak burada toplum baskısı altında kalan deli karakteri bu gerçeği çarpıcı bir metaforla günlüğün satırlarına döşemiştir. Nitekim bu öykünün yazılma amacı ve bütünlüğü göze alındığında "sadece kapıyı arasalar yetecek" tabiriyle de anlaşılmaktadır ki; toplumdaki bireyler gerçeği görememekte ve birbirini anlayamamaktadır. Herkes birbirinden korkmakta, birbirine şüpheyle yaklaşmaktadır. Çünkü toplumdaki karmaşa yüzünden bireylerin içsel güvensizliği toplumu sarmış durumdadır. Gerçekleri konuştuklarında otorite tarafından cezalandırılacaklarını ya da toplum tarafından linçe maruz kalacaklarını düşünmektedirler. Bu öyküde Lu Xun tarafından, demir odada uyuyan, gerçekleri görseler bile dile getirmekten korkan Çin toplumu resmedilmiş ve bu durumun önüne geçilmeye çalışılarak çarpıcı bir öykü kaleme alınmıştır. Bu karmaşanın önüne geçmek niyetiyle Lu Xun tarafından kaleme alınan bu öyküde insanların birbirine yabancılaştığı hatta birbirini öldürmesi için bile "birbirlerinin etlerini yemek" şeklinde sembolik bir dil kullanılmıştır.

Ağabeyi ile sohbet etmeye karar veren deli karakteri yamyamlığın hem gerçek hem de metaforik bir anlam ifade ettiğini onuncu bölümde kaleme almaktadır. Ağabeyiyle yaptığı sohbet sırasında karakter yamyamlığı eski tarih kayıtlarından örneklere dayandırarak adeta yamyamlığın kısa tarihini günlüğüne yazmıştır; "*Eski çağlarda Yi Ya, Jie ve Zhou'nun yemesi için oğlunu pişirmişti; tabii bu çok eski bir hikayedir. Aslında Pan Gu'nun yeri ve göğü yarattığından beri, Yi Ya'nın oğlundan Xu Xilin'e, Xu Xilin'den Kurt köyünde yakalanan adama kadar, insanoğlu birbirini sürekli yemektedir. Geçen yıl şehirde bir suçluyu idam etmişlerdi ve bir verem hastası ekmeğini akan kana banıp banıp yemişti."* (s.10)

---

181 Freud, *Kitle Psikolojisi*, s. 59.

Karakterin günlüğünde bahsettiği Yi Ya kişisi, Guan Zi[182] adlı kitapta eski bir efsaneye dayanan bir olaya kaynaklık eder. Efsaneye göre Yi Ya oğlunu Qi Hükümdarı Huan (M.Ö. 685-643) için kaynatır ve servis eder, çünkü insan eti hükümdarın tatmadığı lezzetler arasındadır. Jie ve Zhou, Shang (M.Ö.1776-1122) ve Zhou (M.Ö.1122-221) hanedanlıklarının son zalim hükümdarlarıdırlar.[183] Karakter burada bazı efsaneleri birbirleriyle karıştırarak vermiştir. Öte yandan, gerçek bir olaya dayanan ve bu çalışmada daha önce de bahsedildiği üzere Xu Xilin, Anhui valisine suikast düzenlerken yakalanan ve Qing hükümeti tarafından yakalanıp öldürülen bir devrimcidir. Öyle ki, ibret olsun diye Xu Xilin'in kalbi ve ciğeri sökülerek yenilmiştir. Lu Xun'ün bu satırlarda, Konfuçyüs geleneğine ve değişim istemeyen topluma yaptığı atıf çok açıktır. Yi Ya'nın hükümdar için oğlunu yemek olarak sunması çağdaş bir toplumda kabul edilemeyecek bir olaydır. Ancak bu olay, Konfuçyüs'ün halkın hükümdara bağlı olması fikrinden hareketle, öykü karakteri tarafından yamyamlığın geçmişini gözler önüne sermek amacıyla okuyucuya sunulmuştur. Xu Xilin'in başına gelenler ise değişim istemeyen feodal düzen yanlısı insanların, halkın gözünü korkutmak amacıyla böylesi bir olaya kalkışmasıyla ilişkilendirilebilir. Her iki durumda da hükmedenin yanlışlarına korkarak veya isteyerek göz yumulması eleştirilmiştir.

Onuncu bölüm karakterin ağabeyine olan sitemini içeren ve onları değişime çağıran umutlu satırlarıyla devam eder; *"Beni yemek istiyorlar, biliyorum tek başına elinden bir şey gelmez, ama yine de onlara katılmak zorunda mıydın? Yamyamlar! Onlardan her şey beklenir. Beni yerlerse seni de yiyebilirler. Hatta birbirlerini bile yiyebilirler. Ama bir adım atılıp, bu aniden değiştirilse herkes huzur bulacak. Eskiden beri böyle devam etse bile, özellikle iyi olmaya çalışarak buna dur diyebiliriz."* (s.10) Satırlarından anlaşıldığı üzere karakter, toplumu değiştirmeye ağabeyinden başlamıştır. Ona göre eskiden beri sürüp giden düzenin değişmesi ve gelişmesi için tek bir kişinin bile önemi

---

182 Guanzi, Qi Hükümdarı Huan'ının başbakanı olarak görev yapan ve 7. yüzyılda M.Ö. filozofu ve devlet adamı olan Guan Zhong' un yazdığı geleneksel olarak atfedilen eski bir Çin politik ve felsefi metindir. 135.000 karakter içeren Guanzi, eski Çin'in en uzun felsefe metinlerinden biridir. Han Hanedanı bilgini Liu Xiang, yaklaşık M.Ö 26' da Guanzi metnini düzenlemiştir.Tipik bir eski Çin metni olarak Guanzi sürekli olarak düzenlenmiştir, hem kronolojisi hem de önemi çok belirgin değildir. Ayrıntılı ekonomik tartışmalardan, yerel toprak bilgisinden genel bir bakışa kadar pek çok konuyu ve devlet için bir zorunluluk olarak Konfüçyüs değerlerini içermektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz: https://en.wikipedia.org/wiki/Guanzi(text) (Son Erişim Tarihi: 2.11.2019)

183 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=88KbCZOY9UC&oi=fnd&pg=PR7&dq=-madman%27s+diary+lu+xun+analysis&ots=ZXurYqMM9f&sig=SxphmCteVaSDwz_MSPngk3UeQtk&redir_esc=y#v=onepage&q=madman's%20diary%20lu%20xun%20analysis&f=false (Son Erişim Tarihi: 7.11.2019)

büyüktür. Ağabeyi de toplumdaki diğer insanlar gibi esas sorunları anlayamamış ve deli karakterinin algısında bir yamyam gibi görülmüştür. Karakter, ağabeyini değiştirebilirse; toplumun da değişebileceğini ümit etmiştir. Feodal düzen yanlısı insanların tekdüzeliği, değişim istemeyen doğaları dolayısıyla toplumda ortaya çıkan kargaşa bu satırlarda kendini gösterir. Karakter geleceği değiştirmek için gereken devrimi, "*Eskiden beri böyle devam etse bile, özellikle iyi olmaya çalışarak buna dur diyebiliriz."* sözleriyle açıklamıştır. "Bir Delinin Günlüğü", baskıcı gelenekçiliği reddeden bir geleceğe dair umut vaat etmektedir. Bireyin özgürleşmesini ve toplumun sorununu tanıyarak gereken değişimi ve gelişimi herkesin beraber gerçekleştirmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Toplum tarafından benimsenen değerlerin değişimi pek de kolay olmayan süreçlerden geçmektedir. Ancak öykü karakteri günlüğün onuncu bölümünü şu satırlarla sonlandırmaktan kendini alamaz; *"Değişmelisiniz, kalpten değişmelisiniz! Gelecekte yamyamlara yer olmadığını anlamalısınız..."* (s.11) Çin toplumu, geçmişten beri sahip olduğu gelenekleri değiştirmeye pek sıcak bakmasa da zamanla yaşanan olaylar; toplumu oluşturan değerlerin zayıflaması, kültürel birikimin ve etkileşimin artması sebebiyle değişim sürecine girmiştir. Esasında toplumların değişimi kaçınılmaz bir olaydır. Karakter son sözlerinde Çin toplumunda hayatta kalmak için değişimin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Toplumun ve insanlığın geleceğini iyileştirmek için değişimin gerçekleşmesi gerekir. Zayıf olanı yok ederek var olmaya devam eden yamyam toplumunun değişim ve gelişimden uzak durmasına izin verilirse, toplum bütünüyle korku ve cehalete teslim olması kaçınılmazdır.

Günlüğün on birinci bölümü ışığın yokluğu ile başlar, *"Güneş doğmaz oldu" (*s.11) ifadesi karakterin umutsuzluğunu gösterir. Karanlık tasviri, değişim için çığlık attığı günlüğünün sonuna kadar devam eder. Ülkenin gittikçe çıkmaza sürüklenmesiyle birlikte güneşin doğmadığı, karanlığa mahkûm olduğu anlaşılmaktadır. Günlüğün devamında sıra dışı gibi görünse de aslında sembolik bir anlam taşıyan satırlar dikkat çekmektedir; *"Annem de ben de tam emin değildik ama kız kardeşimi ağabeyim yemişti*." (s.11) Bu satırlarda sembolik olarak güçlülerin zayıflara karşı uyguladıkları zulüm kendini göstermektedir. Kadınlar ve çocuklar toplumda savunmasız bir konumda görülmektedir. Burada ağabeyinin küçük kız kardeşini yemesi sembolik bir anlam

taşımakta ve ağabeyinden de şüphelenmesi dolayısıyla korkularının sürdüğü görülmektedir.

Günlüğün on ikinci bölümünde, deli karakteri tarafından Çin toplumunun değerlendirildiği satırlar kaleme alınmıştır; "*Dört bin yıldır insan eti yenilen bir yerde yaşadığımı bugün anladım, halbuki yıllarımı harcadım." (s.12) "Dört bin yıldır insan yenilen bir yerde yaşamama rağmen bunun hakkında hiçbir şey bilmiyormuşum, ama şimdi anladım, kim gerçek bir insanla karşılaşmış ki!"* (s.12) Dört bin yıldır insan eti yenen yer şüphesiz Çin'dir. Çin'in karanlık, feodal düzenin yamyamlarıyla dolu geçmişi adeta tek cümleyle deli karakteri tarafından özetlenmiştir. Karakter nihayet toplumun gerçek yüzünü görmüştür. Nitekim öykünün yazarı Lu Xun, "Lamba Altında Rastgele Yazmak" (Dēng Xià Mànbǐ 灯下漫笔) isimli kitabında Çin tarihinin kısa bir değerlendirmesini yapar; *"Çin uygarlığı denen şey aslında zenginlerin keyfi için insan eti ziyafetinden başka bir şey değildir; sözde Çin aslında hiçbir şey, yalnızca insan eti ziyafetinin hazırlandığı bir mutfaktır."*[184] Lu Xun çoğu eserinde, Çin'deki feodal sisteme karşı görüşleriyle çeşitli sosyal eleştiriler yapmıştır.

Günlüğün on üçüncü bölümü şu çarpıcı cümlelerle son bulur; *"Belki de hala insan eti yememiş çocuklar vardır, değil mi? Kurtarın o çocukları..."* (s.12) Öykü karakteri, toplumun yetişkinler arasında asla değişemeyeceğini düşündüğünden, gelecek neslin değişip gelişebileceğine dair umut dolu cümlelerle günlüğünü noktalar. Yeni kuşağın eğitilebileceğini, geleneksel kültürün etkisi altında kalmadan, insan eti yemekten kurtarılabileceğini ümit eder. Geleneğin getirdiği baskıcı unsurların, insanların yaşanan olaylar karşısındaki ilgisizliğinin düzeltilebilmesinin tek yolunun yeni gelen neslin değişmesi olduğunu ifade eder.

Deli karakteri incelendiğinde, psikolojik temalar metnin bilinçdışında kendisini gösterir. Psikoloji için gizli bir tarih demek mümkündür, çünkü o gizli tarih bir kez açıldığında, kişinin bilinçdışında bastırdıklarının ve düşüncelerinin gizemini keşfetmek mümkün olur. Bu nedenle, psikanalitik bir analiz ışığında, deli karakterinin duyguları anlamlandırılmaya çalışılırken, yazarın, içinde bulunduğu toplumun ortak bilincinden

184 Yang, s. 72.

etkilendiği rahatlıkla söylenebilir. Jiang da, Lu Xun'ün eserlerinin çoğunlukla hastalıklı toplumdaki talihsiz insanlardan ilham alarak yazdığını söylediğini belirtmiştir.[185]

Bu bağlamda Bir Delinin Günlüğü Çin edebiyatı için önemli ve sarsıcı bir metindir. Karakterin deliliğine bazı yorumlar getirilebilir; geri kalmış bir toplumda yaşamanın getirdiği hayal kırıklığı, onun toplumla özdeşleşmesinin önüne geçmiş ve bireysel hareket etmek durumunda kalmış ve tüm bunlar deliliğe sürüklenişine ön ayak olmuştur.

İkinci bir yorum olarak, öykünün insanları etkilemek için yazıldığı düşünülürse deli karakteriyle bir ironi yapıldığı görülecektir. Bu durum Çin toplumunun rehavetini okuyucuya göstermektedir. Aklı başında insanlar gerçeklerle temasta olduklarına ikna olmuş olsalar bile gerçeği göremeyebilirler. Sadece deli, feodal sistemin dejeneratif doğasını anlayabilmektedir. Tüm bunlara ek olarak, Lu Xun, feodalist sistemi deli bir insanın bakış açısından eleştirir çünkü yazar kendi fikirlerine deli aracılığıyla hayat vererek olası sonuçları en aza indirir. Bu aynı zamanda okuyucunun ön yargısını da bir şekilde engeller.

Deli karakterinin ağabeyi günlüğü anlatıcıya verirken, kardeşinin iyileştiğini ve çalışmak için oradan ayrıldığını söyler. Bu durum analiz edildiğinde, esasında gerçeği görebilen deli karakterinin, ağabeyi nezdinde iyileşmiş görülmesi onlardan birine dönüştüğünün kanıtı olabilir. Zira günlüğün son bölümünde de gelecek nesle yapılan umut dolu bir çağrı söz konusudur. Burada akıl sağlığı algısının Lu Xun tarafından tersine çevrildiği düşünülebilir. Bu nedenle denilebilir ki, ağabeyi tarafından iyileşmiş görülen karakter, feodal düzene uyum sağlamış olduğundan öykü karakterinin mantığınca deli olarak düşünülebilir. Ancak günlüğü yazdığı sırada feodal düzenin getirdiği olumsuzlukları gördüğünden ve olayları kavrayabilmesinden dolayı aklı başında olduğu söylenebilir.[186]

Öykünün isminin analizi de okuyucuya sembolik anlamı çözebilmek için ipuçları vermektedir. Çincede "Kuangren" (Kuángrén 狂人) ve "Fengren" (Fēngrén 疯人) ifadelerinin kelime anlamları "deli" dir. Ancak iki kelime arasında farklar

185 Chéngdé, s. 73.
186 https://coursewikis.fas.harvard.edu/aiu18/A_Madman%27s_Diary (Son Erişim Tarihi: 29.10.2019)

bulunmaktadır. Lu Xun bu durumu eski bir makalesinde ele alarak, "kuang" ifadesinin çok yönlü olduğunu belirtir. Öyle ki bu ifade, aynı zamanda tembel bir topluma karşı kendilerini aşağılama pahasına karşı çıkan ve eylemleri halkın anlayışını aşan yetenekli bireyleri de karakterize eder. Etimolojik olarak kuang sözcüğü, zamanla "deli", "kendinden geçmiş" ve "çılgınca serbest bırakılan bir kişi" gibi zengin anlamlar kazanmıştır. Buna karşılık "feng" ifadesi ise gerçek anlmada nevrotik bir delilik anlamına gelen patolojik bir kelimedir. Lu Xun'ün "Bir Delinin Günlüğü" öyküsünde, bu anlamsal fark tamamen keşfedilmiştir. Deli karakteri kendisine fengzi (deli) damgası vurulduğunun farkındadır ancak günlüğün ismini "Kuangren Riji" olarak belirlemiştir. Bu durumda deli karakterinin, kelimenin gerçek anlamıyla kullanılan "deli" olmadığı sonucuna varılabilir. Zira kuang ifadesi, bilinç düzeyinde dışlanmış veya yok edilmiş olanın geri dönüşünü belirtir. Yalnızca belirli sınırlara meydan okuyan bilinçli özneye yöneldiği için değil, aynı zamanda öznenin kendisini tüm tecrübe sınırlarına götürdüğü için ilerici bir söylemi temsil etmektedir. Kuang kısaca ilkelliğe veya iç güdüselliğe dönüş için kullanılan bir mecazdır. Bir dereceye kadar, bastırılması ve ötekileştirilmesi gereken şeyi mantıksızca içten içe deneyimlemektir.[187]

Lu Xun'e göre Çin halkının en büyük problemi "ilgisiz"[188] olmalarıdır. İlgisizliği bir hastalık olarak gören Lu Xun, bunun temelinde baskıcı feodal düzenin ve geleneksel Konfuçyüs düşüncesinin yattığını savunur.[189] Zulüm kompleksini gösteren diğer deliller arasında göze çarpan işaretlerden biri, bu kişilerin kelimelerin bağlamsal olarak gerçekten ne anlama geldiklerini ayırt edememeleridir.[190] Zulüm kompleksine sahip deli karakteri, bozulmuş ruhsal sağlığına rağmen karanlık gerçeği açıkça anlar ve kuvvetli diliyle eleştirir. Bu noktada Lu Xun'ün devrim yanlısı düşünceleri öyküye yansımaktadır. Yaşamı boyunca emperyalizm ve feodalizm ile mücadele eden Lu Xun, dönemin getirdiği siyasal ve toplumsal sıkıntıları; ülkenin içinde bulunduğu karmaşık

---

187 Xiaobing Tang, "Lu Xun's "Diary of a Madman" and a Chinese Modernism (Lu Xun'ün Bir Delinin Günlüğü ve Çin Modernizmi)", Vol. 107 No. 5, Ekim 1992, s. 1226.

188 Çincesi "Mámù 麻木" olan bu ifade, Lu Xun tarafından Çığlık öykü derlemesinde yer alan Bir Delinin Günlüğü adlı öykünün önsözünde kullanılır. Türkçe karşılığı paralizi yani inme, felçtir. Fakat buradaki kullanımına bakıldığında daha çok zihinsel bir problem olarak kullanıldığını anlıyoruz. Ülke insanlarının uyuştuğunu, yaşanan olaylara ilgisiz kaldığını belirtmek üzere bu kelimenin seçildiği anlaşılabilir.

189 Pablo Sze-pang Tsoi, *Paralysis and Paranoia: Comparing Lu Xun and Joyce: Two Contrasted Modes of Modernism (Paralizi ve Paranoya: Lu Xun ve Joyce 'un Karşılaştırılması: İki Karşıt Modernist Biçimi),* Baptist University Press, Hong Kong 2011, s. 3.

190 Tsoi, s. 6.

durumu, deli karakteri üzerinden okuyucuya göstermiştir. Deli karakterinin günlüğe yazdığı satırlar, insanları uyanmaları için teşvik ederken aynı zamanda geleneksel düşüncenin yok olması ve yeni Çin'in güçlenmesi gerektiğini vurgular.

2.5. Lu Xun'ün Kişiliğine Psikanalitik Bir Yaklaşım

Birinci bölümde de detaylıca açıklandığı üzere çocuk oyunu, gündüz düşleri ve sanat eseri arasındaki ortak nokta hayal kurma eylemidir. Freud, sanatçıları nevrozlu olarak addeder ve bilinçdışında bastırdıklarının onların yaratım sürecine etki ettiğini savunur. Sanat eserine bu açıdan yaklaşılacak olursa, eserde gündüz düşlerinin yanı sıra yazarın bilinçdışının ve bastırılmış arzularının ve/veya korkularının büyük bir öneme sahip olduğu görülebilir. Freud'a göre hayal kurma ve sanatçı arasında da yakın bir ilişki söz konusudur. Böylece yaratma eylemi aslında sanatçının bilinçdışı ile ilgilidir. Sanatçıya ait fikirler, bilinçdışında bastırdığı pek çok şey bir şekilde kılık değiştirerek yazdığı eserde karşımıza çıkar. Dolayısıyla yazarın bilinçdışında saklı kalan düşünceleri bir şekilde eserde açığa çıkacaksa, bu eser onun bilinçdışını gösteren, isteklerini, arzularını hatta korkularını yansıttığı bir belge niteliği de taşıyacaktır. Psikanaliz edebi eserdeki karakterleri çözümlemeye çalışırken aynı zamanda yazarın bilinçdışını inceleyebilmemize de olanak sağlar. Nitekim birinci bölümde örnek verdiğimiz üzere Sigmund Freud tarafından yazılan "Dostoyevski ve Baba Katilliği" adlı yazısında Dostoyevski'nin hayatı hakkında pek çok bilgiye ulaşılır. Bu bilgileri yazdığı eserlerde de görmek mümkündür. Sara hastalığı, babasının ölümünü arzulaması konularında Freud aydınlatıcı bilgiler ortaya koymuştur.[191]

Lu Xun, Dört Mayıs Hareketi'nden bu yana Çin modern edebiyatında oynadığı önemli rolle birlikte, Çin'in feodal yapı nedeniyle geri kalmışlığına ilişkin ülke çapında kültürel bir farkındalık yaratmayı başarmıştır. Çin'i 19. ve 20. yüzyılın başlarında hem Batı'dan hem de Japonya'dan gelen sömürge güçlerine karşı korumak ve Çinlilerin fiziksel hastalıklarına çözüm bulabilmek için tıp eğitimi almaya karar vermiştir. Ancak daha sonra, insanların vücutlarını iyileştirmenin, ruhları değişmeden kaldığı takdirde ülkeyi kurtarmaya yardımcı olamayacağının farkına vararak edebiyata yönelmiştir.[192] Bununla

[191] Moran, s. 152-153.
[192] Tsoi, s. 6.

ilgili olarak Lu Xun, Çığlık isimli öykü derlemesinin önsözünde şu satırları yazmıştır; *"Artık tıp biliminin ezici önemine inanmıyorum. İlk görev insanların ruhlarını değiştirmekti ve o zaman karar verdiğim edebiyat ve sanat bu amaç için en iyi yoldu."*[193]

Bu sözlerinden Lu Xun'ün toplumsal olayları çok önemsediği ve insanlara yardım etme isteğinin ne kadar güçlü olduğu görülmektedir. Onun öncelik verdiği şey fiziksel değil, ruhsal değişimdir. Uykuda olan Çin ulusunu uyandırabilmenin en iyi yolu, ortaya ulusun anlayabileceği, çarpıcı gerçekleri görebileceği eserler ortaya koymaktır.

Lu Xun'ü küçüklüğünde etkileyen olaylardan biri de büyükbabasının hapse atılmasıdır. Bu olay sonrasında Lu Xun'ün babası hastalanmış ve tedavi için tonla para harcamaları gerekmiştir. Takas karşılığı babasına ilaç alan Lu Xun için hayat giderek zorlaşmaktadır. Maddi olarak eski güçleri artık yoktur. Ailenin en büyük oğlu olarak, Lu Xun'ün konumu ve sorumluluğu açıktır. Dedesinin ve babasının yokluğu, ona küçük yaşlarda hayatı kavrama becerisi katmış, feodal toplumun zorluklarıyla mücadeleye zorlamıştır. Bu da Lu Xun'ün çocukluk döneminde ağır fiziksel ve zihinsel travmasını eserlerine yansıtmasına sebep olmuştur. Nitekim doğduğu günlerden itibaren feodalizm ve emperyalizm mücadelesini görerek yaşayan Lu Xun, ülkesinin durumuyla kendini özdeşleştirerek bu doğrultuda eserler vermiştir.

Lu Xun 'ün babası bir keresinde ona *"Bir kişinin zorbalık yapması gerekirse sert bir şekilde bunu gerçekleştirmelidir, ama başkalarına sebepsiz yere zorbalık edecekse buna hiç kalkışmamalıdır"* demiştir.[194] Lu Xun, babasının sözlerinden etkilenerek, edebi tarzını sert ve eleştirel bir dil kullanarak göstermiştir. Lu Xun, ailesinin karşılaştığı zorluk anlarında en büyük oğul olarak gereken mücadeleyi vermiş adeta gizli bir kahramanlık kompleksiyle kurtarıcı rolünü üstlenmiştir. Ancak babasını on üç yaşında kaybetmesi onun kurtarıcı kimliğine aldığı bir darbe olmuştur. Bu noktadan sonra bu kahramanca kurtarma içgüdüsünü bastırmak zorunda kalmıştır. Bilinçdışında bastırılan bu durum, babasının yerine toplumu koymasıyla tekrar bilinç düzeyine çıkmaya başlayacaktır. Gerçekte serbest bırakılamayan bu tür duygular Freudyen psikanalizde

---

193 Lu Xun, *The Real Story of Ah-Q and Other Tales of China: The Complete Fiction of Lu Xun, (Ah Q'nun Gerçek Hikayesi ve Çin'den Hikayeler: Lu Xun'ün Tüm Kurguları)* (trans. Julia Lovell), Penguin Classics, London 2009, s.17.

194 Zhèngyù, s. 60.

ancak rüyalarda ya da gündüz düşlerinde kendisini göstermeye meyillidir. En büyük oğul olarak Lu Xun'e düşen pek çok sorumluluk ve kahramanlık kompleksi bastırılmış ve bu bastırılma sonucunda hayaller meydana gelmiştir. [195]

Bilinçdışında bastırılan duygular Freudyen psikanalizin sanatçıya bakış açısına göre sanat eseri olarak ortaya çıkacaktır. Lu Xun'ün şu satırları bunu destekler niteliktedir; *"Gençken benim de pek çok hayalim vardı. Çoğunu sonraları unuttum. Ancak buna üzülmüyorum, çünkü geçmişi anımsamak mutluluk verebileceği gibi bazen yalnızlık duygusu da verebilir. Hem geçmiş günlerin bu yalnızlığına ruhen yapışıp kalmanın ne anlamı var? Oysa benim sorunum tamamen unutamamak. İşte bu öykülerde, unutmayı bir türlü başaramadığım bu anılardan çıktı."*[196]

Bu bilgiler ışığında, Lu Xun'ün seçmiş olduğumuz eserinin onun bilinçdışı yansımalarını çözümleyebilmemiz için oldukça elverişli olduğu görülebilir. Bir Delinin Günlüğü aslında Lu Xun'ün içine doğduğu karanlık ve gerici Çin'e bir eleştiri niteliğindedir. Bu eser, feodal sisteme ve feodal etiğe büyük bir başkaldırı niteliğinde olup, yeni bir edebi anlayış yaratmıştır.[197]

---

195 Zhèngyù, s. 60.
196 Wang, s. 23.
197 Chéngdé s. 71.

3.BÖLÜM

YU DAFU ve BATIŞ ADLI ÖYKÜSÜ ÜZERİNDEN PSİKANALİTİK BİR İNCELEME

3.1. Yu Dafu

Gerçek adı Yùwén olan, Yu Dafu, 7 Aralık 1896'da ekonomik durumu çok da iyi olmayan bir ailede dünyaya gelmiştir. Üç yaşında babasını kaybeden Yu Dafu'nun annesi ise uzakta çalışmaktadır. Babasını kaybetmesi ve annesinin uzakta oluşuyla birlikte yalnız bir çocukluk geçiren Yu Dafu, zor hayat koşulları ile küçük yaşlarında tanışmıştır.

Yu Dafu, Çin edebiyat tarihinde, güçlü lirizmi, açık sözlülüğü, cesurca kendini ifade edişi ve duygusal tarzıyla kendine özgü bir yazı stiline sahiptir. Kendine has tarzının oluşumunda kitap okuma sevdasının önemi büyüktür. Nitekim, bu durum şu sözlerinden anlaşılmaktadır; *Üniversitedeyken, Rus, Alman, Japon, ve Fransız edebiyatlarından yaklaşık bin roman okudum. Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'ne girdim fakat hala kitap okumaya bağımlıydım. Şimdi bile, yemek ve çalışmak dışında en çok roman okumak için oturuyorum.*"[198]

Yu Dafu'nun romanları, "edebi eser yazarın otobiyografisidir" iddiasıyla literatüre bakış açısını yansıtan güçlü bir ego ifadesi ve öz-farkındalık içermektedir. Eserlerinde her zaman kendi gölgesini ya da hayatından önemli kesitleri kurguladığı karakterlerin hayatlarına gizlemiştir. Çin edebiyatına en büyük etkisi Batış adlı öyküsü ile olmuştur.

---

198 Ni Wei, "An Analysis of Autobiographical Narrative in Novels of Yu Dafu (Yu Dafu'nun Romanlarında Otobiyografik Anlatımın Analizi)", *Tokiwa daigaku keiei gakubu kiyō*, Vol. 3, Sayı 1, Eylül 2015, s. 70

Bununla birlikte başlıca eserleri arasında; Antik Başkentte Sonbahar (Gùdōu de Qiū 故都的秋), Bahar Yorgunluğu (Chūnfēng Chénzuì de Wǎnshàng春风沉醉的晚上), Geçmiş Zamanlar (Guòqù 过去) sayılabilir.[199] Yu Dafu'nun duygularının ve düşüncelerinin değişimi, hayatında yaşadığı zorluklar eserlerinde açıkca görülmektedir.[200]

1913 yılında Yu Dafu ağabeyiyle birlikte Japonya'ya okumak için gitmiştir. 1914 yılında ise Yu Dafu Japonya'da eğitimine devam ederken ağabeyi Çin'e dönmüştür. Japonya'da okuduğu süre boyunca kendisini Japonlardan soyutlamış ve onları Çin'in düşmanı olarak görmüştür. Özellikle Çin-Japon savaşının yıkıcı etkileriyle birlikte Japonya, Çin için büyük tehdit oluşturmuştu. Vatansever bir entelektüel olan Yu Dafu, bu ulusal sorunla kendini özdeşleştirmiş ve içinde bulunduğu ruhsal boşlukla birlikte sorumluluk yüklenmiştir. Ağabeyi Çin'e döndükten sonra aralarında pek çok sorun çıkmış ve yaşadıkları maddi problemler yüzünden 1922 yılında Yu Dafu da Çin'e geri dönmek durumunda kalmıştır. Ancak Çin'in o dönemde emperyalist güçlerle mücadele içinde olması sonucu ortaya çıkan karışıklık hali, toplumsal ve siyasal durumu büyük bir hayal kırıklığına uğramasına sebep olmuştur.[201] Depresyona meyilli kişiliği ile toplumun bu halinden dolayı duyduğu utanç Batış adlı eserinde kendini göstermektedir.

3.2. Batış

Yu Dafu, 4 Mayıs Hareketi döneminin en önemli ve üretken yazarlarından biriydi, o da Lu Xun gibi dönemin siyasi arka planından etkilenmiş ve bunu eserlerine yansıtmıştır. Yu Dafu'nun en bilinen öyküsü "Batış" 4 Mayıs edebiyatı ile şekillenen romantizm akımının temsilcisi olarak görülmektedir.[202] Ekim 1921'de kitaba adını veren Batış öyküsüyle beraber on bir öyküden oluşan derleme yayımlanmıştır. Öykü

---

199 https://baike.baidu.com/item/%E9%83%81%E8%BE%BE%E5%A4%AB/285937 (Son Erişim Tarihi: 9.11.2019)

200 Ni Wei, "An Analysis of Autobiographical Narrative in Novels of Yu Dafu (Yu Dafu'nun Romanlarında Otobiyografik Anlatımın Analizi)", *Tokiwa daigaku keiei gakubu kiyō*, Vol. 3, Sayı 1, Eylül 2015, s. 70-71.

201 Ni, s.71.

202 Kirk A. Denton, "The Distant Shore: Nationalism in Yu Dafu "Sinking" (Uzak Kıyı: Yu Dafu'nun "Batış" Öyküsünde Milliyetçilik)", *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews* Vol. 14, 1992, s. 107.

yayımlandıktan sonra Guō Mòruò [203] "Yu Dafu Üzerine" adlı eserinde Batış için şu satırları yazmıştır; *"Çin'in solmuş toplumunda, o zamanlar sayısız gencin kalbini uyandıran bir bahar esintisi gibi görünmüştü."*[204]

Yu Dafu'nun Batış öyküsü, temelde Japonya'da okuyan Çinli bir gencin hikayesini konu alır. Çin vatandaşı olduğu için kendisini Japonlardan soyutlayarak milliyetçi duygularla hareket eden isimsiz karakter, bu yabancısı olduğu ülkeye düşmanlık besler. Aslında insanların ilgisine muhtaç olmasına rağmen yalnızlığa yönelir ve kendisini istemeden Çinli arkadaşlarından bile ayırır. Tatmin edemediği yalnızlık duygusu yüzünden cinsel sıkıntılar yaşamaya başlar ve bu tür duygularını bastırır. Ancak ne kadar bastırsa da gün yüzüne çıkmaya başlayan bu dürtüleri mastürbasyona yönelerek geçiştirmeye çalışır. Güçlü ahlaki duyguları yüzünden kendini suçlayarak melankolisini destekler ve gittikçe içine kapanık biri haline dönüşür. Daha önceki eğitimi etik ve ahlaki saflık duygusu barındırmasına rağmen, cinsel cazibelere direnmek için çok zayıftır. Erotik arzulara ve günahkâr röntgenciliğe karşı sürekli olarak kaybettiği bir savaşın içine sürüklenir. Bir sabah kırsal kesimde bir yol boyunca yürürken, yanlışlıkla çalılıkların arkasında sevişen bir Japon erkek ve kadın arasındaki konuşmaya kulak misafiri olur. O andan sonra kendini bilmediği bir yerde, daha sonra genelev olduğunu anladığı bir mekanda bulur, fakat genelevde olduğu direkt olarak okuyucuya sunulmaz. Burada geçirdiği geceden sonra utanç ve günahkarlık duygusu nedeniyle kendini serin sulara bırakarak hayatına son verir.

Çin toplumunun o dönemki geleneksel ve baskıcı sisteminden dolayı insanlar, duygularını ve düşüncelerini bastırmak zorunda kalmışlardır. Yu Dafu'nun yaşamından izler taşıyan bu öyküsünde karakter her ne kadar cinsel arzularını bastırarak yaşamaya çalışsa da, sonunda cinsel fantezilerine ve mastürbasyona karşı olan arzularına boyun eğer. Konfuçyüs düşüncesi ile özdeşleştirilen muhafazakar geleneksel düşünce ve bireysel düşünceleri arasında bir çatışma yaşar. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanılarak

---

[203] Guō Mòruò 郭沫若 (1892-1978), Kendi dönemindeki en üretken yazarlarından olan Guō; şiir, oyun ve roman yazmanın yanı sıra Çin tarihi, arkeolojisi ve kültürü hakkında çok sayıda deneme yazmıştır. Ayrıca Goethe ve Walt Whitman gibi Batılı yazarların eserlerini Çinceye çevirmiştir. Gençliğinden beri Çin Komünist Partisi'nin devrimci idealleri onun ilgisini çekmiş, 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından Çin'in ana yazarlarından biri olarak ilan edilmiştir.

[204] Xiè Jìng, 谢静, "Lùn Yù Dáfū "Chénlún" de Bìngtài Miáoxiě 论郁达夫《沉沦》的病态描写 (Yu Dafu'nun Batış Öyküsünün Patolojik Tanımı)", Huáběi diànlì dàxué xuébào, No.2, 1999, s. 69.

yazılmış bu öyküde yurtseverlik ile kendini gösteren narsisizm, zaman zaman paranoya, hipokondri [205] ve cinsel sıkıntılar en göze çarpan temalardır. Sahip olduğu bu özelliklerin tümü, Çin'in o dönemdeki durumuyla ilişkilendirilebilir. Yurtseverliğin büyük coşkusu, yaşanan hayal kırıklıkları ile kendini gösterir. Çin'i, muhafazakâr ve geleneksel düşünceden kurtarmaya çalışan, yüzünü batıya dönen ve yenilik isteyen aydınlar, eski öğretilerin yerine yeni düşünce ve yaşam biçimleri ile sağaltılması gerektiğini savunmuşlardır.

Öykünün yayımlanması pek çok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Eleştirmenler farklı görüşlere sahiptir; kimisi "Batış"ın tam bir feodal karşıtı mücadele ruhu gösterdiğine, zamanın karakteristik ruhuna hitap ettiğine ve pozitif ideolojik anlama sahip olduğuna inanıyorlardı. Olumsuz tutuma sahip olanlar, eserde "cinselliğin açıkça ifade edilmesini" hoş karşılamamıştı. [206] Aslında psikanalitik olarak incelendiğinde karakterin ve yazarın ruhsal durumunun, dönemin siyasi ve toplumsal arka planından etkilendiği net biçimde görülmektedir. Çalışmamızın ikinci bölümünde ele aldığımız 4 Mayıs Yeni Kültür Hareketi'nin etkisi öyküde açıkça kendini belli etmektedir. Karakterin depresyonu, yalnızlığı aslında bir "dönem hastalığı" olarak değerlendirilebilir. [207] Feodal düzenden kurtulmak isteyen pek çok insan özgürce yaşamanın hayalini kurmuştur. Fakat 4 Mayıs Hareketi'nin istenen sonucu verememesinden dolayı, feodal güçlerle mücadelenin yolu tıkanmış ve ülkeye umutsuzluk hakim olmuştur. Böylece depresyon dönemin hastalığı haline gelmiştir. Batış öyküsü de Japonya'da okuyan Çinli öğrenciler için tipik bir "dönem hastalığı" vakasıdır. Yu Dafu, depresyon gibi çeşitli ruhsal hastalıkların o dönemin ve sosyal sistemin olumsuz bir getirisi olduğunu düşünmektedir.[208]

Anti-emperyalist ve yurtsever karakter, anavatanının refahını isteyen, özgürlüğü seven, duygusal bir kişiliğe sahip ve Freudyen yaklaşımla analiz edeceğimiz birtakım komplekslere sahiptir. Lu Xun'ün önderlik ettiği "bireycilik" anlayışı ile geleneksel

---

205 Hipokondri, hastalık sanısı veya melankoli anlamlarına gelmektedir.
206 Jing, s. 69.
207 Jing, s. 69.
208 Jing, s. 69.

toplumun dönemin insanları üzerindeki etkisi bu öyküde ciddi biçimde işlenmiştir. Bu da bizi Freud'un kişilik yapısı üzerine oluşturduğu teorilerine yaklaştırmaktadır.[209]

3.3. Eserin Psikanalitik İncelemesi

Öykü, ilk satırlardan itibaren karakterin yalnızlığı üzerine kurulmuştur; *"Son zamanlarda acınası halde yalnız hissediyordu. Duygusal olarak erken olgunlaşmış olması onu akranlarıyla sonu gelmez anlaşmazlıklara itmiş ve kendini onlardan ayıran o duvar kaçınılmaz olarak giderek kalınlaşmıştı*." [210] Bu satırlarda karakterin bilinçdışında deneyimlediği oidipus kompleksinin izlerine rastlanmaktadır. Zira öykünün yazarı ile ilişkilendirebileceğimiz karakter babasını küçük yaşta kaybetmiş, dışarda çalışan annesinin sevgi ve ilgisinden mahrum kalmıştır. Bu durum, onun bilinçdışı süreçlerini etkileyerek id, ego, süperego gelişiminde erken bir olgunlaşma ile neticelenmiş, erken olgulaşan birey diğerleri ile bağ kurmakta zorlanan bir kişiliğe bürünmüştür. Bu kişilik ister istemez kendisini diğerlerinden soyutlayarak, yalnızlığın kucağında kalın duvarların arkasına saklanmıştır.

"Gökyüzü bulutsuz bir mavi lekeydi, ebedi ve ezeli parlak güneş hala olağan rotasında günlük turunu atıyordu. Güneyden gelen nektar kokulu hafif bir esinti yüzünü yaladı. Bir Wordsworth cep baskısıyla yarı olgunlaşmış pirinç tarlarının ortasında ya da kırsalın dolambaçlı yollarında gezinirken görüldü." (s.1) Satırları gerek yazarın gerekse öykü karakterinin yalnızlığına aradığı çareyi nerede bulduğunu da okuyucuya vermektedir. Çocukluk çağlarından itibaren akranlarından dahi yabancılaşmış olan karakter, kişilik oluşumunun en önemli evrelerinden biri olan ergenliğini yabancı bir kültürde, Japonya'da yaşamıştır. Böylece zaten mevcut olan yalnızlık hissi giderek derinleşmiş ve çevresine ördüğü duvarlar da kalınlaşmıştır. Bilinçdışında yaşadığı yalnızlığın getirdiği acılar karşısında teselli bulmak için doğaya ve batı edebiyatına sığınmıştır. Öykünün başlarında bu durumdan keyif alsa da yaşadığı yalnızlıkla karışık

---

209 Táng Jūnguó, 唐君国, "Cóng "Chénlún" Kàn Yù Dáfū Zǎoqí Chuàngzuò Yǔ Fú Shì Jīngshén Fēnxī Xué de Rì Jùhé 从《沉沦》看郁达夫早期创作与弗氏精神分析学的日苣合 (Yu Dafu'nun İlk Eserleri ve "Batış"ın Perspektifinden Freudyen Psikanaliz Üzerine)", *Chóngqìng jiàoyù xuéyuàn xuébào*, Vol.13, No.2, 2000, s. 63

210 Yù Dáfū 郁达夫, *Chénlún 沉沦 (Batış),* Hǎinán chūbǎn shè, Beijing 2017, s. 1. İncelediğimiz eserden yaptığımız alıntılar için dipnot yerine, metinde parantez içinde yalnızca eserin sayfa numaraları kullanılacaktır.

huzur hissini şu satırlarda kendini göstermektedir; *"kendini, sevecen bir annenin kucağında uyuyormuş gibi, bir rüyada Şeftali Çiçeği Ülkesi 'ne*[211] *taşınıyormuş gibi, ya da Güney Avrupa kıyılarında bir öğle şekerlemesi için başını sevgilisinin dizlerine yaslamış gibi hissediyordu."*(s.2) Burada karakterin "*sevecen bir annenin kucağında uyuyormuş gibi"* hissetmesi öykünün yazarı ile özdeşleştirilebilir. Yu Dafu'nun annesine duyduğu özlemin ve şefkat ihtiyacının bir dışavurumu niteliğindedir. Yu Dafu'nun otobiyografisinde bahsettiği üzere annesinin uzakta çalışması ve iki ağabeyinin uzakta okuyor oluşu onun giderek yalnız hissetmesine yol açmıştır.[212] Bununla birlikte çoğu zaman evde olmayan annesinden yeterli ilgi göremeyişi ve buna duyduğu özlemi bilinçdışının bir yansıması olarak okunan satırlarda belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır.

Karakter sık sık doğada vakit geçirmekten hoşlanır; "*etrafına bakarken, her bir ağacın ve bitkinin ona gülümsediğini hissetti. Bakışlarını masmavi gökyüzüne çevirip, Doğa'nın; zamandan ırak, ezeli Doğa Ana'nın kendisini selamladığını hissetti."*(s.2) Doğa'nın temiz ve kirlenmemiş görüntüsü, Japonya'dayken hissettiği yenilik duygusu, uzun zamandır kapalı olan kalbinin içinde özgürlük hissini uyandırır. Doğaya, edebiyata ve sanata değer verir ve onları gerçeklikten kaçış olarak görür. Zira ergenliğini Japonya'da geçiren karakter Freud'un kişilik oluşumu kuramına göre bir çatışma içinde olduğundan, doğa sığınacağı ve güveneceği tek yerdir.

"Burası senin sığınağın o halde. Tüm o kültürsüzler seni kıskandığında, sana güldüklerinde ve sana aptal muamelesi yaptıklarında sadece doğa, sadece bu sonsuz parlak güneş ve masmavi gökyüzü; bu sona kalmış yaz esintisi, bu taze güz havası hala senin arkadaşın, annen, sevgilin olarak kalacak. Bu sayede, daha fazla o sığ ve küstah dünyaya katılma ihtiyacın olmayacak. Hayatının geri kalanını bu basit kırsalda, Doğa'nın bağrında harcayabilirsin." (s.2) Karakterin okuduğumuz bu şiirsel iç monoloğundan hareketle, bu zamana dek yaşamış olduğu ülkesi Çin'in karanlık dönemlerinden bir nevi uzaklaşmış olmanın verdiği huzuru hissettiğini söylemek

---

211 Táohuā Yuán 桃花源记 ve Táo Yuānmíng 陶渊明 tarafından Jin Hanedanlığı döneminde yazılmış olan Şeftali Çiçeği Ülkesi ütopik bir öyküdür. Burada insanların sadece tarımla uğraştığı, eşit haklara sahip olduğu ve yalnızca şeftali ağaçları arasında huzur içinde yaşadığı bir ülke tasvir edilir.

212 Eva Yin-i Chen, "Shame and Narcissistic Self in Yu Da-fu's Sinking (Yu Dafu'nun Batış Öyküsü'nde Utanç ve Narsistik Benlik)", *Canadian Review of Comparative Literature*, Vol.30, No.3-4, 2003, s. 576.

mümkündür. Yozlaşmış bir toplumdan kaçıp, doğa ananın huzurlu kollarına kendini bıraktığında gerçeklikten kaçmış gibi görünse de, bilinçdışında bastırdığı reddedilme korkusu ile karanlık topluma karşı bir mücadele girişimi de söz konusudur. Bu satırlardan anlaşıldığı üzere yaşadığı fiziksel ve ruhsal yalnızlık giderek derinleşmekle birlikte bastırılan kişiliğinin özgürlük haykırışları da duyulur.[213] Yaşadığı dünyanın gerçekleriyle yüzleşmeye başlamasından, ülkesinin durumunun güçsüz ve aciz olmasından dolayı doğa'yı temiz, el değmemiş, kirlenmemiş bir tapınak olarak görmektedir.

Bu satırlarda aynı zamanda narsisizimin izlerine de rastlanmaktadır. Karakter kendisini doğayla özdeşleştirmiş ve geri kalan toplumun diğer kesimini sığ ve küstah olmakla itham etmiştir. Toplumun diğer kesimi için kullandığı kültürsüzler tabiri de bu durumu destekler niteliktedir. Kendi benliğini diğer insanlardan soyutlaması ve temiz doğa imgesiyle birleştirmesi, karakterin içinde saklı kalan sevgi enerjisini kendine yüklediği söylenebilir.

Fakat ne doğa ne de edebiyat onun yalnızlığına çare olabilmiştir; *"Karamsarlığı zamanla kötüleşiyor ve derinleşiyordu."* (s.6.) Yalnızlığa çekilmesiyle birlikte artan kaygısı ve paranoyası burada açıkça görülmektedir. Ne Wordsworth'ün romantik şiirleri ne de bir kaçış olarak gördüğü tenha manzaralar, onun depresif ruh halini iyileştirmeye yetmemektedir. Karakterin ve Yu Dafu'nun yalnız hissetmesinin en temel sebeplerinden biri daha önce bahsedildiği üzere anne sevgisi göremeyişidir. Zira en önemli Freud kavramlarından olan "özdeşim", bireyin bebekliğinden itibaren şekillenen bir süreçtir. Yu Dafu'nun erken yaşlarda babasını yani hemcinsini kaybetmesi üzerine sağlıklı bir özdeşim yaşayamamış olduğu açıktır.

Sevgisizlikle birlikte kendini belli etmeye başlayan narsist eğilimler ilk kez şu satırlar ile netleşir; *"Bulutlara dalıp mavi gökyüzüne bakarken kendisini gururla dünyadan koparmış bir bilge ya da keşişmiş gibi hissediyordu. Bazen, dağda bir köylüye rastladığında, kendini Zerdüşt olarak hayal eder ve köylünün yanında Zerdüşt'ün sözlerini tekrar ederdi. Megalomanisi, hipokondrisine orantılı olarak, her gün daha da şiddetlendi." (s.6)* Megalomani (kendini üstün görme) ve hipokondri (melankoli)

[213] Jing, s. 70.

özellikle narsist kişilik bozukluğuna sahip kişilerde sıklıkla görülmektedir. Çalışmamızın birinci bölümünde incelemeye çalıştığımız üzere narsisizm, kişinin kendi bedenine karşı yoğun sevgisi olarak ifade edilir. Burada da narsistik libidonun bir eseri görülmektedir. Narsistik libido bireyin sevgi nesnesi olarak kendisini seçmesi durumudur. Yukarıdaki satırlarda bahsi geçen Zerdüşt, Zerdüştlük adında bilgelik dinini kuran kişidir. Zerdüştlüğün M.Ö. 6. yüzyılda formunu tamamlamış en eski tek tanrılı dinlerden olduğu sanılır. Kendisini bir keşiş, bilge olarak hissetmesi başka bir nesneye yapması gereken libidinal enerjiyi kendi bedenine yaptığını, böylece kendisini diğer bireylerden üstün gördüğünü gözlemliyoruz. Freudyen psikanaliz çerçevesinde karakterde gözlemlediğimiz bu narsistik libido, daha önce bahsedildiği üzere libido enerjisinin, bir nesne ya da kişiye yapılan aktarımı sonucunda hayal kırıklığına uğraması ve yapılan enerji yatırımının (sevginin) tekrar bireyin kendisinde toplanması durumudur. Burada Yu Dafu'nun nispeten annesiz büyümüş olmasıyla, kendisine sevgi nesnesi olarak seçtiği ilk kişinin annesi olması durumunun hayal kırıklığıyla sonuçlanması ve böylece annesine yatırdığı bu libidinal enerjinin tekrar Yu Dafu'nun kendisinde toplandığını söyleyebiliriz.

İnceleyeceğimiz iç monologda ise karakterin sahip olduğu narsist düşünceyi net biçimde görmekteyiz; *"Ne bilgi ne de şöhret istiyorum. Tek istediğim beni anlayabilen ve rahatlatabilen, kendi sevgisini doğuran sempatik, tutku dolu bir yürek! "İstediğim şey aşk. "Acılarımı anlayan güzel bir kadın olsaydı, onun için ölmeye razı olurdum. "Beni yürekten sevebilecek güzel ya da çirkin bir kadın olsaydı, onun için ölmeye hazır olurdum. "Karşı cinsten istediğim şey aşk. "Tanrım. Ne bilgi ne ün ne de para istiyorum. Bana bedenine ve ruhuna sahip olabileceğim, Cennet Bahçesinden bir Havva verebilirsen çok mutlu olurum." (s.9-10)* Freud'a göre kendini önemsemenin bir kısmı birincil narsisizmin kalıntısını oluştururken diğer kısmı deneyimlerden elde edilenlerden oluşur, son kısım ise bireyin nesne libidosunun tatmin edilememesinden kaynaklanır.[214] Bu satırlardan anlaşılacağı üzere narsistik libidonun doyuma ulaşması için sevmesi, sevilmesi gerekmektedir. Narsist insanlar sevmekten çok sevilmek isteğindedirler. Bunun sebebi nesne libidosunu kendi üzerlerine yapmış olmalarından kaynaklanır. Narsistik benlik için sevilmek büyük önem arz eder çünkü değerliliği onaylar, utanç ve eksiklik duygusunu silerek ideal benliğine ulaşmaya yardımcı olur. Bununla birlikte,

[214] Freud, *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası,* s. 44.

diğerlerinden gelecek olan olumsuz bir tutum ya da cevapsızlık, benliğin reddedilmesi; kusurların ve sevilemezliğin teyitidir ve dağılmaya yol açar. Bu yüzden narsistik benlik, takıntılı bir şekilde hem sevgiye hem de reddedilmeye karşı savunmasızdır.[215] Karakter özellikle kadınların sempatisine ve ilgisine yoğun ihtiyaç duysa da, utanç verici derecede savunmasız hissetmekte ve reddedilme korkusu yaşamaktadır.

Burada karakterin megolomonisinin artışını gözlemledikten sonra onunla doğru orantıda artan melankoli de kendini şu satırlarla göstermeye başlayacaktır; *"Okuldayken her zaman herkesin ona baktığını düşünürdü. Diğer öğrencilerle karşı karşıya gelmemek için her türlü çabayı gösterdi, ama nereye giderse gitsin, kötü niyetli bakışların hala onun üzerinde olduğu hissini üstünden atamadı."* (s.6) Benliğinin kusurlu olduğunu ve bunun açığa çıkacağını düşünerek korku duyması, benliğin değersizliğine dair derinleşmiş bir inançtan kaynaklanır.

Burada toplumun da içinde bulunduğu durumdan doğan utanç duygusu nedeniyle sınıf arkadaşlarıyla bile iletişim kuramaz hale gelir. "*Hepsi Japon, tüm düşmanlarım. Bir gün intikamımı alacağım, onlarla ödeşeceğim."* (s.7) Japonları düşmanı olarak görmesi hem iki ülke arasındaki ilişkinin o dönemlerde iyi olmayışı hem de ülkesinin içinde bulunduğu durumdan duyduğu utançtan kaynaklanır. Aslında buradaki ırksal utancın kaynağı zaten utanma eğilimi olan narsistik kişiliğini şiddetlendiren çevresel faktörlerdir.[216]

Bir gün karakter kaldığı yere dönerken Japon erkeklerin üç kız öğrenciye laf attıklarına tanık olur. Sanki sarkıntılığı kendi yapmışçasına bir telaş ve korku içine girer. Yaşadığı iç çatışmayı şu monoloğundan anlayabiliriz; *"Korkak herif, korkak." "Aptal, seni aptal! İlgileniyor gibi gözükseler de senin için ne ki onlar? Bakışlarının üç Japon için olduğu açık değil mi? Kızlar biliyor olmalıydı! "Çinli" bir adam olduğumu biliyor olmalıydılar; aksi halde neden bana bir kez bile bakmadılar? İntikam! İntikam! Bu hakaretlerine karşı intikamımı almalıyım." (s.7-8)* Burada yetersiz bir erkek olduğunu düşünür ve yaşadığı önlenemez reddedilme korkusu kendini gösterir. Japon kızların ona bakmamasının sebebi muhtemelen kendi sessizliğinden olsa da kızların kendisinin Çinli

---

215 Chen, s. 575.
216 Chen, s. 571.

olduğunu anladıklarını düşünür. Kızların bunu bilmesine imkân yokken yaşadığı ırksal utanç ile kendini gösteren hayal kırıklığını ve reddedilme korkusunu günlüğüne şöyle aktaracaktır; *"Neden Japonya'ya geldim? Neden buraya çalışmalarımı sürdürmeye geldim? Madem geldin, Japonların seni hor görmesi şaşılacak bir şey mi? Benim güzel ülkem Çin! Neden zenginleşip güçlenmiyorsun? Utancına karşı daha fazla sessiz kalamam!" (s.9)* Daha sonra kendi utancını ülkesine yansıtmış ve Japonya'daki mutsuzluğundan dolayı Çin'in geri kalmışlığını suçlamıştır. Çin'in geri kalmışlığını suçlayarak, kendi içine kapanışını açıklamaya çalışmıştır. Irksal utanç ve ulusal aşağılanmayı bireyselleştirmesi ve diğerlerinin de onu böyle gördüklerine inanması hasta benliğine işaret etmektedir. İçine kapanması ve melonkolisi artık kendini utanç verici maruziyetten koruyan ve olası reddedilme korkusundan kurtaran bir maske değildir.

Karakter gitgide insanlarla teması kopararak, kendisini inandırdığı utanç duygusundan kurtulma arzusuyla motive olur. Böylece 29 Ağustos akşamı, Tokyo'nun merkez istasyonundan Nagoya şehrine tek başına trenle gece yolculuğu yapar. Okuluna yakın bir bölgede otel kiraladı. *"Eşyalarını yerleştirdikten sonra, gelecek günlerin çok sevinç ve zevk dolu olacağı hissine kapıldı."* (s.16) ifadesine rağmen, kendisini daha da kötü hissetmesi uzun sürmemiş ve bastıramadığı dürtüleri ile gelen suçluluk duygusu hayatının bu dönemini derinden etkilemiştir. Üniversite eğitmi için geldiği Nagoya şehri Yu Dafu'nun da eğitim almak için geldiği şehirdir.

Öyküde Yu Dafu'nun bilinçdışının izlerini görmek ve karakteri incelemek açısından Freud'un psikanaliz kuramı, teorik kaynaklar sunmaktadır. Freud, insanın yaşama güdüsünü "yaşama içgüdüsü ve ölme içgüdüsü" olmak üzere iki kategoride temellendirmiştir. Birincisi açlık, cinsel istek ve kendini koruma ile ilgili arzulara indirgenmektedir. Karakter içinde bulunduğu yalnızlık hissiyle baş edemeyecek ve bastırdığı cinsel güdüleri artık kendini belli etmeye başlayacaktır; *"Baharın gelişine cevap veren tüm doğa ile, insan ırkının ataları tarafından kendisine aşılanmış dürtüyü çok daha yürekten hissetti. Yorulmadan her sabah yorganının altında günaha girerdi."* (s.17) Yu Dafu, "her türlü insan arzusu arasında, iç hayatımızı doğrudan sarsan en güçlü duygunun, aşk olduğuna inanmaktadır. Buna istinaden *"cinsel içgüdü, yaşamımız için*

tüm içgüdülerin en tehlikeli ve en önemlisidir" [217] demiştir. Karakterin her sabah yaptığı ancak bir günah olarak gördüğü mastürbasyon, elbette ki onun bastırdığı cinsel duygularından kaynaklanmaktadır. Bu noktada Freud'un nevrozun oluşma sürecini nasıl açıkladığını kısaca hatırlamakta fayda vardır. Birinci bölümde açıklandığı üzere hem içeriden gelen hem de çeşitli uyaranlara belli davranış biçimleriyle karşılık verdiğimiz içgüdülerimiz ve dürtülerimiz vardır. Freud'a göre dürtü daha çok cinselliğe ve saldırganlığa bağlı olarak gelişir ve bilinçli hayatımızda istekler olarak karşımıza çıkar. Karakterin bastıramadığı cinsel dürtüleri zamanla psikolojisini alt üst edecek ve depresif ruh halini kamçılayacaktır. *"Normalde kendine saygılı ve temiz bir insandı, ama kötü düşünceler onu ele geçirip aklını uyuşturduğunda ve vicdanını felce uğrattığında, artık bir kişi hiçbir koşulda kendi vücuduna zarar vermemelidir, çünkü vücut şahsın ailesinden aldığı bir mirastır."düşüncesini benimseyemiyordu. Her günah işlediğinde daha da kötü hissetti ve hatalarını tekrarlamayacağına dair yemin etti. Ancak, neredeyse istisnasız bir şekilde aynı duygulara ertesi sabah tekrardan kapıldı."* (s.18) Karakterin, Freud'un geliştirdiği yapısal modele uygun olarak zihninde çatışmalar yaşadığını gözlemlemek mümkündür. İdeal benliği ve egosu ile özdeşleştirebileceğimiz içinde büyüdüğü muhafazakâr bilinç, onun bu tür davranışlarını "günah" olarak addedip kendisinden utanmasına ve tiksinmesine yol açar. Fakat haz ilkesiyle hareket eden id'i yani bilinçdışı bu bastırılmış duyguya karşı koyamaz. Böylece id üstün geldiğinde, ego arzuların esiri olur. Ne zaman bir suç işlese, süperego karakterin kendisini suçlamasına ve kendi davranışlarından utanmasına ve suçluluk duymasına sebep olur. Bastırdığı arzunun hiddeti arttığında, muhafazakâr toplumsal bilinç bunun önüne geçer ve kendisini suçlar. Bu şekilde, zihin ve beden arasındaki çatışmada karakter melankolik, zaman zaman da narsist davranışlar sergiler. Freudyen psikanalizde id, evcilleştirilmemiş tutkuyu temsil eder. Egonun her hareketi süperego tarafından denetlenir. Süperego, daha çok ana-babanın kurallarına ve toplumun ideal çizdiği benliğe odaklandığından id'den bağımsız olarak belirli davranış kuralları benimser. Bu kurallara uyulmazsa, süperego kendini suçluluk duygusuyla birlikte gelen aşağılık duygusuyla cezalandırır. Freud'un kişilik yapısı teorisinde, insanların dikkatini her

---

[217] Zhào Yànhuā, 赵艳花, "Yùdáfū de Qíngyù Shūxiě Yǔ Fú Luò Yī dé Jīngshén Fēnxī Xuéshuō, 郁达夫的情欲书写与弗洛伊德精神分析学说 (Yu Dafu'nun Erotik Yazıları ve Freudyen Psikanaliz)", *Zhèngzhōu dàxué wénxué*, 2012, s. 85.

şeyden önce "id" çeker. Ona göre, id, insanın asıl arzusunu ifade ederken aynı zamanda kişilik oluşumunun önemli bir parçasını oluşturur. [218]

Batıştaki bu karakterin çatışması Freud'un tarif ettiği kişilik yapısına denk gelir. Aslında "Batış" dikkatlice okunduğunda, yaşanan çatışmanın okuyucuya ve yazarın kendisine itirafı olarak da anlaşılabilir.[219] Çünkü yazar, kendisinde somutlaşan çelişki ve çatışmalardan utanmış gibi görünmemektedir. Yu Dafu'nun kaleme aldığı bu satırlar tıpkı Freud'un sanat ve sanatçıya bakışında olduğu gibi daha fazla bastırılamamış ve bir yolu bulunarak satırlara dökülmüş bilinçdışının yansımalarıdır. *"Havva'nın tüm torunları onu tüm çıplaklığıyla baştan çıkarmaya geldi ve orta yaşlı bir kadın figürü ona bakire bir figürden daha çekici geldi. Kaçınılmaz olarak, ne kadar mücadele etse de günaha yenik düştü. Bir kez, iki kez derken bu durum bir alışkanlık haline geldi."* (s.18) Karakterin kendi kendini suçlamasının, yazarın kendi cinsel sıkıntılarına ve annesine sadık kalmasına bağlı olduğunu Freudyen kuramlar ışığında söylemek mümkündür. Mastürbasyon yapmak istediğinde, cinsel fantezisini en çok tatmin eden şey genç bakire yerine, orta yaşlı balık etli kadın figürüdür. Bu satırlarda aynı zamanda Yu Dafu'nun odipal bilinçdışı kendini göstermektedir. Hatırlanacağı üzere oidipus kompleksinde çocuk babasını bir rakip olarak görür ve annesine sahip olan kişinin sadece kendisi olmasını arzular ve babasının ölümünü bilinçsizce ister. Babasını üç yaşındayken kaybeden Yu Dafu Freudyen oidipus kompleksine göre bilinçsiz şekilde babasının ölümünü arzulamış fakat babası gerçekten hayatını kaybettiğinde de kendisini suçlamıştır. Genç kızlardan çok orta yaşlı ve çirkin kadınlara yönelmesi annesel bir vücuda ve şefkate olan özleminden ileri geliyor gibi görünmektedir.[220]

Karakter kendisini yazarlarla da ilişkilendirir ve onlara yakınlık hisseder. *"Bir gün bir kitapta, modern Rus edebiyatının kurucusu Gogol'ün da bu hastalıktan muzdarip olduğunu ve ölümüne kadar kendini tedavi edemediğini öğrendi. Bu keşif onu biraz rahatlattı, çünkü Ölü Canlar'ın yazarıyla aynı kaderi paylaşan tek kişiydi. Ama bu kendini aldatma şekli kalbinde endişe duygusunu yok etmek için yetersizdi. Sağlığı hakkında çok endişeli olduğu için, her gün banyo yapar, süt içer ve yumurta yerdi. Ama banyo yaparken, süt içerken ve yumurtalarını yerken kendinden utanırdı çünkü yaptığı*

---

218 Jūnguó s. 65.
219 Jūnguó s. 65-66.
220 Chen, s. 572-573.

tüm bu eylemler işlediği günahların kanıtlarıydı." (s.18) Kitabın bir noktasında kendisini ünlü yazar Gogol olarak adlandırır. Ünlü Rus yazar Gogol ile aynı hastalığa sahip olduğuna inanır ve biraz olsun rahatlasa da kendisini tedavi edilmiş saymaz. Hastalığı ne zaman etkili olursa, onu sakinleştiren öğelere, kitaplara ve doğaya geri dönecektir. Çin'e göre Batılı idealler ve onların ahlak anlayışı, kendi baskıcı yaşam biçimlerine bir ferahlık duygusu getirir. Batı edebiyatı ve doğa, karakterin huzur bulduğu ve yenilendiğini hissettiği yerlerdir, dolayısıyla Çin için de aynı yeniliği ister. Mastürbasyon yapmasıyla çatışan duyguları altında ezilen bedenine ve ülkesinin sahip olduğu tutucu muhafazakâr bilince ihanet ettiği düşüncesiyle melankolisi gittikçe artar. Kendisini kirlenmiş ve günaha girmiş hisseden karakter, "*Bazen bir cumartesi akşamı ya da ayın ilk günü akşamı saçını kestirdiğinde ya da banyo yaptığında, kendi nefsini ıslah ettiğini düşünürdü."* (s.19)

Ancak artan melankolisi ona zarar vermeye başlamış, öyle ki yediği yiyeceklerle kendini cezalandırmaya çalışmıştır; "*Ama sadece birkaç gün sonra süt ve yumurta diyetine devam etmek zorunda kalacaktı."* (s.19) Suçluluk duygusu ve utanç yüzünden sağlığından da endişe etmekteydi. Annesinin ilgisizliği, vatanının sömürge güçler ve feodal düzenden dolayı aldığı darbeler yüzünden kişilik gelişimi zarar görmüş, nevrozlu bir karakterdi. Xiè Jìng, Yu Dafu'nun "Batış Öyküsünün Patolojik Tanımı" adlı çalışmasında karakterin cinsel sıkıntılarının sosyal bir problem olduğunu ifade eder. Öyküde açıkça aktarılan cinselliği, kişiliğini ve ruhunu boğan feodal ahlaki hapishaneden kurtuluş olarak değerlendirir. [221]

Cinselliğin tabu olarak görüldüğü dönemde, bir başkaldırı olarak değerlendirebileceğimiz bu satırlarda 4 Mayıs Hareketi'nin etkisi de görülür. Okuyucuya yoğun şekilde hissettirilen kişilik çatışmasıyla gelen suçluluk duygusu peşini bir türlü bırakmamış ve acısı giderek artmıştı. *"Göz çevresindeki mavimsi gri daireler daha da büyümüştü ve bir zamanlar parıldayan gözleri şimdi ölü balık gibi ifadesizdi."* (s.19) Yaşadığı çelişki dolayısıyla kendini herkesten soyutlamaya başlamış ve *"yalnızlığı dayanılmaz hale gelmişti." (*s.20) Ancak bu yalnızlığının içinde ona hoş gelen yanında olmaktan mutlu olduğu biri vardı. Kaldığı otelin sahibinin kızı bu zamanlarda ilgisini çeken tek kişiydi. "*Onunla konuşmayı ne kadar çok isterse istesin*

[221] Jing, s. 70-71.

bunu asla yapmadı çünkü kızın önündeyken nefes bile alamıyordu." (s.21) Bir gece otelde kalan herkes şehrin merkezine eğlenmeye gitmişlerdi, sadece o ve otelin sahibi kız bulunuyordu. *"Odasında George Gissing'in romanını eline alıp okumaya başladı ama üç dört sayfa okuyamadan ölüm sessizliğini su şırıltısı bozdu."* (s.21) Otel sahibinin kızının aşağıdan gelen sesleri içine gömüldüğü sessizliği bozmuş ve onu izleme isteğini durduramamıştı; "*biraz tereddüt ettikten sonra, kapıyı sessizce açtı, terliklerini çıkardı ve çaktırmadan merdivenlerden indi. Aynı dikkatle tuvaletin kapısını iterek açtı ve banyonun cam penceresinin yanında durdu. Cam pencereden bakıldığında içerde olan biten her şey görülebiliyordu. İlk başta sadece bir kere bakmaktan memnun olacağını düşündü. Ama gördüğü şey onu tamamen olduğu yere çivilemişti; kar beyazı göğüsler! şehvet dolu kalçalar! ve kıvrımlı harika bir figür! Nefesini tutup kıza yakından baktı ve yüzündeki her bir kas kasılmaya başladı. Sonunda o kadar çok heyecanlanmıştı ki alnını cama çarptı."* (s.21-22) Yaptığına inanamıyor ve kendini suçlamaya devam ediyordu. O kadar utanmıştı ki kızın olan biteni babasına anlattığına dair kafasında paranoyakça düşünceler kurmuştu. *"Aşağıda olanı babasına söyledi!" dedi kendi kendine. "Olanları anlattı ona!"* (s.22) O gece hiç uyuyamadı ve sabah erkenden oteli terk etmeye karar verdi. Nereye gideceğini tam olarak bilmese de *"geri dönüp otelin sahibi ve kızıyla yüzleşmek istemiyordu."* (s.23) Kendini tekrar yollara atmıştı, yetiştirilme tarzından ve toplumun dayattıklarından bunalmış, arada sıkışıp kalmıştı. Ne zaman günah işlediğini düşünse kendini doğaya veriyor, kaçıp gidecek yeni yerler arıyordu. *"Masmavi gökyüzüne bakarken, etrafındaki her şeyin, ağaçların ve evlerin, çimenlerin ve kuşların güneşin etkisi altında doğa tarafından eşit bir şekilde beslendiğini hissetti. Bütün bunların karşısında, dün gece işlediği günahın anısı, denizleri aşıp giden bir tekne gibi ufukta kayboldu."* (s.24) Nereye gideceğini bilmeden yollara düşmüştü, ileride geniş bir araziye yayılan erik ağaçlarıyla çevrili küçük bir kulübe gördü. Orada bulunan köylüye yakınlarda kiralayabileceği bir ev olup olmadığını sordu ve çok yakınlarda bahçesinde erik ağaçlarının bulunduğu küçük bir ev kiraladı. Suçluluk, utanç ve bastırdığı cinsel dürtüleri yüzünden kendini cezalandırıyor, her günah işlediğini düşündüğü yeri terk ediyordu. Yeni evine taşındıktan sonra da yaşadığı içsel çatışmalar devam etmiş ve erkek kardeşiyle yaşadığı tartışmalar depresif ruh halini perçinlemişti. Erkek kardeşinin ısrarlarından dolayı tıp eğitimi almaya karar vermişti fakat yaşanan tartışmalar sonucunda sırf onun istediği olmasın diye edebiyat eğitimi almaya yöneldi. (s.27)

Doğada vakit geçirmek için erken kalktığı bir sabah şahit olmaması gereken bir olayla karşılaşması onu hazin sona daha da yaklaştırmıştı. Çalıların arasından gelen sesler dikkatini çekmiş ve *"dudakların emilmesinden çıkan sesleri duydu ve yerde debelenen hırçın bir köpek gibi kendini yere attı."Nasıl bu kadar ahlaksız olabilirsin!" Yine de, kulakları hala ne yaptıkları ve söylediklerindeydi."* (s.28-29) Bastıramadığı duygular gittikçe şiddetleniyor, yaşadığı kişilik çatışmasını gözler önüne seriyordu. Burada sahip olduğu muhafazakar bilincinin, dürtülerine karşı koyamadığını görüyoruz. Çin'de bireysel kişilik özellikleri belirlenirken bile her zaman sosyal ahlak vurgulanmıştır. Böylece sosyal ahlakın ona dayattıkları ile bilinçdışında bastırdığı duygularına daha fazla engel olamayan karakter, bilinçdışından bilinçli konuma geçmeye çalışan bu tür düşüncelerle yaşamaya çalışır. Üstünde hissettiği toplumsal baskı onu yalnızca endişe ve depresyon durumuna sokmakla kalmaz, aynı zamanda kişilik yapısını ciddi biçimde dengesiz hale getirir ve kişiliğinin yozlaşması onu trajik bir sona sürükler.

Girdiği günahları düşündükçe yine yerinde duramamış ve burayı da terk etmeye karar vermişti. Şahit olduğu bu olaydan sonra tekrar yollara düşmüş ve "*Doğu kıyısına iner inmez kendisini bir villanın önünde buldu*." (s.30) Geldiği yeri ilk başta tam olarak anlamasa da içeride bulunan kadınlardan buranın bir nevi genelev olduğunu anlamıştı. Okuyucuya net biçimde karakterin gittiği yerin genelev olduğu belirtilmese de şu cümlesinden anlaşılmaktadır; "*burası bir çeşit restoran herhalde ama böyle mekanlarda hayat kadınlarının da mutlaka olduğunu duymuştum."* (s.31) Her ne kadar utanç duygusu ve reddedilme korkusu yaşasa da, haz ilkesiyle haraket eden id'de bastırdığı ve engel olamadığı cinsel dürtüler onu buraya kadar sürüklemişti. *"Bir maymunun şehvetine ve içinde bulunduğu ikilemi oluşturan bir tavşanın çekingenliğine sahip olması üzücüydü.*" (s.31) Bir kez daha okuyucuya hissetirilen şehvet ve utancı bu satırlarda görmekteyiz. "*Utangaçlığı hizmetçinin merakını uyandırmıştı ve hizmetçi "Nerelisiniz?" diye sordu. Soluk yüzü yine kızarmıştı o an. Tekrar tekrar kekeledi ve doğru düzgün bir cevap veremedi. Bir kez daha diken üstünde duruyordu. Çünkü Japonların Çinlilere bakışı ile Çinlilerin köpeklere ve domuzlara bakışı arasında bir fark yoktu. Bize "支那人"diyorlar, Çincede "aşağılık" kelimesinden daha aşağılayıcı bir ifadedir bu. O an bu kadına bir "支那人" olduğunu itiraf etmek zorundaydı.* (s.33) Japonların Çinlileri aşağılamak için kullandığı Zhīnà Rén 支那人sözcüğü, "Çinli"

anlamına gelmektedir. Karakterin kendisini aşağılık biri olarak hissetmesinde ülkesinin geri kalmışlığı büyük rol oynamaktadır. Nevrozlu karakterin kaderi, anavatanın kaderi ile yakından ilişkilidir. Bir hayat kadını bile onun nereli olduğunu sorduğunda, kendisini kötü hisseder. Doğal olarak yabancı bir ülkede değersizdir ve aşağılanmıştır. Böylece, Japonları düşman olarak görmeye devam eder. *"Ah Çin, neden güçlenip büyümüyorsun!" (s.33)* Karakterin bu umutsuz çığlığı, anavatanın refahı için emperyalist zorbalığa direnmesi gerektiğiyle birlikte samimi yurtsever düşüncesini de yansıtmaktadır. Sonuç olarak, melankolisi Japonya'ya geldiğinde daha da artmış "zayıf bir ulusu ve zayıf insanları" temsil ettiğini düşündürmüştü. Afyon savaşlarından beri Çin, emperyalist güçlerin adeta yemeği haline gelmişti.[222] Yaşadığı utanç duygusu ve günaha girmiş olma korkusu hem ülkesinin aşağılanan durumuyla hem de toplumun cinselliği bir tabu olarak görmesiyle ilişkilendirilebilir. Böylece karakterin nevrozunun kökenini anne sevgisi göremeyişiyle ve Çin toplumunun o dönem içinde bulunduğu durumla ilişkilendirebiliriz. Ancak yine de bir hayat kadının cazibesine boyun eğdikten sonra karakter derin bir pişmanlık duyar.*"Uyandığında, kendini garip parfüm kokulu kırmızı saten bir yorganın altında yatarken buldu. "Nasıl böyle bir yere gitmiş olabilirim? Gerçekten çok yozlaşmış biri haline geldim." Hayatımı burada bitirebilirim, çünkü muhtemelen istediğim sevgiyi asla elde edemeyeceğim*." (s.35-36) Bu satırları analiz eden eleştirmenler genellikle Yu Dafu'nun biyografisinden yararlanmışlardır. Yu Dafu'nun Japonya'daki ilk cinsel deneyiminin yine bir genelevde olması bu satırlara ışık tutmak için sıklıkla kullanılır. Çinli eleştirmen Leo Ou-fan Lee, bu pişmanlığın en büyük sebebinin Çin'i aşağılayan ve değersiz gören bir ülkenin kadınlarına vurulduğu için kendisini suçlaması olarak ifade eder.[223]

Gu Mingdong (Gù Míngdòng 顾明栋) ise bu genelev pişmanlığını Yu Dafu'nun annesi için duyduğu oidipal duygulardan kaynaklandığını ifade etmektedir. Daha önce bahsedildiği üzere Yu Dafu babasını üç yaşında kaybetmiştir. Oidipus kompleksine göre annesini arzulayan bebek bilinçsiz bir şekilde babasını rakip olarak görür ve onun ölmesini ister. Fakat Yu Dafu'nun babasını bu süreçte gerçekten kaybetmesi hayatının sonuna kadar kendisini suçlamasına sebep olur. Böylece bilinçdışında saklı kalan bir

---

222 Jing, s. 71.

223 Lee, The *Romantic Generation of Modern Chinese Writers (Romantik Nesil Modern Çinli Yazarlar)*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1973, s. 111.

dürtü olarak Yu Dafu annesine sadık kalmalı ve başka bir kadınla cinsel ilişkiye girerek ona ihanet etmemelidir.[224]

Genelevden ayrılırken, hayat kadınına verdiği az miktardaki bahşişin geri çevirdiğinde daha da aşağılandığını ve alay edildiğini düşünür. Reddedilmenin verdiği utanç ve üzüntüyle cebindeki son parayı da çıkararak hayat kadının bahşişi kabul etmesi için yalvarır. Bu reddetmeden hemen sonra, hızla dışarıya koşar ve sahile gider, aniden kendini boğmak ister. Yaptıklarından ve işlediği günahlar nedeniyle işlediği günahlardan dolayı kendini affedemiyordu. Sahil kenarına yürüyüşe çıktığı serin havada bugün ne yaptığını düşündükçe kendinden tiksiniyordu. Kaçınılmaz sona yavaş yavaş yaklaşıyordu. "*Yaprakların üzerindeki çiğ taneleri gibi parıldayan gözyaşlarını silmeye bile tenezzül etmedi. Acı içinde, kafasını çevirip sıska bedeninin uzayan gölgesine baktı. "Zavallı gölgem! Beni 21 yıl boyunca takip ettin ama şimdi bu denize gömüleceksin. Vücudum aşağılansa da, yaralansa da, senin böyle ince ve çelimsiz büyümene müsaade etmemeliydim. Ah gölgem! Beni affet." Kuzeye doğru baktı. Deniz feneri işini yapıyordu, bir kırmızı ışık yayıyordu, bir de yeşil. Yeşil ışık, denizde açık mavi bir patika oluşturuyordu. Tekrar yukarı bakınca, ufkun batı yönünde en uç kısmında titreyen bir yıldız gördü."Titrek yıldızın altında yatan benim vatanım, hayatımın 18 yılını harcadığım, doğduğum yer. Yurdum, ne yazık ki seni daha fazla göremem." Kıyı boyunca yürürken, umutsuz, kendine acıyan düşünceler içindeydi. Bir süre sonra ufkun batısındaki parlak yıldıza tekrar bakmak için duraksadı ve gözyaşları boşalırcasına aktı. Etrafındaki görüntü bulanmaya başladı. Gözyaşlarını kurularken hala ayaktaydı ve uzun uzun iç çekti. Sonra duraksayarak şunları söyledi: "Ah Çin, vatanım, benim ölümümün sebebi sensin!... Keşke zenginleşip güçlenebilsen!... Birçok evladın hala orada acı çekiyor."* (s.38)

İntihar bir kişinin yapmak istemese bile yapmak zorunda kaldığı en çaresiz ve acı seçeneklerden biridir. Kendini denize bırakmadan önce, ufuktaki titrek yıldızın altında kalan ülkesine yürek parçalayan bir çağrı yaparak, ölümünün ülkesinin geri kalmışlığı yüzünden olduğunu haykırır. Bu, anavatanına duyduğu sevgi ve beklenti, Çin'deki egemen sınıfına eleştiri ve emperyalizmin hakaret ve zulmüne karşı direnci

[224] Chen, s. 577.

göstermektedir.[225] Irkından utanışı da son haykırışında açıkça görülmektedir. Hesabı ödedikten sonra hayat kadınına bahşiş vermek istemesi ve bunun reddedilişiyle benliği daha da yıkıma uğramıştır. Karakter acı bir şekilde tüm dünyanın onu "bu dünyadan dışlamaya çalışmasından" yakınmaktadır. Bu, aşağılanmada bardağın son damlası olmuş çevresel onaylanma arayışı sonuçsuz kalmıştır. Kısacası, karakterin intiharı, çevresel ihmal ve reddedilmeye protesto olarak görülebilir. Çin geleneksel kültürünün birikiminden kaynaklanan muhafazakâr bilinç, çevre konusunda kendisini rahatsız hissetmesine neden olmuştur. Çocukluk döneminden beri "yalnızlık" her zaman ona eşlik etmiş ve günlük yaşamının baskın havası haline gelmiştir. Lirik tarzı ve gerçekçiliğe olan sadık tutumu sayesinde, Yu Dafu, umutsuz bir gencin psikolojik çatışmalarını ve cinsel hayal kırıklığını bilinçdışından izlerle esere dökmeyi başarmıştır. Ruh ve beden arasında yaşanan bu çatışma doğrusal değil, alternatif bir gelişme biçimini alır. Örneğin, duş alırken otel sahibinin kızını gözetlemesiyle anlık bir huzur bozulur. Bu durum, ahlaki vizyonla inşa edilen egonun, id'de bastırdığı duygularla birlikte çatışmaya yol açar. Yaşananlar kendi öz saygısını tamamen kaybetmesine yol açar. Kıyı boyunca kendi sonuna doğru göz yaşları içinde yürüdükten sonra kendini serin sulara bırakır. Yaşadığı içsel çatışmalar, ülkesinin içinde bulunduğu durum ve kişisel tüm meseleleri onu bu hazin çöküşe hazırlamıştır. Böylece hem ruhu hem de bedeni derin sulara batarak öyküye ismini vermiş olur.

Batış, dönemin hastalığını yansıtarak, dönemin karanlık gerçekliğine ışık tutmaktadır. Toplumsal gerçeklik karşısında çökmekte olan yazar ve kurguladığı karakterinde bilinçdışısal bağlantı satırlarda kendini açıkça belli etmektedir. "Batış", çökmekte olan, zayıf ve çatışma halinde olan bir ruh halinin gözler önüne serildiği bir öz açıklamadır. Tıpkı Yu Dafu gibi Japonya'da eğitim alan bu isimsiz karakter, yabancı kültür ve fikirlerin getirdiği tazelik ile yaşadığı heyecan, zamanla kendisini iki kültür ve düşüncenin çatışmasına bırakacaktır. Freudyen psikanalizle incelenen bu öyküde Yu Dafu'nun bireysel yaşamından ve bilinçdışından pek çok duygu, düşünce ve eylemin karaktere yansıtıldığı görülmüştür.

---

[225] Jing, s. 71-72.

3.4. Yu Dafu'nun Kişiliğine Psikanalitik Bir Yaklaşım

Üç yaşında babasını kaybeden Yu Dafu, annesi ile yaşamaya başlamasından sonra içine düştüğü yalnız aile ortamı, onun içe dönük ve melankolik karakterini desteklemiştir.[226] Otobiyografisinde kendisini şu sözler ile ifade etmiştir; *"Çocukluğumdan beri alışkanlıklarım ve yalnızlığım, ailede yaşadığım zorluklar, utangaçlığa ve cinsellikten geri durmama sebep oldu, bu durum da cesaretimi büyük ölçüde kırmış oldu."*[227] Önceki bölümde incelemeye çalıştığımız öyküde karaktere bir isim dahi verilmemiş olması, Yu Dafu'nun psikolojik durumunun esere adeta bir ayna gibi yansıması olarak değerlendirilebilir. Nitekim Tokyo Üniversitesi'nde yazdığı öykünün önsözünde şu satırları kaleme almıştır; *"Batış" hasta bir gençliğin psikolojisini tanımlar. Bu melankolinin anatomisi olarak adlandırılabilir."*[228]

Yu Dafu, 1915 yılında eğitim almak üzere Japonya'ya gittiğinde edebiyata olan ilgisi de artmış oldu. Kendi yaşamından ve bilinçdışından pek çok izler taşıyan öyküsü Batış ise 1921 yılında yayımlandı. Yu Dafu'nun bu öyküsü otobiyografik bir itiraf niteliğindedir. Öyle ki, Yu Dafu'nun *"tüm edebi eserlerin yazarların otobiyografisi olduğunu"* ifade eden bir açıklaması bile vardır.[229] Karakterin deneyimleri çoğu zaman yazarın kendi yaşamı ile dikkat çeken benzerlikler taşır. Ülkesinden uzakta yalnız yaşayan, narsist, depresyona meyilli, kendine acıyan kişiliğiyle kadınların sevgisini arzulayan bir gencin portresini çizdiği bu öyküde depresif temaların yanında öfke ve keder de bulunur.[230] Yu Dafu da benzer şekilde Japonya'da yaşamış ve ülkesinin gelişememesinden dolayı derin üzüntü duymuş ve bu üzüntüyü adeta içselleştirmiştir. Bunun en güzel örneğini şu satırlarda görmekteyiz; *"Benim güzel ülkem Çin! Neden zenginleşip güçlenmiyorsun?*" (s.9) Yu Dafu'nun psişesini yansıttığı bu satırlarla birlikte ülkesi adına yaşadığı üzüntü ve korkusu duygusallığının ve duyarlılığının artmasına sebep olmuştur.

Okul arkadaşlarının hatırladıklarına göre pek başarılı bir öğrenci olmayan Yu Dafu,

---

226 Yáo Sēn 姚森, *Yù Dáfū Xiǎoshuō "Chénlún" de Yìshù Tèsè Yánjiū 郁达夫小说《沉沦》的艺术特色研究 (Yù Dáfū'nun "Batış" Romanının Sanatsal Özelliklerinin İncelenmesi)*, Guìzhōu Shěng Mínzú Dàxué Rénwén Kējì Xuéyuàn, Guìzhōu 2017, s.97

227 Sēn, s. 97.

228 Lee, *The Romantic Generation of Modern Chinese Writers,* s. 111.

229 Jìng, s. 69.

230 Sēn, s. 97.

çoğu zaman müfredat dışı okumalar yapardı.[231] Yalnızlık ile mücadele ettiği bu süre zarfında, Yu Dafu sık sık genelevlere gidiyordu, bilinçdışında bastırdığı bu dürtü nedeniyle kendisini hep suçlamış ve pişmanlık duymuştur. İd ve süper ego çatışmasını detaylıca incelediğimiz öyküsünde de benzer bir durum söz konusudur. Yaşadığı bütün bu deneyimler Batış'ta iz bırakmıştır.[232] Karakterin ve Yu Dafu'nun benzerliği öykünün yorumlanmasında göz ardı edilemeyecek derecede önemlidir.[233] Buna bir örnek olarak, Eva Yin-i Chen'ın yazmış olduğu, "Yu Dafu'nun Batış Öyküsünde Utanç ve Narsistik Benlik" adlı makalesi verilebilir. Burada öykü karakterini "*İnce, soluk, gözlüklü ve hastalıklı bir vücuda sahip karakter, ailesinden uzakta ve Japonya'da yaşayan yalnız bir öğrencidir"* cümlesi ile tanımlar.[234] Fakat Yu Dafu öyküde geçen isimsiz karakterin fiziksel görüntüsüne dair açıklama yapmamıştır. Ancak tarifi verilen bu fiziksel görüntü Yu Dafu'nun görüntüsü ile benzeşmektedir. Yu Dafu'nun bilinçdışının izlerinin öyküde çok net biçimde görülüyor olması yapılan diğer çalışmalarda da gözden kaçmamış, karakterin herhangi bir fiziksel özelliği öyküde geçmemesine rağmen Yu Dafu'nun dış görünüşü karaktere aitmiş gibi yansıtılmıştır. Yu Dafu duygularının doğal bir ifadesi olarak Batış'ı kaleme almış ve; "*akan bir su gibi, tamamen duygularını ve düşüncelerini takip ederek, hiçbir beceri ve söylemi umursamadan bu kitabı yazması gerektiğini"* ifade etmiştir.[235] Görüldüğü üzere depresif yazım tarzı ile öykudeki isimsiz karakter ve Yu Dafu birebir örtüşmektedir. Bununla birlikte öykü dikkatlice okunduktan sonra insanın arzulama dürtüsünün, depresyonunun, karakterin psikolojik faaliyetlerindeki kişilik yapısının çatışmasını Freudyen psikanalizle açıklanabildiğini keşfediyoruz.

Emperyalist güçlerle ve feodalizmle mücadele içinde olan bir Çin'de dünyaya gelen Yu Dafu için babasını erken yaşta kaybetmesi ve kendisiyle pek de ilgilenmeyen annesiyle yaşamaya başlaması kişilik gelişimini olumsuz etkilemiş ve eserlerine yansımıştır.[236] Eleştirmenler, Yu Dafu'nun gelişme yıllarında, babasının zamansız ölümünün sebebi olma konusunu içselleştirdiği fikrine sahiptirler. Bu fikri destekleyen Yu Dafu'nun şu cümleleri olmuştur; *"Bütün ev halkı bu sıkıntılı bebeğin doğumundan dolayı tükenmiş*

---

231 Jìng, s. 69.
232 Jūnguó, s. 66.
233 Yanhua, s. 86.
234 Chen, s. 570.
235 https://www.psychspace.com/psych/viewnews-13361(Son Erişim Tarihi 28.07.2019)
236 Sēn, s. 97.

ve bunun sonucunda da baba hastalığa ve ölüme sürüklenmiştir."[237] Çinli edebiyat eleştirmeni Gu Mingdong, bu suçluluk duygusunun annesine tek başına sahip olmak için babasının ölümünü bilinçsizce dilemesinin Yu Dafu'nun annesine olan odipal duygularından kaynaklandığını ifade etmektedir.[238]

Çalışmamızın birinci bölümünde ele aldığımız üzere oidipus kompleksi, hayran olunan anneye sahip olma arzusu ve hemcinsi olan babayı rakip görme olarak açıklanmaktadır. Bu noktada Yu Dafu'nun kadınlara düşkünlüğü özellikle de orta yaşlı ve balık etli kadınların ona daha çekici gelmesi annesine duyduğu arzunun bir dışa vurumu olarak yorumlanabilir. Evden uzakta çalışan ve Yu Dafu ile pek ilgilenmeyen annesinden dolayı Yu Dafu'nun utanç duygusu, yetersizlik ve sevilmeme korkusu gibi travmatik bir kişilik gelişimine yol açtığı söylenebilir. Yu Dafu'nun genelevlere düşkünlüğü, onun kötü bir ün salmasına ve ahlaklı davranmadığına ilişkin birtakım görüşlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu tür genelev ziyaretlerini neredeyse her zaman derin bir kınama ve pişmanlık izler. Anneye odipal cinsel duygularının yanında, ideal benliğe ulaşamamaktan duyulan derin utanç da Yu Dafu'nun yaşamında ve öyküsünde kendini gösterir. Yaşadığı pişmanlık ve utanç sadece cinsel eylemlerinde değil aynı zamanda içki içmeye başlamasıyla da benzer duygular görülür. 1927'de yazdığı günlüğünde, eski karısı ile birlikteyken çok içki içtiğini fark eder ve pişmanlık duyarak şu karara varır; "sigarayı bırak, içkiyi bırak, kadınları bırak."[239] Bu kararlar kaçınılmaz olarak ertesi gün unutulmaya başladığında, aynı düzen yeniden başlar. Tıpkı genelev gibi, içmek de haz veren bir eylem olduğundan id ve süperego çatışması sonucunda pişmanlık, suçluluk duygusu ve utanç meydana gelir. Bununla birlikte, içki içmek aynı zamanda utancı gizlemek için bir araçtır, çünkü zihni sarhoş ederek, ideal benlik ile ego arasında birliğe ulaştığına dair bir yanılsama durumu yaratır. Böylece, kısır bir bağımlılık ve pişmanlık döngüsü sürmektedir.

Narsistik benlik, sürekli onaylanma ihtiyacında olduğundan saplantılı arayışı bazen mazoşist bir boyuta taşıyabilir. Kadınlara yönelik bu neredeyse "patolojik" ihtiyacı, narsistik benliğinin tekrarlanan kabul edilme ve onaylanma için takıntılı arayışına

---

237 Chen, s. 577.
238 Chen, s. 577.
239 Lee, *The Romantic Generation of Modern Chinese Writers*, s. 100.

bağlanabilir. Yukarıdaki analiz, Yu Dafu için sevilmek, onaylanmak duygusunun cinsel tatminden daha önde geldiğini göstermiştir. Kendisinin de yazdığı gibi, öyküdeki karakter, genelev ziyaretinden sonra *"Nasıl böyle bir yere gitmiş olabilirim?"* (s.36) diyerek kendisini suçlamış *ve "muhtemelen istediğim sevgiyi asla elde edemeyeceğim"* (s.36) cümlesiyle sevgisizlik korkusunu vurgulamıştır. Hatırlanacağı üzere narsistik bireyler aradıkları sevgiyi asla bulamayacaklarını düşünürler. Bununla birlikte öykü incelemesinde de değindiğimiz üzere karakterin genç ve güzel kızlar yerine, çirkin ve balık etli hayat kadınlarını tercih etmesi, Yu Dafu'nun annesel vücut tipine odipal duygularla yaklaşmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında bilinçdışında bastırdığı gizli bir savunma düşüncesi olarak, çirkin ve balık etli kadınların ona ihanet etme veya onu terk etme olasılığının düşük olabileceğini düşünüyor olması da muhtemeldir. Öykülerinde de bilinçdışında bastırılan cinselliğin ön planda olduğu görülmektedir.

Bilindiği üzere, Freudyen Psikanaliz 1920'lerde Çin'e girmiştir. Çinli yazarları en çok etkileyen; Japon Edebiyat eleştirmeni Kuriyagawa Hakuson'un, "Bastırılmış ruhun sıkıntısı edebiyatın ve sanatın temelidir ve geniş anlamda tasviri sembolizmdir" görüşü, Yu Dafu tarafından da desteklenmiş ve Yu Dafu; "sanatın, yaşamda saklı olan sanatsal dürtü ve yaratıcı arzunun ürünü olduğuna" dair benzer bir görüş sergilemiştir. Buradan, Yu Dafu'nun edebiyat ve sanat anlayışının Hakuson ile neredeyse aynı olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar Yu Dafu, eserlerinde doğrudan Kuriyagawa Hakuson isminden söz etmese de, edebi ve sanatsal görüşlerinden bazılarında Hakuson etkisi açıkça görülebilmektedir. Hakuson, edebiyat ve sanat anlayışını, Freudyen teoriler üzerinden ortaya koymuştur. Bu nedenle, Yu Dafu, Freudyen psikanalizle Hakuson aracılığıyla tanışmış olabilir.[240]

Sonuç olarak, otobiyografi niteliğinde olan bu eser, Yu Dafu'nun yaşantısının ve bilinçdışının edebi bir metin olarak yansımasıdır. Öyküde, melankoli ve cinsel sıkıntılar genel tema gibi görünse de yaşadığı psikolojik olayların temelinde şekillenen kişilik özelliklerini etkileyen noktalardan biri de geleneksel Çin'in içinde bulunduğu durumdur. Gelişimini tamamlayamayan bir ülkenin vatandaşı olmanın verdiği baskıyı içselleştirmiştir. Bu bilgiler ışığında psikanalitik olarak incelenmeye çalışılan öyküde Yu Dafu'nun kendi yaşamından izlere rastlanmıştır. 1927 yılında Yu Dafu "Edebiyata

[240] Yanhua, s. 85.

Giriş" isimli kitabını yayımladığında, kitapta en çok dikkat çeken nokta ise şudur: *"Yaşamın anlamı bilinçdışı faaliyetleri bilinçli hale getirmek, bilinçli faaliyetleri iç gözlemsel hale getirmek ve iç gözlemsel faaliyetleri ahlaki faaliyetlere dönüştürmektir."*[241] Yu Dafu'nun bu sözünden anlaşılacağı üzere, yazarların yaratma süreçlerini, bilinçdışında bastırdıklarının bir dışavurumu olarak değerlendiren psikanaliz bize öykü karakterini ve yazarı yakından inceleme fırsatı sunmaktadır.

[241] https://www.psychspace.com/psych/viewnews-13361(Son Erişim Tarihi 23.07.2019)

SONUÇ

Lu Xun'ün "Bir Delinin Günlüğü" ve Yu Dafu'nun "Batış" adlı öykülerinin psikanalitik incelemesini konu edinen bu araştırma kuramsal bir analiz üzerinden literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çünkü, Çin edebiyatında önemli bir yere sahip olan her iki öykü de psikanalitik bir incelemeye uygun olmalarına rağmen, edebiyat çalışmalarında bu doğrultudaki analizlere tabi tutulmamışlardır.

Edebiyat ve psikanaliz birbirleriyle beslenen ve gelişen iki disiplindir. Sigmund Freud tarafından kurucusu olduğu psikanaliz kuramı sayesinde edebi metinlerin derinlikli incelemesi gerçekleştirilmiş ve bu sayede edebi metinlerin tam manasıyla anlaşılmasının yolu açılmıştır. Edebiyat ve psikanaliz ilişkisi, eserlerin yorumlanmasında büyük önem taşımaktadır. Freud, sanat eserini yaratma sürecini çocukların kurguladıkları oyun dünyalarıyla ilişkilendirmiştir. Zira sanatçılar da eserlerini yaratırken, tıpkı çocuklarda olduğu gibi kurgusal bir dünya hazırlamış ve kendi yaşamlarından da yola çıkarak eserlerine bilinçdışı olgularını yansıtmışlardır. Bu tez çalışmasında incelenen öykülerin analizi Freudyen bir bakış açısıyla yapılmıştır. Bu tercihte Freud'un psikanalizin kurucusu olarak ürettiği kavramların gücü ve eserlerin bu kavramlara uygunluğu etkili olmuştur.

Bir dizi klinik vaka çalışması sayesinde Freud, insan zihnini bilinç, bilinç öncesi ve bilinçdışı olmak üzere üç bölüme ayırmıştır. Bilinçdışında bastırılan korkular veya arzular, kişilerde zaman zaman farkında bile olmadıkları bir depresyon halinin oluşmasını tetikler. Bilinçdışı, hayvan doğasına ve mantıksızlığa dayandığından toplum için kabul edilemez ilkel bir zihinsel enerjiyi temsil eder.[242] Bireyler için, içgüdüsel istekler toplumsal bilince uymadığında bastırılması söz konusu olur. Bundan dolayı

[242] Dèng Zhèngyù 邓正玉, "Yǐ Fú Luò Yī dé Jīngshén Fēnxī Lǐlùn Tàntǎo Lǔ Xùn de "Mèng" Qíngjié 以弗洛伊德精神分析理论探讨鲁迅的 "梦" 情结 (Freud'un Psikanalitik Teorisi Üzerinden Lu Xun'ün "Rüya" Kompleksi Araştırması)", *Ānhuī wénxué* , Vol. 6, No.383, 2015, s.60.

bilinçdışı, sosyal ahlak ve rasyonellik ile tutarsızdır. Öyle ki, Freud, bastırılan içgüdüler üzerine medeniyetimizin kurulduğuna inanmaktadır. Başka bir deyişle, insan medeniyeti tarihi aynı zamanda bilinçdışında bastırdıklarımızın tarihidir. Bilinçdışı, zihinde devamlı direnç halinde olduğundan, düşüncelerin bilinçli duruma gelmesini engelleyerek iç çatışmasına yol açmaktadır. Bu şekliyle bölünmüş bir zihin genellikle sosyal bilince uymayan delilik şeklinde ortaya çıkmaktadır. [243]

Bu araştırmanın kapsamını oluşturan her iki öykü de Freud'un yukarıda ifade edilen yaklaşımı ile örtüşen psikolojik anormallikleri, karakterler üzerinden ortaya koymaktadır. Her iki öykünün de psikanalitik analizini konu edinen bu çalışmanın genel bir değerlendirmesi ve araştırılan temel meselelere ilişkin elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Lu Xun, Bir Delinin Günlüğü adlı eserinde, feodal düzenin yıkıcılığına getirdiği eleştiriyi deli karakteri üzerinden okuyucuya sunmaktadır. Parlak ay ışığı ile açılışı yapılan günlük umut dolu satırlarla başlamış gibi görünse de aslında deli karakterinin kurduğu mantıkta, toplumdaki insanlar yamyam olarak addedilmektedir. Bu sembolik anlatım Çin'in siyasi ve toplumsal arka planında şekillenen feodal ideolojinin toplumunun gerçeklerini gören karakteri adım adım deliliğe sürükleyişi ile günlüğün satırlarında kendini göstermektedir. Bu delilik sürecinde toplumun diğer kesimi tarafından işkence göreceği, hatta yeneceği korkusu "zulüm kompleksi" şeklinde ele alınmaktadır. Freudyen psikanalizde zulüm kompleksi, insanlar tarafından işkence göreceğine dair korkuları içeren bir psikoz durumudur. Öyküde göze çarpan bu kavram, toplumda yaşayan ve karakterin "Öteki" olarak nitelendirdiği insanlar tarafından yeneceği korkusu yaşaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında öykünün alt metninde yatan paranoya sadece başka insanlar tarafından zulme uğramak değil aynı zamanda Konfuçyüs düşüncesinin getirdiği sonuçlara duyulan korkudur.

Lu Xun, Çin toplumunun en olumsuz özelliğinin yaşanan olaylara ilgisiz kalmaları olduğunu vurgulamıştır. Zira Lu Xun'ün yaşadığı dönemde Çin, halkın Konfuçyüs ilkelerine bağlı ve bu nedenle değişime kapalı olduğu bir çıkmazdaydı. Dolayısıyla

---

[243] Zhōu Wén, 周文, "Kuángrén Rìjì Shén Fēnxī Shì Jiědú 狂人日记神分析式解读 (Bir Delinin Günlüğünün Analitik Yorumu)", *Shāndōng shīfàn dàxué wén xuéyuàn*, Vol. 6, No.142, 2010, s. 59.

toplumda yaşanan olaylara karşı baş gösteren ilgisizlik, Lu Xun'ün öykülerine sıklıkla yansımıştır. Bir Delinin Günlüğü eserinde ise, deli karakteri üzerinden toplumun ilgisizliği okuyucuya verilmiştir. Halk mevcut toplumsal düzenin bozulmasından endişe duyduğu için yenilik yanlısı olanlara adeta deli gözüyle bakılmış belki de bu yüzden öykü karakteri de kendini deli olarak görmeye başlamıştır.

Yazarın kişiliğine psikanalitik olarak bakıldığında, ailenin en büyük oğlu olarak Lu Xun, ailesinin karşılaştığı zor zamanlarda gereken mücadeleyi vermiş adeta ailenin kurtarıcısı rolünü üstlenmiştir. Ancak babasının ölümü onun kurtarıcı kimliğine aldığı bir darbe olmuştur. Böylece kurtarıcı kimlik bilinçdışında baskılanmıştır. Bilinçdışında bastırılan bu durum, babasının yerine toplumu koymasıyla tekrar bilinç düzeyine çıkmaya başlayacaktır. Zira öykünün yazılmasının genel amacı, toplumun gerçeklerine bir ışık tutmaktır. Bu doğrultuda kendine sorumluluklar yükleyen Lu Xun, deli karakteri üzerinden şu sözleri ile değişime çağrı yapmıştır; *"Belki de hala insan eti yememiş çocuklar vardır, değil mi? Kurtarın o çocukları..."* (s.12) Yeni neslin kurtarılması, aynı zamanda Çin ulusunun da kurtarılması, aydınlığa ermesi demektir. Edebiyata yönelerek insanların gerçeği fark etmesini ve insanların öncelikle ruhlarının iyileşmesi gerektiğini düşünen Lu Xun, gerçek yaşamda da verdiği mücadelenin izlerini Bir Delinin Günlüğü öyküsünde okuyucuya sunmuştur. Sonuç olarak eser, psikanalitik analiz üzerinden bir delinin günlüğünün gerek Lu Xun'ün gerekse onun bakış açısıyla Çin toplumunun bilinç dışı süreçlerinin bilince yansımalarının bir anlatısı olarak okunabilir.

Çalışmanın psikanalitik inceleme kapsamında yer alan Yu Dafu da Çin edebiyatının güçlü isimlerinden biridir. Yu Dafu yazdığı eserlerin çoğunu otobiyografik eserler olarak nitelendirmiştir. Bu tez çalışmasında incelenen Batış adlı eseri ise Japonya'da yaşayan ve psikolojik problemleri göze çarpan Çinli bir adamın öyküsünü konu edinir. Öykünün ana karakterinin yaşadığı olaylarla Yu Dafu'nun yaşamı arasında bağlantı söz konusudur. Yu Dafu da benzer şekilde Japonya'da yaşamış ve ülkesinin gelişememesinden dolayı derin üzüntü duymuş ve bu üzüntüyü adeta içselleştirmiştir. Yu Dafu da tıpkı Lu Xun gibi Çin'in dönemsel sorunlarından etkilenerek eserini kaleme almıştır. Zira Çin'in o dönemde emperyalist güçlerle mücadele içinde olması sonucu ortaya çıkan karışıklık hali, Yu Dafu'yu büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır. 4 Mayıs Hareketi'nin istenen sonucu verememesinden dolayı, feodal güçlerle mücadelenin yolu

tıkanmış ve ülkeye umutsuzluk hakim olmuştur. Böylece depresyon dönemin hastalığı haline gelmiştir. Yu Dafu, depresyon gibi çeşitli ruhsal hastalıkların o dönemin olumsuz bir getirisi olduğunu düşünmektedir. Karakterin ruhsal durumunda da nevrotik birtakım bozukluklara neden olan depresyon hali belirgindir.

Çin toplumunun o dönemki geleneksel ve baskıcı sisteminden dolayı insanlar, duygularını ve düşüncelerini bastırmak zorunda kalmışlardır. Karakter her ne kadar cinsel arzularını bastırarak yaşamaya çalışsa da, sonunda cinsel fantezilerine yenik düşerek, suçluluk duygusuyla birlikte depresyona meyilli kişiliği ön plana çıkmıştır. Karakterin deneyimleri çoğu zaman yazarın kendi yaşamı ile dikkat çeken benzerlikler taşımaktadır.

Freudyen psikanaliz doğrultusunda incelenen öyküde, karakterin psikolojik rahatsızlığının temelinde yatan iki önemli durum olan narsisizm ve oidipus kompleksi dikkat çekmektedir. Yu Dafu, öyküsünde ülkesinden uzakta yalnız yaşayan, narsist kişilik özellikleri sergileyen ve cinselliğini yaşayamayan depresyona meyilli bir gencin portresini çizer. Zira öyküsünde kurguladığı karakter ile ilişkilendirebileceğimiz Yu Dafu, babasını küçük yaşta kaybetmiş, dışarda çalışan annesinin sevgi ve ilgisinden mahrum kalmıştır. Bu durum, onun bilinçdışı süreçlerini etkileyerek id, ego, süperego gelişiminde olumsuz bir neticelenmeyle son bulmuş, akranlarıyla bağ kuramayan yalnız bir kişiliğe bürünmüştür. Daha önce belirtildiği üzere oidipus kompleksi, hayran olunan anneye sahip olma arzusu ve hemcinsi olan babayı rakip görme olarak açıklanmaktadır. Bu noktada Yu Dafu'nun kadınlara düşkünlüğü özellikle de orta yaşlı ve balık etli kadınların ona daha çekici gelmesi annesine duyduğu arzunun bir dışa vurumu olarak yorumlanabilir. Bu durum eserde şu satırlarda ortaya çıkmaktadır; *"Havva'nın tüm torunları onu tüm çıplaklığıyla baştan çıkarmaya geldi ve orta yaşlı bir kadın figürü ona bakire bir figürden daha çekici geldi. Kaçınılmaz olarak, ne kadar mücadele etse de günaha yenik düştü. Bir kez, iki kez derken bu durum bir alışkanlık haline geldi."* (s.18) Bu satırlarda oidipus kompleksinin izlerine rastlanılmıştır. Öykü incelemesinde de değinildiği üzere karakterin genç ve güzel kızlar yerine, çirkin ve balık etli hayat kadınlarını tercih etmesi, Yu Dafu'nun annesine yakın vücut tipine sahip olan kadınlara odipal duygularla yaklaşmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte bilinçdışında bastırdığı gizli bir savunma düşüncesi olarak, çirkin ve balık etli kadınların ona ihanet

etme veya onu terk etme olasılığının düşük olabileceğini düşünüyor olması da muhtemeldir. Öyküde bilinçdışında bastırılan cinselliğin ön planda olduğu görülmektedir.

Öyküde önemli psikolojik sorunlardan biri de narsisizmdir. Karakterin narsisizmi şu satırlarda belirgindir; *"Bulutlara dalıp mavi gökyüzüne bakarken kendisini gururla dünyadan koparmış bir bilge ya da keşişmiş gibi hissediyordu. Bazen, dağda bir köylüye rastladığında, kendini Zerdüşt olarak hayal eder ve köylünün yanında Zerdüşt'ün sözlerini tekrar ederdi. Megalomanisi, hipokondrisine orantılı olarak, her gün daha da şiddetlendi." (s.6)* Narsisizm, kişinin kendi bedenine karşı yoğun sevgisi olarak ifade edilir. Bu satırlarda narsistik libidonun bir yansıması görülmektedir. Narsistik libido bireyin sevgi nesnesi olarak kendisini seçmesi durumudur. Kendisini bir keşiş, bilge olarak hissetmesi başka bir nesneye yapması gereken libidinal enerjiyi kendi bedenine yaptığı, böylece kendisini diğer bireylerden üstün gördüğü açıktır. Freudyen psikanaliz çerçevesinde karakterde gözlemlediğimiz bu narsistik libido, daha önce bahsedildiği üzere libido enerjisinin, bir nesne ya da kişiye yapılan aktarımı sonucunda hayal kırıklığına uğraması ve yapılan enerji yatırımının (sevginin) tekrar bireyin kendisinde toplanması durumudur. Burada Yu Dafu'nun nispeten annesiz büyümüş olmasıyla, kendisine sevgi nesnesi olarak seçtiği ilk kişinin annesi olması durumunun hayal kırıklığıyla sonuçlanması ve böylece annesine yatırdığı bu libidinal enerjinin tekrar Yu Dafu'nun kendisinde toplandığı, psikanaliz ışığında söylenebilir.

Evden uzakta çalışan ve Yu Dafu ile pek ilgilenmeyen annesi, Yu Dafu'nun utanç duygusunu, yetersizlik ve sevilmeme korkusunu tetikleyen travmatik bir kişilik bozukluğuna yol açmıştır. Yu Dafu'nun genelevlere düşkünlüğü, onun kötü bir ün salmasına ve ahlaklı davranmadığına ilişkin birtakım görüşlerin oluşmasına sebep olmuştur. Ancak bu tür genelev ziyaretleri sonrası büyük bir pişmanlık sonucu karakter kendini cezalandırır. Anneye odipal cinsel duygularının yanında, ideal benliğe ulaşamamaktan duyulan derin utanç, Yu Dafu'nun zihninde ve öyküsünde kurguladığı karakterde, id, ego süperego çatışması olarak kendini gösterir.

Hem Lu Xun hem de Yu Dafu toplumun içinde bulunduğu karmaşa halinden etkilenerek, eserlerini bu doğrultuda kaleme almışlardır. Zira bireyler toplumsal

bilinçten etkilenen sosyal varlıklardır. Çin toplumunu ve kültürünü mercek altına alabilmemizi kolaylaştıran edebi metinlerin derinlikli incelemesi sonucunda yazarların bireysel psikolojileri kurguladıkları eserler vasıtasıyla net bir biçimde ortaya konmuştur. Genel hatlarıyla edebiyat ve psikoloji biliminin bağlantısını, seçilen Çin edebi eserlerinde ortaya koyarak, okuyucuya ve araştırmacılara derinlikli bir metin incelemesi sunmak amacıyla analiz edilen söz konusu öyküler doğrultusunda literatüre katkı sağlanması umut edilmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akalın, L. Sami, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul 1972.

Brenner, Charles, *Psikanaliz Temel Kavramlar*, (Çev. Işık Savaşır, Yusuf Savaşır), HYB Yayınları, Ankara 1988.

Budak, Selçuk, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2000.

Cebeci, Oğuz, *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*, İthaki Yayınları, İstanbul 2015.

Chiang, Gonca Ünal, *Çin Modern Edebiyatı Deneme Eserleri Seçkisi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016.

Demir, Ömer ve Mustafa Acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Konya 1997.

Erhat, Azra, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2017.

Freud, Sigmund, *Bilinçaltı* (Çev. Ahmet Necip Yılmaz), Dorlion Yayınları, Ankara 2019.

Freud, Sigmund, Carl Gustav Jung ve Alfred Adler, *Psikanaliz Açısından Edebiyat*, (Çev. Selahattin Hilav), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 1981.

Freud, Sigmund, *Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd* (Çev. Ali Nahit Babaoğlu), Metis Yayınları, İstanbul 2019.

Freud, Sigmund, *Kitle Psikolojisi* (Çev. Kamuran Şipal), Say Yayınları, İstanbul 2018.

Freud, Sigmund, *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası* (Çev. Banu Büyükkal, Saffet Murat Tura), Metis Yayınları, İstanbul 2012.

Freud, Sigmund, *Rüyalar ve Yanılgılar Psikolojisi,* (Çev. Ali Seden), Altın Yayınları, İstanbul 1978.

Freud, Sigmund, *Sanat ve Edebiyat,* (Çev. Emre Kapkın, Ayşen Tekşen), Payel

Yayınları, İstanbul 2016.

Fromm, Erich, *Psikanaliz ve Din,* (Çev. Elif Erten), Say Yayınları, İstanbul 2019.

Geçtan, Engin, *Psikanaliz ve Sonrası*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988.

Halcombe, Charles, *Doğu Asya Tarihi Çin Japonya Kore, Medeniyetin Köklerinden 21. Yüzyıla Kadar* (Çev. Muhammed Murtaza Özeren), Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.

Hall, Calvin S., *Freudyen Psikolojiye Giriş* (Çev. Ersan Devrim), Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999.

Hançerlioğlu, Orhan, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Yayınları, İstanbul 1977.

Jiang, Tao and Philip J. Ivanhoe, *The Reception and Rendition of Freud in China: China's Freudian Slip, (Çin'de Freud'un Kabulü ve Yorumlanması: Çin'in Freudyen Düşünceye Yönelişi),* Routledge, New York 2013.

Kavala, Coşkun Faik, *Doğu Uyanıyor "Çin Devrim Tarihi"*, Resse Yayınları, İstanbul 2014.

Kowallis, Jon Eugene Von, *The Lyrical Lu Xun: A Study of His Classical Style Verse (Lirik Lu Xun: Lu Xun'ün Klasik Mısralarında Bir Çalışma)*, University of Hawaii Press, Honolulu 1996.

Lee, Leo- Ou fan, The *Romantic Generation of Modern Chinese Writers (Romantik Nesil Modern Çinli Yazarlar)*, Harvard University Press, Massachusetts 1973.

Lee, Leo- Ou fan, *Voices from the İron House: A Study of Lu Xun (Demir Evden Sesler: Lu Xun Üzerine Bir Çalışma),* Indiana University Press, Bloomington 1987.

Lu, Xun, 鲁,迅, *Kuáng Rén Rìjì* 狂人日记 (*Bir Delinin Günlüğü)*, Jinghua Chubanshe, Pekin, 2005.

Lu, Xun, 鲁,迅, *Silahlara Çağrı,* (Çev. Düzgün Gürşan), Pencere Yayınları, İstanbul 1998.

Lu, Xun, 鲁,迅, *The Real Story of Ah-Q and Other Tales of China: The Complete Fiction of Lu Xun (Ah-Q ve Çin'in Diğer Masallarının Gerçek Hikayesi: Lu Xun'ün Tüm Kurguları)* (trans. Julia Lovell), Penguin Classics, London 2009.

Mannoni, Octave, *Freud* (Çev. Veysel Atayman, Turgay Kurultay), Alan Yayıncılık, İstanbul 1992.

Mitter, Rana, *Modern Çin*, (Çev. İnci Öztürk), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2012.

Moran, Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2018.

Okay, Bülent, *Konfuçyüs*, Okyanus Yayıncılık, İstanbul 2004.

Özbek, Yılmaz, *Edebiyat ve Psikanaliz*, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya 2007.

Pollard, David E., *The True Story Of Lu Xun (Lu Xun'ün Gerçek Hikayesi),* Chinese University Press, Hong Kong 2002.

Sarı, Ahmet, *Psikanaliz ve Edebiyat*, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara 2008.

Sayar, Kemal ve Mehmet Dinç, *Psikolojiye Giriş*, Dem Yayınları, İstanbul 2018.

Storr, Anthony, *Freud Kısa Bir Giriş* (Çev. Nihansu Aydemir), Alfa Yayınları, İstanbul 2019.

Timuçin, Afşar, *Felsefe Sözlüğü*, Bulut Yayınları, İstanbul 2011.

Tsoi, Pablo Sze-pang, *Paralysis and Paranoia: Comparing Lu Xun and Joyce: Two Contrasted Modes of Modernism, (Paralizi ve Paranoya: Lu Xun ve Joyce 'un Karşılaştırılması: İki Karşıt Modernist Biçimi),* Baptist University Press, Hong Kong 2011.

Wang, Shaqing, *Halka ve Devrime Adanmış Bir Yaşam: Lu Sun,* (Çev. İ. Düzgün Gürşan), Pencere Yayınları, İstanbul 2000.

Wang, Xuefu, *Spiritual Warrior in Search of Meaning: An Existential View of Lu Xun Through His Life Incidents and Analogies, Existential Psychology, (Anlam Arayışıdaki Ruhsal Savaşçı: Lu Xun'un Yaşam Olayları ve Analojileri Üzerine Varoluşsal Bir Bakış Açısı, Varoluşsal Psikoloji),* East West, CO: University of the Rockies Press, Denver 2009.

Yao, Dan, *Çin Edebiyatı,* (Çev. Sinan Baykent), Kaynak Yayınları, İstanbul 2016.

Yáo, Sēn, 姚,森, *Yù Dáfū Xiǎoshuō "Chénlún" de Yìshù Tèsè Yánjiū 郁达夫小说《沉沦》的艺术特色研究 (Yù Dáfū'nun "Batış" Romanının Sanatsal Özelliklerinin İncelenmesi)*, Guìzhōu shěng mínzú dàxué rénwén kējì xuéyuàn, Guìzhōu 2017.

Yolaç, S. Can, *Herkes için Çin Tarihi: Siyaset, Kültür ve Medeniyet*, Olasılık Yayınları, Ankara 2016.

Zhū, Dònglín, 朱, 栋霖 Zhū Xiǎojìn, 朱晓进 and Lóng Quánmíng, 龙泉明, *Zhōngguó Xiàndài Wénxué Shǐ 1917-2000 中国现代文学史 1917-2000 (1917-2000 Yılları Arasında Modern Çin Edebiyatı Tarihi)*, Běijīng Dàxué Chūbǎn Shè No:2, Beijing 2007.

Makaleler

Akot, Bülent, "Freud'un Rüya Yorum Metodu", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1, 2010, s. 255.

Chen, Eva Yin-i, "Shame and Narcissistic Self in Yu Da-fu's Sinking (Yu Dafu'nun Batış Öyküsünde Utanç ve Narsistik Benlik)", *Canadian Review of Comparative Literature,* Vol.30, No.3-4, 2003, p. 576.

Dèng, Zhèngyù 邓,正玉, "Yǐ Fú Luò Yī dé Jīngshén Fēnxī Lǐlùn Tàntǎo Lǔ Xùn de "Mèng" Qíngjié 以弗洛伊德精神分析理论探讨鲁迅的 "梦" 情结 (Freud'un Psikanalitik Teorisi Üzerinden Lu Xun'ün "Rüya" Kompleksi Araştırması)", *Ānhuī wénxué* , Vol. 6, No.383, 2015, p. 60.

Denton, Kirk A., "The Distant Shore: Nationalism in Yu Dafu "Sinking" (Uzak Kıyı: Yu Dafu'nun "Batış" Öyküsünde Milliyetçilik)", *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews* Vol. 14, 1992, p. 107.

Guo, Yunheng, "Lǔ Xùn Guómín Xìng Sīxiǎng de Fǎzhǎn Guǐjī鲁迅国民性思想的发展轨迹 (Lu Xun'ün Ulusal Kimlik Düşüncesinin Gelişim Ortamı)", *Sun Yatsen University Forum*, Vol.26, No.3, 2006, p. 1.

Ilgo, Tina, "The Significance of Symbolic Elements in Lu Xun's Short Stories (Lu Xun' ün Kısa Hikayelerinde Sembolik Unsurların Anlamı)", *Asian Studies*, Vol. 4, Ocak 2010, s.10-22-23.

Jiǎng, Chéngdé 蒋,成德, "Xīn Wénxué Shǐshàng Bìng Zhì de Shuāng Fēng "Kuángrén Rìjì" Yǔ "Chénlún"" 新文学史上并峙的双峰《狂人日记》与《沉沦》(Yeni Edebiyat Tarihinin İki Zirvesi: Bir Delinin Günlüğü ve Batış)", *Xúzhōu jiàoyù xuéyuàn*, Vol.26, No.6, Xúzhōu 2006, p. 72-73.

Karaaziz, Meryem ve İrem Erdem Atak, "Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme", *Nesne Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, Şubat 2013, s. 44.

Kara, Esra, "Psikanalizimden Anlatıya, Bilinç Akışı Tekniğinden Zaman Algısına", *Hece- Öykü Dergisi*, Sayı 26, Nisan-Mayıs 2008, s. 95-96.

Kumru, Yasemin, "Bir Delinin Hatıra Defteri Eseri Üzerinden Dört Mayıs Hareketi ve Lu Xun", *Lacivert Öykü ve Şiir Dergisi*, Sayı 48, Kasım-Aralık 2012, s. 37.

Ni, Wei, "An Analysis of Autobiographical Narrative in Novels of Yu Dafu (Yu Dafu'nun Romanlarında Otobiyografik Anlatımın Analizi)", *Tokiwa daigaku keiei gakubu kiyō*, Vol. 3 Sayı 1, Eylül 2015, p. 70-71.

Qiū, Huìqiáng, "Lǔ Xùn Xiǎoshuō de Jīngshén Fēnxī鲁迅小说的精神分析 (Lu Xun Romanlarının Psikanalizi)", *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 2010, p. 160.

Sarı, Ahmet, "Türk ve Alman Masallarında İnsan Yiyicilik (Antropofaji)", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt:14, Sayı:35, Erzurum 2007, s. 230-231.

Shǐ, Qiànwén, 史,倩文, “Lǔ Xùn Xiǎoshuō Zhōng “Chī” de Jīngshén Fēnxī 鲁迅小说中 “吃” 的精神分析 (Lu Xun Romanlarında Geçen “Yeme”nin Psikanalitik Analizi)”, *Zhōngguó xiàn dāngdài wénxué yánjiū*, Vol. 35, No. 809, Nán Jīng 2018, p. 128.

Sòng, Jiā, 宋, 佳, “Guǒ gē lǐ yǔ lǔxùn liǎng zhǒng bǎnběn “kuángrén rìjì” zhī bǐjiào fēnxī 果戈理与鲁迅两种版本《狂人日记》之比较分析 (Gogol ve Lu Xun Tarafından İki Farklı Versiyonda Yazılan Bir Delinin Günlüğü ‘nün Analizi)”, *Suíhuà xuéyuàn wàiguóyǔ xuéyuàn*, 2015, p. 2.

Táng, Jūnguó, 唐,君国, “Cóng “Chénlún” Kàn Yù Dáfū Zǎoqí Chuàngzuò Yǔ Fú Shì Jīngshén Fēnxī Xué de Rì Jùhé 从《沉沦》看郁达夫早期创作与弗氏精神分析学的日苣合 (Yu Dafu’nun İlk Eserleri ve “Batış”ın Perspektifinden Freudyen Psikanaliz Üzerine)”, *Chóngqìng jiàoyù xuéyuàn xuébào*, Vol.13, No.2, 2000, p. 63.

Tang, Xiaobing, Lu Xun's “Diary of a Madman” and a Chinese Modernism (Lu Xun’ün Bir Delinin Günlüğü ve Çin Modernizmi), Vol. 107 No. 5, Ekim 1992, s. 1226.

Tangör, Ataman, “Freudculuğun Sanata Yansıması ve Eleştirisi”, *Yazko Edebiyat Dergisi*, Sayı 7, Mayıs 1981, s. 84-85.

Xiè, Jìng, 谢,静, “Lùn Yù Dáfū “Chénlún” de Bìngtài Miáoxiě, 论郁达夫《沉沦》的病态描写, (Yu Dafu’nun Batış Öyküsünün Patolojik Tanımı)”, *Huáběi diànlì dàxué xuébào*, No.2, 1999, p. 69.

Yang, Vincent, “A Stylistic Study of The Diary of a Madman and The Story of Ah Q (Bir Delinin Günlüğü ve Ah Q'nun Öyküsü Üzerine Biçimsel Bir Çalışma)”, *American Association of Chinese Studies*, Vol.1, No.1, April 1992, p. 66.

Yong, Jun Sun, “Lǔ Xùn Guómín Xìng Sīxiǎng Tǐxì Fēnxī鲁迅国民性思想体系分析 (Lu Xun’ün Ulusal Kimlik Düşünce Sisteminin Analizi)”, *Journal of Qujing Normal University*, Vol.28 No.4, July 2009, p. 37.

Yu Zu Hua, 俞祖华, "Zhongguo Jindai Gaizao Guomin Xing Sixiang Yanjiu Shuping 中国近代改造国民性思想研究述评 (Çin Modern Döneminde Ulusal Kimlik Yenileme Düşüncesi Üzerine Bir Çalışma)", *Yantai Daxue Xuebao*, Vol.27 No.6, 2014, s.103.

Zhào, Yànhuā, 赵, 艳花, "Yùdáfū de Qíngyù Shūxiě Yǔ Fú Luò Yī dé Jīngshén Fēnxī Xuéshuō, 郁达夫的情欲书写与弗洛伊德精神分析学说 (Yu Dafu'nun Erotik Yazıları ve Freudyen Psikanaliz)", *Zhèngzhōu dàxué wénxué*, 2012, p. 85.

Zhōu, Wén, 周,文, "Kuángrén Rìjì Shén Fēnxī Shì Jiědú狂人日记神分析式解读 (Bir Delinin Günlüğünün Analitik Yorumu)", *Shāndōng shīfàn dàxué wén xuéyuàn*, Vol. 6, No.142, 2010, p. 59.

Tezler

Şen, Rumeysa, *Lu Xun'ün Penceresinden Çin Toplumuna Genel Bakış ve Kimlik Arayışında Verdiği Mücadele*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2018 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Yıldız, Sibel, *Freudyen Psikanaliz Kuramları Işığında Balzac'ı İncelemek*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İnternet Kaynakları

https://wenku.baidu.com/view/69438cab3186bceb18e8bb06.html?from=search(Son Erişim Tarihi: 17.09.2019)

https://www.psychspace.com/psych/viewnews-13361(Son Erişim Tarihi 28.07.2019)

https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E7%8E%B0%E4%BB%A3%E6%96%87%E5%AD%A6%E5%8F%B21917-2000%E4%B8%8B (Son Erişim Tarihi: 14.07.2019)

https://wenku.baidu.com/view/69438cab3186bceb18e8bb06.html?from=search(Son Erişim Tarihi: 17.09.2019)

https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=NrntMaV5tBYC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Tao+Jiang+ve+Philip+J.+Ivanhoe&ots=BkzyJnu0H&sig=CR7CqbFtFmwdLp49CBNG8XlNQI&redir_esc=y#v=onepage&q=Tao%20Jiang%20ve%20Philip%20J.%20Ivanhoe&f=false (Son Erişim Tarihi: 20.04.2019)

https://coursewikis.fas.harvard.edu/aiu18/A_Madman%27s_Diary (Son Erişim Tarihi: 29.10.2019)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Gizem Karaağaç

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Yeri ve Tarihi: 8 Eylül 1993, Ankara

Medeni Durumu: Bekar

Tel: 0543 404 68 12

E-posta: karaagacgizem@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü	2019
Lisans	EÜ EF Çin Dili ve Edebiyatı	2015
Lise	Ufuk Arslan Anadolu Lisesi	2011

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2018-2019	Fevzi Özbey İlköğretim Okulu	Çince Öğretmeni
2017-2018	Atü Duty Free İşletmeciliği	Tercüman

YABANCI DİL

İngilizce, Çince